

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 1493-95

[Questio I - Questio X]

[urn:nbn:de:bsz:31-305443](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305443)

Incipit secundus Liber secunde partis beati Thome de Aquino ordinis predicatorum.

Est commu /

nez consideracione de virtutibus et virtus et alys ad materia moralē prinen- tibus necesse est considera re singula i spali. Sermo nes eni morales vles mi nus sūt vtilis: eo qd acti- ones i particularib' sūt. Pōt aut aliqd i spali cōsi- derari circa moralia du- pliciter. Uno mō ex par- te materie ipsi' moralis: puta cu3 considerat de hac virtute vel hoc vicio. Alio mō qstū ad spales status hoīuz: puta cu3 considerat de subditis et p- latis: de actiuis et cōtēplatiuis: vel qbuscūq; alijs differen- tijs hoīuz. Primo ergo considerabimus spaliter de his qd pti- nent ad oēs hoīuz status. Secdo vō spāl' de his qd pti- nent ad determinatos stat'. Est autē cōsiderādū circa pīmū qd si scōsuz determinarem' de virtutib': donis: virtus: et pce- ptis: oporteret idē mltoties dicere. Qui enī sufficiēter vlt tractare de hoc pcepto. Nō mechaberis. necesse hz ingre- re de adulterio: qd est qdā peccatū: cui' etiā cognitio de- pendet ex cognitioe opposite virtutis. Erīt ergo cōpendio sior et expeditior cōsideratiōis via si simul sub eodē tracta- tu cōsideratio pcedit de virtute et dono sibi cōrīdente et virtus oppositis et pceptis affirmatiuis vel negatiuis. Erīt autē hic cōsideratiōis modus cōueniēs ipsi' vicijs fm p- p'ia specie. Ostensuz est enī supra qd vicia et pctā diuersifi- cant specie hz materia vel obm: nō autē fm alias differē- tias pctōz: puta cordis: oris: et opis. vel hz ifirmitatē igno- rantia et malicia: et alias huiuscemodi differētias. Est autē eadē mā circa quas et virtus recte opat: et vicia opposita a rectitudine recedūt. Sic ergo tota mā morali ad cōsidera- tiōē vītutū reducta: oēs vītutes sunt vlt' reducēde ad septē: qru3 tres sunt theologice: de qbus pmo est agēdū. alie vō qtuor: sunt cardiales: de qbus posteri' agei. Virtu- tū autē intellectualiū: vna qdez est prudētia: q inter cardina- les vītutes cōtinet et numerat. Ars vō nō pti- nent ad sciam moraliē: qd circa agibilia versat. cū ars sit recta rō factibiliū vt supra dictū ē. Alie vō tres intellectuales vītutes. s. sapia: intellectus: et scia: cōicāt etiā in noīe cū donis qbusdā spāis sancti. vñ simul de eis cōsiderabit in cōsideratione dono- rum vītutibus etiā cōrīdentiū. Alie vō virtutes morales oēs aliqūter reducunt ad vītutes cardiales: vt ex supra di- ctis p3. Unde in cōsideratiōe alicuius virtutis cardinalis cōsiderabunt etiā oēs virtutes ad eas qualitercūq; pti- nent et vicia opposita: et sic nihil moraliū erit ptermisum.

De fide.

Questio I.

Circa virtutes

igitur theologi- cas. p erit cōsi- derādū de fide. 2° de spe. 3° de charitate.

Circa fidē vō qd duplex cōsideratio oc- currit. p^o qdē de ipsa fide. 2° de donis intellect' et scie sibi cōrīdētib'. 3° de vi- oppositis. 4° de pceptis ad hāc virtutē pti- nētib'. Circa fidez vō p erit considerādū de eius obo. Secdo de eius actu. Tertio de ipo bitu fidei. Circa pīmū qruuntur. x. p-rio vtz obm fidei sit veritas pma. Secdo vtz obm fi- dei sit aliqd cōplexuz vel icōplexuz. i. res aut enūciabile. Tertio vtz fidei possit subeē falsuz. Quarto vtz obz fi- dei possit esse aliqd visuz. Quinto vtz possit eē aliqd scit- sum. Sexto vtz credibilia debeāt dīstīgui p certos arti-

culos. Septimo vtz idēz articuli subsint fidei hz oē tps. Octavo. de nūero articuloz. Nono. de mō tradendi ar- ticulos i simbolo. Decio. cui' sit fidei symbolū cōstituire. Ad pīmū sic pcedit. Videt qd obm fidei non sit veritas pma. Illud enī videt esse obm fidei qd nobis ppoīf ad credēdū: sed nō solū pponunt no- bis ad credēdū ea qd pti- nent ad diuinitatē: qd est veritas pma. sed etiā ea qd pti- nent ad humanitatē xpī et ecclie sacramēta et creaturaru cōditionē. ergo nō solū veritas pma est fidei obz. C. S. Fides et ifidelitas sūt circa idē: cū sint opposita. sed circa oia que in sacra scriptura cōtinent pōt esse ifide- litas. Quicqd enī hoz: hō negauerit ifidelis reputat. ergo etiā fides est circa oia: qd in sacra scriptura cōtinent: s3 ibi multa de hoībus cōtinentur: et de alijs rebus creatis. ergo obm fidei nō soluz est veritas pma: sed etiā veritas creata. C. S. Fides charitati cōdiuidit: vt supra dictū est: sed cha- ritate nō soluz diligimus deuz qd est sūma bonitas: sed etiā diligimus pīmū. ergo fidei obm nō est soluz veritas pma. C. S. 3° est qd Dio. dicit. 7. ca. de diu. noībus. qd fides est circa simplices et semp existētes vītutē. hec aut est veritas p- ma. ergo obm fidei est veritas pma. C. B. obm qd cuiuslibz cognoscitiui hitus obm duo hz. s. id qd māliter cognoscit: qd est sicut māle obm: et id qd cognoscit: qd est formalis rō obz: sicut in scia geometric māliter scita sunt conclusio- nes. formalis vō rō sciendi sunt media demōstratiōis p qd rēlones cognoscunt. Sic igi' in fide si cōsideremus for- malē rōnez obz nihil est aliud qd veritas pma. Nō enī fides de qua loqmur assentit alicui: nisi qd ē a deo reuelatum. Vñ ipsi vītuti diuine fides inmitit tanq; medio. Si vō cō- siderem' mālr ea qbus fides assentit: nō soluz est ipse de- us: sed etiā multa alia: qd tñ sub assensu fidei nō cadūt: nisi hz qd habent aliquoz ordinē ad deū: put. s. p aliquoz diuinita- tis effectus hō adiunat ad tendēdū in diuinā fruitionez. Et iō etiā ex hac parte obm fidei est quodā mō veritas pma in qtu3 nihil cadit sub fide: nisi in ordine ad deū. sic ē obz medicine ē sanitas: qz nihil medicina cōsiderat nisi in ordi- ne ad sanitatē. Ad pīmū ergo vōm qd ea qd pti- nent ad hu- manitatē xpī: et ad sacra ecclie: vel ad qscunq; creaturas. cadunt sub fide in qtu3 p bec ordinamur ad deuz. et eis ē assenti m' ppter diuinā vītutē. Et silt dicēdū est ad se- cūdū de oībus illis que in sacra scriptura tradunt. Ad tertiu vōm qd etiā charitas diligit pīmū ppter deū. et sic obm eius ppric est ipse deus: ut infra dicetur.

Ad secundū

sic pcedit. videt qd obm fidei non sit aliqd cōplexuz per modū enūcia- bilis. Obm enī fidei est veritas pma sicut dictū est. sed pma veritas est qd incōplexū. ergo obm fidei nō est aliqd cōple- xum. C. S. Expositio fidei in simbolo cōtinet: sed in sym- bolo nō ponunt enunciabilia: s3 res. Nō. n. dī ibi qd de' sit oīpotēs: sed credo in deū oīpotētes. ergo obz fidei nō est enūciabile: sed res. C. S. Fidei succedit visio: fm illud. i. ad Cor. 13. Videmus nūc p speculū in enigmatē: tūc autē facie ad facie. sed visio prie est de icōplexo: cū sit ipsi' di- uine essentie. ergo etiā fides vic. C. S. 3° vōtra. fides est me- dia iter sciam et opionez. mediuz autē et extrema sunt eius- dem generis. cū ergo scia et opio sint circa enūciabilia: vi- det qd similiter fides sit circa enunciabilia: et ita obiectuz fidei cū sit circa enūciabilia est aliqd cōplexuz. C. R. n. vōm qd cognita sunt in cognoscēte fm moduz cognoscē- tis. Est autē modus ppus humani intellectus: vt cōponen- do et diuidēdo vītutes cognoscat: sicut in pmo dictuz est. et iō ea qd sunt hz se simplicia intellect' humanus cognoscit hz qdaz cōplexione: sicut ecōuerso intellectus diuinus icōple- xe cognoscit ea qd sunt fm se cōplexa. Sic ergo obm fidei duplr cōsiderari pōt. Uno mō ex parte ipsius rei credite. et sic obm fidei est aliqd icōplexū. s. res ipsa de qua fides ha-

bet. Alio mo ex pte credetis: et sic hoc obm fidei est aliqd
 pplexu p modu enuciabilis: et idvtrug ve opiatu fuit apd
 antiquos: et sic aliqd vtrug e vep. ¶ Ad p^m. qd dicit qd ro il
 la pcedit de obo fidei ex pte ipi rei credite. ¶ Ad scdm
 dom qd in simbolo tangunt ea de qb est fides inqstiu ad
 ea terminat act credetis: vt ex ipso mo loquedi appet. act^o
 aut credetis no terminat ad enuciabile s3 ad re. No eni for
 mam enuciabilia: nisi vt p ea de reb cognitione beam^o:
 sic i scia ita i fide. ¶ Ad tertiu dom qd visio pte erit vita
 tis pme fm qd in se e: s3 illd. i. Jo. 3. Lu appuerit silcs ei eri
 mus: et videbim^o eu sicuti e: et io visio illa erit no p moduz
 enuciabilis: s3 p modu simplicis itelligetie: s3 p fide no ap
 prehdimus veritate pma sicut in se est. vñ no est filis ro.

Ad tertium sic pcedit. Uidet qd fidei possit sub
 esse falsuz. Fides eni p diuidit spei et
 charitati: sed spei pot aliqd sube falsuz. Multi eni sperat se
 bituros vita eterna: q no hebnt. silr et charitati. multi n.
 diligunt taq boni: q tñ boni no snt. q et fidei pot aliqd sub
 ee falsuz. ¶ Ad p^m. Abraa credidit xpm nascitur: s3 illud Jo.
 8. Abraa pr vester exultauit: vt videret die meū. s3 post te
 pus Abrae deus poterat no scarnari: sola eni sua volutate
 carne accepit: et ita eet falsuz qd Abraa de xpo credidit. er
 go fidei pot sube falsuz. ¶ Ad p^m. Fides antiquoz fuit qd xps
 eet nascitur: et bec fides durauit i multis vsq ad pdicativ
 onē euagely. s3 xpo ia nato etiā anq pdicare iciper: falsuz
 erat xpm nasciturū. ergo fidei pot sube falsuz. ¶ Ad p^m. Unū
 de p^mrib^o ad fide e vt aliqs credat sub sacro altaris ve
 rū corpus xpi p^mneri. pot aut p^mngere qñ no recte p^merat:
 qd no est ibi verū corp^o xpi s3 solū panis. ergo fidei pot sube
 falsuz. ¶ Ad p^m. Nulla vt p^mficiēs intellectu se h3 ad falsuz
 fm qd e malū itellec^o: vt p3 p ph3 i. 6. Et bi. sed fides e qd
 dā vt p^mficiēs intellectu: vt ista patebit. ergo ei no pot sube
 falsuz. ¶ Ad p^m. dō3 qd nihil subest alicui potētie vel bitui
 aut et actui: nisi imediate rōe formali obi: sic color videri
 no pt nisi p luce: et celo sciri no pot nisi p mediū demōstrati
 onis. Dicitū e aut qd rō formalis obi fidei e vitas p^m. vñ nihil
 pot cadere sub fide nisi inqstū stat sub veritate pma: sub q
 nullū falsuz stare pot: sic nec no ens sub ente: nec malū sub
 bonitate. Un relinqt qd fidei no pot sube aliqd falsum.
 ¶ Ad p^m ergo dom qd qd vep e bonū itellec^o: no at est
 bonū appetitiue vtutis. io oēs vtutes q p^mficiūt intellectum
 excludūt totalr falsuz: qd de rōne vtutis e qd se beat soluz
 ad bonū. Virtutes aut p^mficiēs pte appetitiua no exclu
 dūt totalr falsuz. Pot eni aliqs fm iustitiaz aut tēperatiā
 agere: hñs aliqua falsuz opione de eo circa qd agit. et ita cū
 fides p^mficiat intellectu. spes aut et charitas appetitiua partē
 no est filis rō de eis. neq etiā spei subest falsuz Non eni
 aliqs spāt se biturū vita eterna s3 p^maz p^matē: hoc eni eet
 p^msūptiōis: s3 s3 auxiliū grē: i q si p^menerauerit oino et ifallū
 bilr vita eterna psequet. Silr et ad charitatē p^minet dili
 gere deū in quocūq fuerit. vñ no refert ad charitatē vtz
 i isto sit de^o q pp deū diligit. ¶ Ad scdō3 dō3 qd deū no in
 carnari s3 se p^mderatū: fuit pole et post tps Abrae: s3 s3 qd
 cadit sub p^mcia diuina h3 qdā necessitate ifallibilitatis: vt
 in p dictū e: et hoc mo cadit sub fide. vñ put cadit sub fide
 no pot ee falsuz. ¶ Ad 3° dom qd hoc ad fide credetis p^m
 nebat post xpi natiuitate: qd crederet eu qñq nasci: s3 illa
 determinatio tps i q decipiebat no erat ex fide: s3 ex cōie
 ctura humana: pole e eni ex p^mectura humana hoies fide
 les falsuz aliqd estimare: s3 ex fide falsuz estimet hoc e
 ipole. ¶ Ad 4° dō3 qd fides credetis n refert ad has spēs
 panis nel illas: sed ad hoc qd verū corpus xpi sit sub spēb^o
 panis sensibilis qñ recte fuerit cōsecratū. vñ si no sit recte
 cōsecratū: fidei no suberit ppter hoc falsum.

Ad quartum sic pcedit. Uidet qd ob3 fidei sit
 aliqd visum. Dicit eni dñs Tho

me Joā. 2. Qu vidisti me credidisti. qd de eodē e visio et fu
 des. ¶ Ad p^m. Apl. i. ad Cor. 13. dicit. Uidem^o nūc p speculū
 in enigmatē: et loq^o de cognitiōe fidei. qd id qd credit videri
 tur. ¶ Ad p^m. Fides e qdā spūale lumē: s3 sub quolibet lumē
 aliqd videt. qd fides e de reb^o visis. ¶ Ad p^m. Quilibet sensus
 visus noiat: vt Aug. dicit i lib. de vbis dñi. s3 fides e de au
 ditis s3 illd ad Ro. 2. Fides ex auditu e. qd fides eō reb^o vi
 sis. ¶ Ad 3° e qd apls dicit ad Heb. 11. qd fides e argumen
 tū no apparētū. ¶ Ad p^m. dō3 qd fides iporat assensuz itel
 lectus ad id qd credit. Assentit at intellectus alicui duplr.
 Uno mo: qd ad hoc mouet ab ipso obo qd e: vel p seipsum
 cognitū: sic p3 in pncipus p^mis: quoz e itellec^o. vel e pali
 ud cognitū: sic p3 de p^mclonib^o qru e scia. Alio mo itellec^o
 assentit alicui: no qd sufficiēter moueat ab obo p^mo: sed p
 qdā electionē volūtate declinās in vnā parte magis q^m i
 aliā. et sigd^o bec fit cū dubitaciōe et formidine alteri^o p^m
 erit opio. si aut sit cū certitudine absq tali formidine erit fi
 des. Illa aut videri dicunt: qd p seipā mouet itellecū nrūz
 vel sensuz ad sui cognitōne. Un manifestū e qd nec fides
 nec opio pot ee de ipis visis: aut s3 sensuz: aut s3 itellecū
 ¶ Ad p^m. qd dō3 qd Thomas aliū vidit et aliū credidit: ho
 minē vidit: et deū credēs p^mcessus e cū dixit: dñs me^o et de
 me^o. ¶ Ad 2° dom qd ea qd subsunt fidei: duplr p^mderari
 pnt. Uno mo i spūali: et sic no pnt ee fil visa et credita sic di
 ctū e. Alio mo i gnāli. sub cōi rōne credibilis: et sic sunt vi
 sa ab eo qd credit. No n. crederet nisi videret ea ee creden
 da. vel pp euidētiā signoz: vt pp aliqd huiusmodi. ¶ Ad
 3° dom qd lumē fidei facit videre ea qd credunt. Dicit n.
 palios hit vtutū hō videt illd qd e sibi pueniēs fm hituz
 illū. ita et p bitū fidei iclinat mēs hois ad assentiēdū his q
 pueniūt recte fidei: et no alijs. ¶ Ad 4° dō3 qd audit^o est
 vboz significatiū ea qd sūt fidei: no aut e ipsaz vep: de qu
 bus est fides: et sic no o3 vt huiusmodi res sint vise.

Ad quintum sic pcedit. Uidet qd ea qd sūt fidei
 pnt ee scita. Ea eni qd no scunt vi
 dent ee ignota: qd ignorātia scie opponit: sed qd sunt fidei
 no sūt ignota. Voz enim ignorātia ad ifidelitatē p^mner:
 fm illd. i. ad Thio. p. Ignorās feci in credulitate mea. qd ea
 qd sūt fidei pnt ee scita. ¶ Ad p^m. Scia p rōnes agrif: s3 ad ea
 qd sūt fidei a sacris auctorib^o rōnes iducunt. qd ea qd sūt fidei
 pnt ee scita. ¶ Ad p^m. Ea qd demōstratiue pban^o sūt scita: qd de
 mōstratio e syllogism^o faciēs scire: s3 qdā qd in fide cōmen
 tur sūt demōstratiue. pbata a phis: sic deū ee: et deū ee vñ: et
 alia huiusmodi. qd ea qd sūt fidei pnt ee scita. ¶ Ad p^m. Opio plus
 distat a scia qd fides: cū fides dicat ee media iter opione et
 sciaz. sed opio et scia pnt ee aliquo mo de eodē: vt d^o in p^mo
 ste. qd fides et scia. ¶ Ad 3° dō3 qd Hreg. dicit qd apparētū n
 hit fide s3 agnitiōne. ea qd de qb e fides agnitiōne no hit:
 sed ea qd sūt scita agnitiōne hit. qd de eis qd sūt scita no p^mce
 fides. ¶ Ad p^m. dō3 qd ois scia habet paliq pncipia p se no
 ta: et p ois visa: et io o3 qd cūq sunt scita aliquo mo no ee
 visa. No aut e pole qd idē ab eodē sit visuz et creditū: sic su
 pra dictū e. Un et ipole e qd ab eodē idē sit scitū et creditū.
 pot tñ p^mngere: vt id qd est visuz vel scitū ab vno: sit credi
 tū ab alio. Et eni qd trinitate credim^o nos visuros spm^o:
 fm illd. i. ad Cor. 13. Uidem^o p speculū nūc i enigmatē:
 tunc aut facie ad facie: quā qdē visionē iā angeli hit. Un
 qd nos credim^o illi videt. Et sic silr p^m p^mngit: vt id qd e vi
 suz vel scitū ab vno boie ē in statu vie sit ab alio credim^o
 qd hoc demōstratiue no nouit. id tñ qd cōiter oib^o p^mponit boi
 bus: vt credēdū est cōiter no scitū: et ista sūt qd simpli fidei
 subsūt: et io fides et scia no sunt de eodē. ¶ Ad p^m. qd dō3 qd
 ifideles coz qd sūt fidei ignorātia hit: qd nec videt nec sci
 unt ea in seipsis: vt cognoscāt ea ee credibilia: sed p hūc
 modū fideles hit eoz noticiā: no qd demōstratiue: s3 inqstū
 p lumē fidei vident ee credēda: vt dictū e. ¶ Ad 2° dom

q̄ rōnes q̄ iducunt a sc̄is ad pbādū ea q̄ sūt fidei nō sunt
 dem̄stratiue: sed p̄suasiōes q̄dā manifestātes nō eē ipole q̄d
 in fide p̄ponit: vel p̄cedūt ex p̄ncipys fidei. s̄. ex auctori-
 tatib⁹ sacre scripture: sicut dicit Dio. z. ca. de diu. noibus.
 ex his aut p̄ncipys ita p̄bat aliqd ap̄d fideles: sicut et ex
 p̄ncipys nāl̄r notis p̄bat aliqd ap̄d oēs. vñ etiā theologia
 sc̄ia ē: vt in p̄n̄ op̄is dictū ē. ¶ Ad 3° dōz q̄ ea q̄ dem̄strati-
 ue p̄bati possunt iter credēda numerant: non qz de ipsis
 simplr sit fides ap̄d oēs: s̄ qz p̄xigunt ad ea q̄ sūt fidei: z
 o3 ea saltē p̄ fide p̄suppōi ab his q̄ eoz dem̄stratiōe n̄ h̄nt.
 ¶ Ad 4° dōz q̄ sicut p̄hs ibidē dicit: a diuersis hoib⁹ de
 eodē oino p̄t h̄ri sc̄ia z op̄io: sicut z supra dictū est de sc̄ia
 z fide: sed ab vno z eodē p̄t h̄ri fides z sc̄ia de eodē s̄z qd
 s̄. de subo: sed nō fm idē. p̄t enī eē q̄ de vna z eadē re ali-
 qs aliqd sc̄iat: z aliqd aliō op̄inet. Et silr de deo p̄t aliqs
 dem̄stratiue scire q̄ sit vñ: z credere q̄ sit trin⁹. S̄z de co-
 dez fm idē nō p̄t eē simul in vno hoīe sc̄ia: nec cū op̄ione
 nec cū fide. alia tñ z alia rōne. sc̄ia enī cū op̄ione silr eē non
 p̄t simplr de eodē: qz de rōne sc̄ie est q̄ id q̄ sc̄it existit
 esse ipole alr se h̄re. De rōne aut op̄ionis est q̄ id q̄d ē op̄i-
 natū existimet pole aliter se h̄re: sed id q̄d fide tenet pp̄ fi-
 dei certitudinē existimat etiā ipole aliter se h̄re. s̄z ea rō-
 ne nō p̄t simul idē z fm idē eē sc̄itū z creditū: qz sc̄itū est
 visū: z creditū est non visū: vt dictum est.

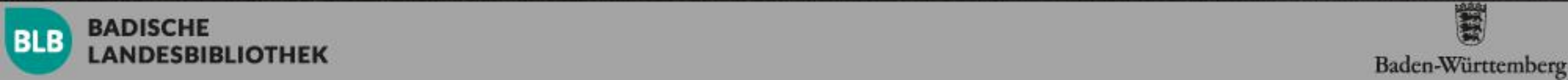
Ad sextum

sic p̄cedit. Videtur q̄ credibilia non
 sint p̄ certos articulos distinguenda.
 Eoz enī oīuz q̄ in sacra scriptura cōtinent ē fides h̄nda. s̄z
 illa nō p̄t reduci ad aliq̄ certū numerū pp̄ sui multitu-
 nez. s̄z sup̄flūū videt articulos fidei distinguere. ¶ Ad
 l̄is distinctio cū in infinitū fieri possit est ab arte p̄mittē-
 da: sed formalis rō obī credibilia ē vna z idiuisibilis: vt sit
 pra dictū ē. s̄. v̄tas p̄ma. z sic s̄z rōne formalē credibilia di-
 stingui nō p̄t. s̄ p̄mittēda ē credibilia mālis distinctio
 p̄ articulos. ¶ Sicut a q̄busdā dicit: articulus est idiui-
 sibilis v̄tas de deo artās nos ad credēdū: s̄z credere ē vo-
 luntariū: qz sicut Aug. dicit: Nullus credit nisi volēs. s̄z vi-
 det q̄ in cōueniēter distinguant credibilia per articulos.
 ¶ S̄z ē est q̄d s̄sidozus dicit. Articulus est p̄ceptio diuine
 v̄tatis tēdēs in ipsaz: sed p̄ceptio diuine v̄tatis cōp̄ctit nob̄
 bis fm distinctionē quādā. Que enī i deo vnū sūt in n̄o in
 intellectu multiplicat. s̄z credibilia debēt p̄ articulos disti-
 gui. ¶ Rñ. dōm q̄ nomē articuli ex greco videt eē deri-
 uatū. Arthon enī in greco q̄d in latino articulus dicit: si-
 gnificat q̄dā coaptationē aliq̄rū p̄tū distinctarū: z iō p̄ti-
 cule co: p̄tis sibi iuicē coaptate dicunt mēbroz articuli.
 Et silr in grāmatica apud grecos dicunt articuli q̄dā par-
 tes orōnis coaptate alyz dictiōib⁹ ad exp̄mēdū corū gen⁹
 numerū vel casuz. Et silr in rhetorica articuli dicunt q̄dā
 partiū coaptatiōes. Dicit enī Tullī in z. rhetorice q̄ arti-
 culus d̄r cū singula v̄ba iteruallis distinguunt cesa orōne
 hoc mō. Acrimonia. voce. vltu aduersarios p̄terrūsti. Un̄
 z credibilia fidei xp̄iane dicunt p̄ articulos distigui in q̄-
 tuz in q̄sdā partes diuidunt h̄ntes aliq̄uā coaptationē ad
 iuicē. Est aut obī fidei aliqd nō visūz circa diuina: vt su-
 pra dictū est. Et iō vbi occurrit aliqd sp̄ali rōne nō visūz:
 ibi est sp̄alis articulus: vbi aut multa fm eandē rōne sunt
 cognita vel nō cognita ibi nō sūt articuli distinguēdi: sicut
 aliā difficultatez h̄z ad vidēdū q̄ deus sit passus: z aliā q̄
 mortu⁹ resurrexerit. Et iō distinguē articulus resurrecti-
 onis ab articulo passionis. s̄z q̄ sit passus mortu⁹ z sepul-
 vnā z eadē difficultatē h̄nt: ita q̄ vno suscepto nō est diffi-
 cile alia suscipere. z pp̄ hoc oia hec p̄tinet ad vnū articulus.
 ¶ Ad p̄^o dōm q̄ aliq̄ sūt credibilia de q̄bus est fides s̄z
 se. aliq̄ vō sūt credibilia: de q̄bus nō est fides fm se: s̄z solu
 in ordie ad alia: sicut et in alyz sciētys q̄dā p̄ponunt vt p̄
 se itēta: z q̄dā ad manifestationē alioz. Quia vō fides p̄n-

cipalr est de his q̄ vidēda sp̄amus in p̄ria: fm illō Deb. xi.
 Fides est suba spandarū rez: iō p̄ se ad fidē p̄tinent illa q̄
 directe nos ordiant ad vitā eternā. sicut sunt tres p̄sone
 oipotētis dei. mysteriū icarnationis xp̄i. z alia huiusmodi.
 Et fm ista distinguunt articuli fidei. Quedā vō p̄ponunt
 in sacra scriptura: vt credēda: nō q̄si p̄ncipalr intēta: sed ad
 p̄dictoz manifestationē: sicut q̄ Abraā h̄uit duos filios:
 q̄ ad tactū ossiū Delisei suscitatus ē mortu⁹: z alia huius-
 modi q̄ narrant in sacra scriptura i ordie ad manifestatiō-
 nez diuine maiestatis vel icarnationis xp̄i. z fm talia nō o3
 articulos distinguere. ¶ Ad 2° dōm q̄ rō formalis obī fi-
 dei p̄t accipi duplr. Uno mō ex p̄te ipsi⁹ rei credite: z sic
 rō formalis oīuz credibilia ē vna. s̄. v̄tas p̄ma. z ex hac p̄te
 articuli nō distigunt. Alio mō p̄t accipi rō formalis cre-
 dibilia ex parte n̄ra. z sic rō formalis credibilis est vt sit
 nō visūz. z ex hac parte articuli fidei distinguunt: ut visūz
 est. ¶ Ad 3° dōm q̄ illa diffinitio dat de articulo magis
 fm q̄dā etymologiā nois: put h̄z derivationē latinā q̄
 fm eius verā significationē: put a greco deriuat. vñ nō ē
 magni p̄deris. p̄t tñ sic dici q̄ lz ad credēdū necessita-
 te coactiōis nullus artef cū credere sit volūtariū: artaf tñ
 necessitate finis: qz accedētē ad deū o3 credere: z sine fide
 impole est placere deo: vt Ap̄ls dicit Deb. xi.

Ad septimum

sic p̄cedit. Videt q̄ articuli fi-
 dei nō creuerint fm t̄puz succes-
 sionē: qz vt Ap̄ls dicit ad Deb. xi. Fides ē suba spandarū re-
 ruz: s̄z oī t̄pe sunt eadē spanda. s̄z oī t̄pe sunt eadē credenda.
 ¶ S̄z. In sciētys humanit⁹ ordinatis per successionē t̄puz
 augmētū factū est pp̄ defectū cognitiōis in p̄mis q̄ scien-
 tias iuenerūt. vt p̄ p̄hm in z. metaphy. sed doctrina fi-
 dei nō est inuēta humanitus: sed tradita a deo. deī enī do-
 nū est: vt d̄r Eph. z. Cū q̄ in deū nullus defect⁹ sc̄ie cadat.
 videt q̄ a p̄ncipio cognitio credibilia fuerit p̄fecta: z q̄ n̄
 creuerit fm successionē t̄puz. ¶ S̄z. Op̄atio gr̄e nō minus
 ordiate p̄cedit q̄ op̄atio n̄re: s̄z n̄a semp̄ inicitū sumit a p̄fe-
 ctis: vt Boeti⁹ dicit in lib. de solatiōe. q̄ etiā videt q̄ opa-
 tio gr̄e a p̄fectis inicitū superit: ita q̄ q̄ illi tradiderūt fi-
 dez p̄fectissime eā cognouerūt. ¶ S̄z. Sic p̄ ap̄los ad nos
 fides xp̄i p̄uenit: ita etiā in veteri testō per pores p̄res ad
 posteriores deuenit cognitio fidei: s̄z illō Deut. 32. Inter-
 roga p̄res tuū z annūciabit tibi: s̄z ap̄li plenissime fuerūt i-
 stricti de mysterijs. acceperunt enī sicut t̄pe pus ita z cer-
 teris abūdātius: vt dicit glo. sup̄ illō Ro. 8. Nos ipsi p̄mi-
 tias sp̄is h̄ntes. s̄z videt q̄ cognitio credibilia nō creuerit
 p̄ t̄puz successionē. ¶ S̄z ē q̄d h̄reg. dicit q̄ fm icreme-
 ta t̄puz creuit sc̄ia scōz patrū. z q̄to viciniōres aduentū
 saluatoris fuerūt: tāto sacra salutis plēi⁹ p̄cepūt. ¶ Rñ.
 dōz q̄ ita se h̄nt i doctrīa fidei articuli fidei sic p̄ncipia p̄ se
 nō in doctrīa q̄ p̄ rōne nālē h̄ntur: in q̄b⁹ p̄ncipys ordo q̄
 dē iuenit: vt q̄dā i alyz ip̄licite p̄tineant: sic oia p̄ncipia re-
 ducunt ad hoc sic ad p̄mū: ipole ē silr affirmare z negare:
 vt p̄ p̄hs i. 4. metaphy. Et silr oēs articuli ip̄licite p̄tine-
 tur in aliqb⁹ p̄mis credibilib⁹. s̄. vt credat de⁹ eē z p̄uidē-
 tiā h̄re circa hoīuz salutē: s̄z illō ad Deb. xi. Accedentē ad
 deū o3 credere qz ē: z q̄ igrētib⁹ se remuneratoz sit. In eē
 enī dīno icludūt oia q̄ credim⁹ i deo eternalr existere: i q̄
 bus n̄ra btitudo existit. In fide aut p̄uidētie icludunt oia
 q̄ t̄palr a deo dispēfant ad hoīuz salutē q̄ sūt via i btitudi-
 nez. Et p̄ h̄c ē modū alioz subsistētū articuloz qdaz in
 alyz p̄tinet: sic i fide redēptiōis h̄uane ip̄licite p̄tinet z i
 carnatio xp̄i z ei⁹ passio: z oia huiusmodi. Sic q̄ dōz ē q̄ q̄-
 tū ad s̄bz articuloz fidei nō ē factū eoz augmētū p̄ t̄po-
 rū successionē: qz q̄cunqz posteriores crediderūt cōtinebā-
 tur i fide p̄cedētū patrū lz ip̄licite: s̄z q̄tū ad explicationē
 creuit numer⁹ articuloz: qz q̄dā exp̄licite cognita sūt a po-
 steriorib⁹ q̄ a poribus nō cognoscebant exp̄licite. Un̄ d̄is

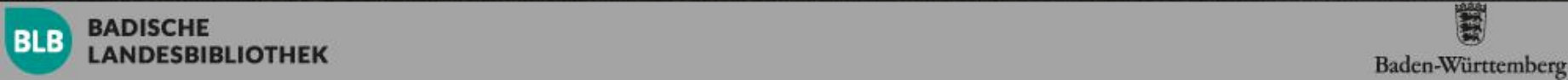

luz cōstituire q̄si regulā fidei post sacrā scripturā editas.
 ¶ Sic apls dicit ad Eph. 3. Una ē fides: s; symbolū ē p̄
 scilio fidei. ḡ icōueniēter tradit̄ mltiplex symbolū. ¶
 Confessio fidei q̄ i symbolo ḡtinet̄ p̄tinet ad oēs fideles: s;
 nō oib; fidelib; uenit credere i deū: s; solū illis q̄ hnt̄ fidē
 formatā. ḡ incōueniēter symbolū fidei tradit̄ sub hac for-
 ma yboz: credo in ynu deū. ¶ Desecus ad iferos ē vn̄
 de articul fidei: sic supra dictū ē: s; i symbolo antiquoz pa-
 trū nō sit mētio de desecū ad iferos. ḡ videt̄ insufficiēter
 collectū. ¶ Sic Aug. dic̄ exponēs illō Jo. 14. Creditis i
 deū i in me credite. Petro aut̄ Paulo credim;: s; nō dicit̄
 mur credere nisi in deū. cū ḡ ecclia catholica sit pure aliq̄
 creatus: videt̄ q̄ icōueniēter dicat̄. In vnā sanctā catholi-
 cas i apostolicā eccliaz. ¶ Symbolū ad hoc tradit̄ vt
 sit regula fidei: s; regula fidei oib; p̄poni i publice. q̄dli-
 bet ergo symbolū deberet in missa cātari sic symbolū pa-
 trū. nō videt̄ ḡ ee ueniēs editio articuloz fidei in symbo-
 lo. ¶ S; ē q̄ ecclia vlis nō pōt̄ errare: q; spū scō guber-
 nat̄ q̄ ē spūs vitatis. Hoc enī p̄misit dñs discipulis Jo. 16.
 dices: Cū uenerit ille spūs vitatis docebit eos oēm uitatē.
 s; symbolū ē auctoritate vlis ecclie editū. nihil ḡ icōueni-
 ens in eo. ¶ Rñ. dñm. q̄ sic apls dicit ad Heb. xi.
 Accedēte ad deū o; credere. credere aut̄ nō pōt̄ aliq; nisi
 ei uitas quā credat p̄ponat̄. Et iō necessariū fuit fidei uita-
 tes in ynu colligi: vt facili; possēt oib; p̄poni: ne aliq; per
 ignorātiā fidei a uitate deficeret: i ab h̄mōi sniaz fidei col-
 lectione nomē symboli est acceptū. ¶ Ad p̄m̄ q̄ dñm q̄ ve-
 ritas fidei in sacra scriptura diffuse ḡtinet̄ i varijs modis.
 i in ḡt. s; iā obscure: ita q̄ ad eliciēdū fidei uitatē ex sacra
 scriptura requir̄ lōgū studiū i exercitiū ad q̄d nō p̄nt̄ p̄-
 uenire oēs illi q̄b; necm̄ est cognoscere fidei uitatē: quoz ple-
 riq; alijs negocijs occupati studio vacare non p̄nt̄: i iō fuit
 necessariū: vt ex sniaz sacre scripture aliq̄d manifestus sū-
 marie colligeret̄ q̄d p̄poneret̄ oib; ad credēdū: q̄d q̄d nō
 est additū sacre scripture: s; pot̄ ex sacra scriptura sup̄tū.
 ¶ Ad 2° dñm q̄ in oib; symbolis eadē uitate docet̄ uitas
 s; ibi o; pplm̄ diligēt̄ i strui de fidei uitate vbi errores in-
 surgūt: ne fides simpliciū p̄ hereticos corūpā. Et hoc fuit
 i cā q̄re necesse fuit edere plura symbola: que i nullo alio
 differūt nisi q̄ in yno pleni; explicant̄ q̄ in alio ḡtinent̄ i
 p̄p̄tate fm̄ q̄ exigebat hereticoz istātia. ¶ Ad 3° dñm q̄
 p̄fessio fidei tradit̄ in symbolo q̄si ex p̄sona toti; ecclie q̄ p̄
 fide yniē. fides aut̄ ecclie est fides formatā. talis enī fides
 uenit̄ in oibus illis q̄ sūt numero i merito de ecclia. Et iō
 cōfessio fidei in symbolo tradit̄ fm̄ q̄ uenit̄ fidei forma-
 te: vt etiā siqui fideles fidē formatā. nō hnt̄ ad hāc formaz
 p̄tingere studēt̄. ¶ Ad 4° dñm q̄ de desecū ad inferos
 nullus error erat exoz; apud hereticos: i iō nō fuit neces-
 sariū aliq̄d explicationē circa hoc fieri. i p̄ hoc nō reite-
 rat̄ in symbolo patrū: s; supponit̄ tanq̄ p̄determinatus in
 symbolo aploz. nō enī symbolū sequēs abolet̄ p̄cedēs: sed
 pot̄ illud exponit̄: vt dictū est. ¶ Ad 5° dñm q̄ si dicat̄ i
 sanctā eccliaz catholicā: hoc est itelligēdū fm̄ q̄ fides n̄ra
 refer̄ ad spū sc̄m̄ q̄ sc̄ificat̄ eccliam: vt sit sensus. credo in
 spū sc̄m̄ sc̄ificante eccliaz. sed meli; est i fm̄ cōiore vsum
 vt nō ponat̄ ibi in: s; simplr̄ dicat̄ sanctā eccliaz catholicā:
 sicut et̄ Leo papa dicit. ¶ Ad 6° dñm q̄ q; symbolū pa-
 trū est declaratiū symboli aploz: i ē fuit cōditū fideiaz
 manifestata i ecclia pacē hntē p̄ hoc publice in missa cā-
 tatur. Symbolū aut̄ aploz q̄d tpe p̄secutionis editus fuit
 fidei nōdum publicata: occulte dic̄: in prima i in cōpleto-
 rio: quasi p̄tra tenebras errorum p̄teritoroz i futurorum.

Ad decimum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ non p̄tinet
 ad sumū p̄tificē fidei symboluz
 ordinare. Noua enī editio symboli necessaria est p̄ expli-
 cationē articuloz fidei sicut dictū est. sed in veteri testō ar-

ticuli fidei magis ac magis explicabant̄ fm̄ tpus successio-
 nez: p̄ hoc q̄ uitas fidei magis manifestabat̄ fm̄ maiore
 p̄p̄tate ad xpm̄: vt supra dictū est. cessante ḡ tali cā i no-
 ua lege nō o; fieri maior ac maior explicatio articuloz fi-
 dei. ḡ nō videt̄ ad auctoritatē sumi p̄tificis p̄tinere noua
 editio symboli. ¶ Illō q̄d ē sub anathemate iterdictū
 ab vli ecclā nō subest̄ p̄tati hois alicuius. s; noua symboli
 editio iterdicta est sub anathemate auctoritate vlis ecclie
 sic. Dicit̄ enī in gestis p̄me ep̄bese synodi: q̄ plecto sym-
 bolo Nicene synodi: decreuit̄ scā synodus aliā fidē nulli li-
 cere p̄ferre: vel cōscribere: vel cōponere p̄ter diffinitus a
 scis p̄ribus q̄ in Nicena ḡgregati sūt. cū spū scō: i subditur
 anathematis pena. i idē etiā reiterat̄ in gestis calcedonē-
 sis synodi. ḡ videt̄ q̄ nō p̄tinet ad auctoritatē sumi ponti-
 ficis noua editio symboli. ¶ Athanasi; nō fuit sumus
 p̄tifer: s; Alexandrinus patriarcha: i tñ symbolū cōstituit
 q̄d i ecclia cātā. ergo nō magis videt̄ p̄tinere editio sym-
 boli ad sumū p̄tificē q̄ ad alios. ¶ S; ē q̄ editio sym-
 boli facta ē in synodo gnālī. sed h̄mōi synodus auctoritate
 soli; sumi p̄tificis pōt̄ ḡgregari vt habet̄ in decre. di. 17. ḡ
 editio symboli ad auctoritatē sumi pontificis p̄tinet.
 ¶ Rñ. dñm q̄ sicut supra dictū est noua editio symboli
 necessaria est ad vitādū isurgētes errores. Ad illius ergo
 auctoritatē p̄tinet editio symboli ad cui; auctoritates p̄ti-
 net̄ finalr̄ determinare ea que sūt fidei vt ab oib; incōcussa
 fide teneant̄. hoc aut̄ p̄tinet ad auctoritatē sumi p̄tificis:
 ad que maiores i difficiliōres ecclie q̄ones referunt̄: vt di-
 cit̄ in decre. di. 42. Un̄ i dñs Luce. 22. Petro dixit̄ quez
 sumū p̄tificē p̄stituit̄. Ego p̄ te rogauī Petre vt nō defici-
 at fides tua: i tu aliq̄d p̄ueris p̄firma fres tuos. Et huius
 rō est: q; vna fides o; ee toti; ecclie. fm̄ illō. i ad Lor. p̄. 3d
 ipsuz dicatis oēs i nō sint in vobis scismata. Qd̄ seruari nō
 possēt nisi q̄stio fidei de fide exorta determinet̄ p̄ cū q̄ to-
 ti ecclie p̄tinet: vt sic eius snia a tota ecclia firmiter teneat̄. i
 iō ad solā auctoritatē sumi p̄tificis p̄tinet noua editio sym-
 boli: sicut i oia alia q̄ p̄tinet ad totā eccliaz: vt congregare
 synodū generalē: i alia h̄mōi. ¶ Ad p̄m̄ ergo dñm q̄ in do-
 ctrina xpi i aploz uitas fidei est sufficiēter explicata: sed
 q; p̄ueris hoies apostolicā doctrinā i ceteras doctrinas i
 scripturas p̄uertūt ad sup̄p̄z p̄ditionē: sicut dicit̄. z. Pe.
 vlt. iō necessaria fuit t̄p̄ib; p̄cedētib; explicatio fidei i in-
 surgētes errores. ¶ Ad 2° dñm q̄ p̄hibitio i snia synodi
 se extēdit ad p̄uatas p̄sonas: q̄rū nō est determinare de fi-
 de. Nō enī p̄ h̄mōi sniaz synodi gnālīs ablata est p̄tās sc̄n̄
 ti synodo nouā editionē symboli facere: nō q̄d aliā fidem
 cōtinentē: s; eadē magis expositā. Sic enī q̄libet synodus
 obfuit: vt sequēs synodus aliq̄d exponeret̄ supra id q̄d
 p̄cedēs synodus exposuerat p̄ necessitatē alicui; heresis
 insurgētis. Un̄ p̄tinet ad sumū p̄tificē cui; auctoritate sy-
 nodus ḡgregat̄: i eius snia p̄firmat̄. ¶ Ad 3° dñm q̄ Atha-
 nasi; nō cōposuit̄ manifestationē fidei p̄ modū symboli:
 sed magis p̄ modū cuiusdā doctrine: vt ex ipso mō loquen-
 di apper̄: sed q; itegrā fidei uitatē eius doctrina breuiter cō-
 tinebat auctoritate summi pontificis est recepta: vt quasi
 regula fidei habeatur.

De actu fidei. Qd̄ II.
Einde considerandū est de actu fi-
 dei. Et p̄mo de actu iterio-
 ri. 2° de actu exteriori. ¶ Circa p̄m̄ q̄rū-
 tur decc. p̄ qd̄ sit credere q̄d est actus i-
 terior fidei. 2° quot modis dicatur. 3°
 vtrū credere aliq̄d supra rōnē naturalez
 sit necessariū d a salutē. 4° vtrū credere ea ad q̄ rō nālīs
 p̄uenire pōt̄ sit necessariū. 5° vtrū sit necessariū ad salutē
 credere aliqua explicite. 6° vtrū ad credēdū explicite oēs
 equalr̄ teneant̄. 7° vtrū b̄re fidē explicitā de xpo sc̄mp̄ sit

necessariū ad salutē. 8°. vtrū credere trinitatez explicite sit de necessitate salutis. 9°. vtrū act^o fidei sit meritorius. 10°. vtrū rō humana diminuat meritū fidei.

Ad primum sic pcedit. Uidef q^o credere non sit cū assensioe cogitare. Cogitatio eniz iporat qdā igitioē. dī. n. cogitar. qsi sil coagitare. s3 Damaf. diē i. 4. li. q^o fides ē nō igit^o assensio. q cogitar n̄ p̄tiet ad actū fidei. ¶ Sides i rōe ponit: vt infra dicit: s3 cogitare ē act^o cogitatioē potētie q̄ p̄tinet ad p̄tē sensitīuā: vt i p̄ dictū est. q̄ cogitatio ad fidē nō p̄tinet. ¶ Credere est act^o intellect^o: qz ei^o obm est verū: s3 assentire nō videt^o eē actus intellect^o s3 volūtatis. sic ē assentire: vt supra dictū ē. q̄ credere nō ē cū assensioe cogitare. ¶ In dūū ē q^o Augu. sic diffinit credere in lib. de p̄destinatioe scōz. ¶ Rñ. di cēdū q^o cogitare triplr sumi pōt. Uno^o cōiter p̄ qualicūq^o actuali p̄sideratioe intellect^o: sic Aug. diē i. 14. de trini. Dāc nūc dico itelligētiā quā itelligim^o cogitātes. Alio^o dī cogitare magis p̄p̄e p̄sideratio intellect^o q̄ ē cū qdā igitioe an teq^o pueniāt ad p̄fectionē intellect^o p̄ certitudine vīdōis. ¶ Fm hoc Augu. dicit. i5. de trini. q^o dei filius nō cogitatio dicit: sed verbū dei dī. cogitatio p̄p̄e n̄ra pueniens ad id qd scim^o: atq; ide formata v̄bū n̄rūz est. ¶ Ideo verbū dei sine cogitatioe d3 itelligi: nō aliqd h̄is formabile qd possit esse iforme. ¶ Fm hoc cogitatio p̄p̄e dī mor^o ai deliberātis nō dū p̄fecti p̄ plenā vīsiōē vītatis. s3 qz talis mot^o pōt eē v̄l ai deliberātis circa itētiōes v̄les: qd p̄tinet ad intellectūz p̄tē: vel circa itētiōes p̄ticulares qd p̄tinet ad p̄tē sensitīuā. id cogitare scōdo mō sumit^o p̄ actu intellect^o deliberātis. Tertio^o p̄ actu vītatis cogitatioē. Si q̄ cogitare sumat^o cōiter fm p̄mūz modū: sic hoc qd dī cū assensioe cogitare nō dicit totā rōnē ei^o qd ē credere. Nā p̄ hūc modū ē q^o p̄siderare ea q̄ scit vel itelligit cū assensioe cogitat. Si v̄o sumat^o cogitare scōdo mō sic i hoc itelligit totā rōnē b̄i act^o q̄ ē credere. Actū eni ad intellectū p̄nētiū qdā h̄it firmā assensioē absq; tali cogitatioe: sic cū aliq; p̄siderat ea q̄ scit v̄l itelligit. talis eni p̄sideratio iā ē formata. Quidā v̄o actus intellect^o h̄it qdē cogitatioē iforme absq; firmā assensioē siue in neutrā p̄tē declinat: sic accidit dubitāti: siue in v̄nā p̄tē magis declinat: s3 tenent^o aliquo leui signo sic accidit suspicāti: siue vni p̄ti adherēat: tñ cū formidine alteri^o qd accidit opināti: s3 act^o iste q̄ ē credere h3 firmā adhesionē ad v̄nā p̄tē i quo uenit credēs cū sciēte r̄ itelligente: r̄ tñ eius cognitio nō ē p̄fecta p̄ maximā vīsiōē: in quo uenit cū dubitāte suspicāte r̄ opināte. r̄ sic p̄p̄iū ē credētis: vt cū assensu cogitet: r̄ p̄ hoc distinguat^o iste act^o: q̄ est credere ab oibus actib^o intellect^o q̄ sūt circa verū vel falsū. ¶ Ad p̄^o q̄ dōm q^o fides nō h3 igitioē rōnis nālis demonstrantis id qd credi^o. h3 tñ igitioē quādā eoz p̄ q̄ iducit^o hō ad credēdū: pura qz sunt dicta a deo r̄ miraculis confirmata. ¶ Ad 2° dōm q^o cogitare nō sumit^o hic put est act^o cogitatioē vītatis: s3 put p̄tinet ad intellectū: vt dictū est. ¶ Ad 3° dōm q^o intellectus credētis determinat^o ad v̄nū: nō p̄ rationē s3 p̄ volūtate. r̄ id assensus hic accipit^o pro actu intellect^o fm q^o a volūtate determinatur ad v̄num.

Ad secundum sic pcedit. Uidef q^o icōuenienter distinguit^o actus fidei p hoc qd est credere deo: credere deū: r̄ credere in deū. Uni^o eni hitus v̄n^o est act^o. sed fides ē v̄n^o h̄it^o cū sit vna vītus. ergo icōuenienter ponunt^o plures act^o fidei. ¶ Ad qd est cōe oi actui fidei nō d3 poni: vt p̄ticularis act^o fidei: s3 credere deo iuenit^o cōiter in quolibet actu fidei: qz fides inicit^o p̄ime vītati. ergo videt^o q^o icōuenienter distinguit^o a qbusdam alijs actib^o fidei. ¶ Ad qd uenit et nō fidelib^o nō pōt poni fidei act^o: s3 credere deū eē uenit et ifidelibus. ergo nō d3 poni iter act^o fidei. ¶ Moueri in finē p̄tinet ad volūtate cui^o obm ē bonū r̄ finis. s3 credere nō ē actus vo-

luntatis s3 intellectus. ergo nō d3 poni d3ia vna ei^o qd ē credere in deū qd iporat motū in finē. ¶ S3 ē q^o Aug. hāc distinctionē ponit in lib. de v̄bis dñi. r̄ sup Joan. ¶ Rñ. dōm q^o act^o cuiuslibet potētie vel hitus accipit^o fm ordinē potētie: vel hitus ad suū obm. Obm aut^o fidei pōt tripliter p̄siderari. cū eni credere ad intellectū p̄tinet: put est a volūtate mot^o ad assentiēdū: vt dictū est: pōt obm fidei accipi: vel ex parte ips^o intellect^o: vel ex p̄te volūtatis intellectū mouētis. Sigdē ex p̄te intellect^o sic in subiecto fidei duo pōt p̄siderari sicut supra dictū ē: quoz v̄nū ē mālē obm fidei: r̄ sic ponit^o actus fidei credere deo: qz sic supra dictū est: nihil p̄ponit^o nobis ad credēdū nisi fm q^o ad deū p̄tinet. Aliud aut^o ē formale rō obm: qd ē sic mediū p̄p̄ qd tā li credibili assentit. r̄ sic ponit^o act^o fidei credere deū: qz sic supra dictū ē formale obm fidei ē vītās p̄ma cui iheret hō vt p̄pter eā creditis assentiat. Si v̄o p̄sideret^o 3° mō obm fidei fm q^o intellect^o est mot^o a volūtate: sic ponit^o act^o fidei credere i deū. Veritas. n. p̄ma ad volūtate referit^o s3 qz h3 rōnē finis. ¶ Ad p̄^o q̄ dōm q^o p̄ista tria nō designant diuersi act^o fidei: s3 vnus r̄ idē act^o h̄is diuersas relationes ad fidei obm. Et p hoc p3 r̄n̄sio ad secūdū. ¶ Ad 3° dōm q^o credere deū nō uenit ifidelib^o sub ea rōnē q̄ ponit^o actus fidei. Nō eni credūt deū eē sub his p̄ditiōib^o q̄s fides v̄t terminat. r̄ id nec vere deū credūt: qz vt p̄hs dicit. ix. metaph. In simplicib^o defectus cognitiois ē solū in nō attingendo totalr. ¶ Ad 4° dōm q^o sicut supra dictū est voluntas mouet intellectū r̄ alias vires anime in finē. r̄ fm hoc ponitur actus fidei credere in deum.

Ad tertium sic pcedit. Uidef q^o credere non sit necessariū ad salutē. Ad salutē eni r̄ p̄fectionē cuiuslibz rei ea sufficere vident^o q̄ uenit^o ei s3 suā nām: s3 ea q̄ sūt fidei excedūt nālē hois rōnē: cūz sint nō apparētia: vt supra dictū est. ergo credere nō videt^o necessariū eē ad salutē. ¶ Periculose hō assentit illis i qbus nō pōt iudicare vtrū illud qd ei p̄ponit^o sit verū v̄l falsū: fm illd Job. iz. Nōne auris v̄ba dii iudicat: s3 tale iudiciū hō h̄re nō pōt in his q̄ sūt fidei. q̄re hō nō pōt ea resoluere in p̄ncipia p̄ma p̄ q̄ de oib^o iudicam^o. ergo p̄iculosum est talibus fidē adhibere. credere ergo nō ē necessariū ad salutē. ¶ Salus hois in deo p̄sistit fm illud ps. Salus aut^o iustoꝝ a dño: s3 inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciunt^o. sempiterna quoq; vītus eius r̄ dinitas: vt dicit^o Ro. p̄. Que aut^o cōspiciunt^o intellectu nō credunt^o. ergo nō ē necessariū ad salutē: vt hō aliqua credat. ¶ S3 ē est qd dī Deū. r̄. Sine fide ipole ē placere deo. ¶ Rñ. dōm q^o i oibus naturis ordinatis iuenit^o q^o ad p̄fectionē nāc iferentis duo occurrūt. Unū qdē qd est fm p̄p̄iū motū. Aliud aut^o qd est fm motū supioris nāc: sicut aqua fm motū p̄p̄iū mouet^o ad centrū. fm aut^o motū lune mouet^o circa centrū fm fluxū r̄ refluxū. Silr ēt orbes planetarū mouent^o p̄p̄iū motib^o ab occidēte in oriētē. motu aut^o p̄p̄iū orbis ab oriente in occidēte. Sola aut^o nā rōnalis creata h3 imediatū ordinē ad deū: qz cetera creature nō attingūt ad aliqd v̄le: sed solū ad aliqd p̄ticularē p̄cipiātes dīnā bonitates. vel in essendo tñ sicut inaiata. vel ēt in viuēdo r̄ cognoscēdo singularia: sicut plāte r̄ aialia. Nā aut^o rōnalis inq̄rit^o cognoscit v̄lem boni r̄ entis rōnē h3 imediatū ordinē ad v̄le eēndi p̄ncipiū. p̄fectio ergo rōnalis creature nō soluz cōsistit in eo qd ei cōpetit fm suā nāz: sed in eo ēt qd ei attribuit^o ex quadā supnāli p̄fectioe dīne bonitatis. Un^o r̄ supra dictū est q^o vltia b̄ritudo hois p̄sistit in qdā supnāli dei vīsiōe: ad quā qdē vīsiōes hō p̄tingere nō pōt nisi p̄ modūz addiscētis a deo doctore: fm illud Jo. 6. Ois q̄ audit a p̄re r̄ didicit venit ad me. Duius aut^o discipline fit dō particeps nō statim s3 successiue s3 modū siue nāc. Ois at talis addiscēs o3 q^o credat ad hoc q^o ad p̄fectā sciētiā p̄ue-

nia: sicut etiā pbs dicit qd o3 addiscētē credere. vñ ad hoc qd hō pueniat ad pfectā visionē bñtitudinis p̄xigat qd cre-
dat deo tanq̄ discipulus magro doceri. ¶ Ad p̄m qd dōz qd
qz nā hoīs depēdet a supiori nā: ad ei' at pfectionē nō suffi-
cit cognitio nālis: sed req̄rit qdā supnālis: vt supra dictū ē.
¶ Ad 2° dōm qd sicut hō p nāle lumē intellectus assentit
pncipus: ita hō vtuosus per habitū fidei h3 rectū iudiciūz
de his que cōueniūt illi vtuū. a hoc mō etiā p lumen fidei
diuinitus in fuis hō: hō assentit his que sunt fidei: nō autē
drys. 7 iō nihil piculi vel dānationis inest his q̄ sūt in xpo
iesu ab ipso illuminati per fidē. ¶ Ad 3° dōm qd inuisibi-
lia dei altiori mō q̄tū ad plura p̄cipit fides q̄ rō nālis ex
creaturis in deum pcedens. Unde dicit Eccl. 3. Plurima
super sensum hominis ostensa sunt tibi.

Ad quartum sic pcedit. Videat qd ea q̄ rōe nāli
pbari p̄t n̄ sit necessariū credere.
In opibus enī dei nihil supflū inuenit multo min' q̄ in
opib' nāc. s3 ad id qd p vñū pōt fieri supflue apponit aliō.
q̄ ea q̄ p nāle rōne cognosci possunt supflū cēt p fidē acci-
pere. ¶ P. Ea necesse est credere de qb' est fides: s3 nō est
de eodē scia 7 fides: vt supra habitū ē. cū q̄ scia sit de oibus
illis: q̄ nāli rōne cognosci p̄t: videat qd nō oporteat crede-
re ea que p nāle rōne pbant. ¶ P. Oia scibilia vident eē
vni' rōnis. si q̄ qdā eoz pponunt hōi vt credēda: pari rōe
oia hmōi necesse cēt credere: hoc autē est falsū. nō ergo ea
q̄ p nāle rōne cognosci p̄t necesse est credere. ¶ S3 est
qd: necesse est deū credere eē vñū 7 cozpozēū: q̄ nāli rōne
a p̄bis pbantur. ¶ Rñ. dōm qd necessariū ē hōi accipere p
modū fidei nō solū ea que sūt supra rōne: s3 etiā ea q̄ p rō-
nez cognosci p̄t. a hoc pp tria. p̄ gdes vt citius hō ad ve-
ritatis dīne cognitionē pueniat. Scia enī ad quā p̄tinet p-
bare deū eē 7 alia hmōi de deo: vltimo hoib' addiscēda p-
ponit p̄suppositis multis alyz sciētys. 7 sic nō nisi post ml-
tuz tēpus vite sue hō ad dei cognitionē pueniret. 2° vt co-
gnitio dei sit coior. Mlti enī in studio scie p̄ficere nō p̄t:
vel pp hebetudinē igitē: vel pp alias occupatiōes 7 neces-
sitates spalis vite. vel ēt ppter torporē addiscēdi: q̄ oīno a
dei cognitōe fraudarent nisi pponerent eis vīna per mo-
dū fidei. 3° mō ppter certitudinē. Rō enī humana in re-
bus dīnis est multū deficiēs. Lūi' signū est. qz p̄hi de reb'
humanis nāli iuestigatiōe p̄scrūtates in multis errauerūt
7 sibiipsis d̄ria senserūt. vt q̄ esset idubitata 7 certa cog-
nitio apō hoīes de deo: oportuit qd diuina eis p modū fidei
traderent q̄st a deo dicta q̄ mētiri nō pōt. ¶ Ad p̄m qd dōz
qd iuestigatio nālis rōnis nō sufficit humano generi ad co-
gnitionē diuinoy. etiā q̄ rōne oīdi p̄t. 7 iō nō est supflūz
vt talia credant. ¶ Ad 2° dōm qd de eodē nō pōt eē scien-
tia 7 fides apud eūdē: sed id qd est ab vno scitū pōt esse ab
alio creditū: vt supra dictū est. ¶ Ad 3° dōm qd si oia scibi-
lia cōueniāt in rōne scie: nō tñ cōueniūt in hoc qd equaliter
ordinent ad beatitudinem. 7 ideo nō equaliter omnia p-
ponuntur vt credenda.

Ad quintum sic pcedit. Videat qd nō teneat hō
ad credendū aliqd explicite. Nul-
lus enī tenet ad id quod nō ē in eius ptate: sed credere ali-
quid explicite non est in hoīs ptate. Dicit enī Ro. x. Quō
credēt in illū que nō audierūt: quō audiet sine p̄dicante:
quō autē p̄dicabunt nisi mittant: q̄ credere aliqd explicite
hō nō tenet. ¶ P. Sicut p fidem ordinamur in deuz: ita
etiā p charitatē. s3 ad cōseruādū p̄cepta charitatis hō non
tenet: s3 sufficit sola p̄paratio animi: sicut p3 in illo p̄cepto
dñi qd ponit Matth. 5. Sigs p̄cussit te in vna maxilla
p̄be ei 7 alia: 7 in alyz p̄siliibus: vt Aug. exponit in li. de ser-
mone dñi in mōte. q̄ etiā nō tenet hō explicite aliqd crede-
re: sed sufficit qd hēat aium p̄paratū ad credendū ea q̄ a deo
p̄ponūt. ¶ P. Bonus fidei i quadā obediētia p̄sistit s3 il-

lud Ro. p. Ad obediēdū fidei in oibus gētib': s3 ad vtutes
obediētie nō regrit qd hō aliqua determinata p̄cepta obser-
uet: s3 sufficit qd hēat p̄mptuz animū ad credendū: s3 illud
psalmiste: Parat' sum 7 nō sum turbat' vt custodiā man-
data tua. ergo videt qd etiā ad fides sufficiat qd hō habeat
p̄mptū animū ad credendū ea q̄ ei diuinit' p̄poni possunt
absqz hoc qd explicite aliqd credat. ¶ S3 est qd dicit ad
Deh. xi. Accedētē ad deū o3 credere qz est: 7 qd ingretibus
se remuneratoz est. ¶ Rñ. dōm qd p̄cepta legis q̄ hō tene-
tur implere dant de actib' virtutū: q̄ sunt via pueniēdi ad fa-
lutes. Actus autē vtutis: sicut supra dictū ē sumit fm habi-
tudine hitus ad obm: sed in obo cuiuslibet vtutis duo p̄t
p̄siderari. s. id qd est p̄prie 7 per se obm vtutis qd necessari-
um est in omni actu vtutis. 7 iterū id qd est p accūs siue cō-
sequēter se h3 ad p̄prie rōne obi: sicut ad obz fortitudinis
p̄prie 7 per se p̄tinet sustinere picula mortis 7 aggredi ho-
stes cū piculo pp bonū cōe. s3 qd hō armet' vl' ense pcutiat
i bello iusto aut aliqd hmōi faciat reducit qdē ad obz for-
titudinis: sed p accūs. Determinatio q̄ virtuosū act' ad p-
prie: 7 per se obm vtutis est sub necessitate p̄cepti: sic 7 ipse
vtutis act'. s3 determinatio act' vtuosū ad ea q̄ accidentāl'r
vel scdario se habēt ad p̄prie 7 p se vtutis obm nō cadunt
sub necessitate p̄cepti nisi p loco 7 tpe. Dicendū ē qd qd fidei
obm per se est id p qd hō beatus efficiat: vt supra dictū est.
per accūs autē aut scdario se h̄nt ad obm vtutis oia que in
sacra scriptura diuinit' tradita: cōtinent. sic qd Abraā h̄nt
duos filios: qd David fuit fili' Isai: 7 alia hmōi. Quātū er-
go ad p̄ma credibilia q̄ sunt articuli fidei tenet hō explici-
te credere: sicut 7 tenet h̄re fidē. Quātū autē ad alia credi-
bilia nō tenet hō explicite credere s3 solū iplicite: vel in p-
paratiōe animi in q̄tū patius est credere qd diuina scri-
ptura p̄tinet: sed tūc solū hmōi tenet explicite credere q̄
hoc ei p̄siterit in doctrina fidei p̄tineri. ¶ Ad p̄m qd dōm
qd si in ptate hoīs eē dicat aliqd excludo auxilio grē: sic ad
multa tenet hō ad qd nō pōt sine grā preparate: sic ad vili-
gendū deū: 7 primū. 7 s̄nt ad credendū articulos fidei. sed
tñ hoc pōt cū auxilio grē: qd qdē auxiliū q̄buscūqz diuini-
tus dat: misericorditer dat. q̄bus aut nō dat ex iustitia nō
dat in penā p̄cedētis pcti 7 saltē originalis peccati: vt Au-
gu. dicit in li. de correptione 7 grā. ¶ Ad 2° dōm qd hō te-
netur ad determinate diligendū ea diligibilia q̄ sunt p̄prie
7 per se charitatis obiecta. s. de 7 primus: sed obiectio p-
cedit de illis p̄ceptis charitatis q̄ q̄st p̄tinet ad obm
charitatis. ¶ Ad 3° dōm qd vtus obediētie p̄prie in volū-
tate cōsistit. 7 iō ad actū obediētie sufficit p̄mptitudo vo-
luntatis subiecta p̄cipiēti q̄ ē p̄prie 7 per se obm obediētie
sed hoc p̄ceptū vel illud p accūs vel cōsequēter se habent
ad propriū 7 per se obiectum obediētie.

Ad sextum sic pcedit. Videat qd equaliter omnes
tenentur ad habendum fidem expli-
citā. Ad ea enī que sunt de necessitate salutis oēs tenent
sic p3 de p̄ceptis charitatis: s3 explicatio credēdorū est de
necessitate salutis: vt dictū est. ergo oēs equalr tenent ad
explicite credendū. ¶ P. Nullus o3 examinari de eo qd ex-
plicite crederi n̄ tenet. s3 q̄nqz simplices examinant de mi-
nimis articulis fidei. q̄ oēs tenent explicite oia credere.
¶ P. Si minozes nō tenent h̄re fidē explicitā: sed solū i-
plicitaz: o3 qd habeat fidē implicitā in fide maior. sed hoc
videt periculosū: qd possit cōtingere qd illi maiores erra-
rent. q̄ videt qd minozes etiā debeāt h̄re fidē explicitā. sic
ergo oēs equalr tenent ad explicite credendū. ¶ Sed ē
qd dī Job p. qd boues arabāt 7 asine pascebant iuxta eos:
qz videlicz minozes q̄ significant p asinos debēt i credēdis
coherere maioribus q̄ p boues significant: vt Greg. expōit
in. z. moral. ¶ Rñ. dōm qd explicatio credendorū fit per
reuelationē diuinā. Credibilia enī naturalē rōne excedūt

reuelatio aut diuina ordine quodā ad inferiores puenit p superiores: sicut ad hoies p angelos: et ad inferiores angelos per superiores: vt p3 per Dio. in cele. hierar. Et ideo pari rōe explicatio fidei o3 q pueniat ad inferiores hoies per maiores. et iō sicut superiores angeli qui inferiores illumināt habent pleniorē notitiā de rebus diuinis q̄ inferiores: vt dicit Dio. i. z. cap. cele. hierar. Ita et maiores hoies ad quos p tinet alios crudire: tenent h̄re pleniorē notitiā de credendis et magis explicitē credere. ¶ Ad p̄^o ergo dōm q̄ explicatio credēdoz nō equalr q̄tū ad oēs est de necessitate salutis: q̄ plura tenent explicitē credere maiores qui habent officiū alios instruedi q̄ alij. ¶ Ad 2° dōm q̄ simplices nō sunt examinādi de subtilitatibus fidei nisi q̄n habet suspitio q̄ sint ab hereticis deprauati: qui in his q̄ ad subtilitatem fidei p̄tinet solent fidē simpliciū deprauare. si tñ inueniunt nō p̄naciter puerse doctrine adherere: si in talibus ex simplicitate deficiant nō eis imputat. ¶ Ad 3° dōz q̄ minores nō habent fidē iplicitā in fide maiorz: nisi quatenus maiores adherēt doctrine dīne. Vñ et ap̄ls dicit. i. ad Cor. 4. Imitatores mei estote sic et ego xpi. vñ humana cognitio nō sit regula fidei sed vitas diuina a qua si aliqui maiorum deficiāt nō p̄iudicāt fidei simpliciū qui eos rectā fidē habere credūt: nisi p̄naciter eoz erroribus in particulari adhercāt cōtra v̄līs ecclīe fidē: que nō pōt deficere dño dicēte Luc. 22. Ego pro te rogauī Petre vt nō deficiat fides tua.

Ad septimum sic pcedit. Videlz q̄ credere explicitē mysteriū incarnationis xpi nō sit de necessitate salutis ap̄d oēs. Nō enī tenet hō explicitē credere ea q̄ angeli ignorāt: q̄ explicatio fidei sit p reuelationē dīnā q̄ puenit ad hoies mediātib^o angelis: vt dictū ē. s3 et āgeli mysteriū incarnationis ignorauerūt. vñ q̄rebant in psalmo. Quis ē iste rex glie: Et in Isa. Quis ē iste qui venit de edom: vt Dio. exponit. 7. cap. cele. hierar. q̄ ad credēdū explicitē mysteriū incarnationis xpi hoies nō tenebant. ¶ S. Cōstat b̄m Joānē baptistā de maiorib^o fuisse et p̄p̄ngsimū xpo: de quo dñs dicit Matth. 21. Inter natos mulierū nullus maior eo surrexit: sed Joā. baptista nō videt incarnationis xpi mysteriū explicitē cognisse cū a xpo q̄sierit: Tu es q̄ vēturus es: an aliū expectamus: vt habet Matth. 21. q̄ nō tenebant et maiores ad habēdū explicitā fidē de xpo. ¶ S. Multi gētiliū adepti sunt salutē p misterii angeloz: vt Dio. dicit. 9. cap. cele. hierar. S3 gētilēs nō habuerūt fidē de xpo nec explicitā nec iplicitā: vt videt: q̄ nulla eis reuelatio facta fuit. ergo videt q̄ credere explicitē incarnationis xpi mysteriū n̄ fuerit oib^o necessariū ad salutē. ¶ S3 ē qd̄ Aug. dicit. i. de correctōe et grā. Illa fides sana est qua credimus nullū hoīem siue maioris siue parue etatis liberari a contagio mortis et obligatione peccati nisi per vñū mediatorē dei et hoīus iesuz xpm. ¶ Rñ. dicendū q̄ sicut supra dictū est: illud p̄p̄ie et per se p̄inet ad oīm fidē p qd̄ hō b̄titudinē p̄sequit. Vñ aut hoīb^o veniendi ad b̄titudinē est mysteriū incarnationis et passionis xpi. Dicit enī Act. 4. Nō est aliud nomē datus hoīb^o in quo oporteat nos saluos fieri. et ideo mysteriū incarnationis xpi aliquātr oportuit oī tpe eē creditū apud oēs. diuersimode tñ fm diuersitate t̄puz et p̄sonarū. Nā ante statuz peccati hō habuit explicitā fidē de xpi incarnatione fm q̄ ordinabat ad cōsumationē glie. nō aut fm q̄ ordinabat ad liberationē a peccō p passionē et resurrectionē: q̄ hō nō fuit p̄sciūs peccati futuri. videt aut incarnationis xpi p̄sciūs fuisse p hoc q̄ dixit. Propter hoc relinquet hō patrē et matrē et adherbit vxori sue: vt habet Gen. 2. Et hoc ap̄ls ad Eph. 5. dicit sacm̄ magnū eē in xpo et ecclīa: qd̄ qd̄ sacm̄ nō est credibile p̄mū hoīem ignorasse: post peccm̄ aut f. it. explicitē creditū mysteriū incarnationis xpi: nō solū q̄tū ad incarnatio-

nē: s3 et q̄tū ad passionē et resurrectionē q̄b^o humanū gen^o a peccō et morte liberat. alr. n. nō p̄figurassent xpi passionē q̄busdā sacrificijs: et ante legē et sub lege. quoz quidē sacrificioz significatū explicitē maiores cognoscebāt. minores autē sub velamine illoz sacrificioz credētes ea diuinitus esse disposita de xpo vēturo quodāmodo habebāt velatā cognitionē: et sicut supra dictū est ea q̄ ad mysteria xpi p̄tinet tāto difficilius cognouerūt q̄tō a xpo remotiores fuerūt. et tāto facilius cognouerūt q̄tō xpo p̄p̄inquoiores fuerunt. Post tēpus aut grē reuelate tā maiores q̄ minores tenentur h̄re fidē explicitā de mysterijs xpi p̄cipue q̄tū ad ea q̄ cōtinet in ecclīa solēnizant et publice p̄ponunt: sicut sit articuli incarnationis: de q̄bus supra dictū est. Alias autē subtiles cōsiderationes circa incarnationis articulos tenent aliq̄ magis vel minus explicitē credere fm q̄ cōuenit statui et officio vniuscuiusq̄. ¶ Ad p̄^o ergo dōm q̄ angelos nō oī nō latuit mysteriū regni dei: sicut Aug. dicit. 5. sup. Gen. ad litterā. Quasdā tñ rōnes huius mysterij p̄fectius cognouerunt xpo reuelate. ¶ Ad 2° dōm q̄ Joannes baptista de aduētū xpi in carne nō q̄sivit q̄si hoc ignoraret cū ipse hoc exp̄sse cōfessus fuerit dicēs: Ego vidi et test. moniū p̄hibui q̄ hic est filius dei: vt habet Jo. 1. Vñ nō dixit: tu es q̄ venisti: sed tu qui vēturus es: q̄rēs de futuro non de p̄terito. Sicut nō est credēdū q̄ ignorauerit cū ad passionē ventur. Ipse enī dixerat: Ecce agnus dei ecce q̄ tollit peccā mūdī: p̄nunciās eius imolationē futurā. Et tñ hoc p̄p̄b̄ alij etiaz nō ignorauerūt s3 an p̄dixerūt: sicut p̄cipue p3 in Isa. p̄de ergo dici sicut Hieg. dicit q̄ inḡsivit ignorās an ad infernū esset in p̄p̄ia p̄sona descēsurus. Sciebat aut q̄ v̄tus passionis eius extendēda erat vsq̄ ad eos q̄ in limbo detinebatur. fm illud Zach. 9. Tu quoq̄ in sanguine testamēti tui emisisti vincos de lacu in quo nō est aqua. nec hoc tenebatur explicitē credere anteq̄ eēt impletus q̄ per scriptuz deberet descēdere. Vel pōt dici sicut Ambro. dicit sup. Luc. q̄ nō inḡsivit ex dubitatioe seu ignorātia sed magis ex pietate. Vel pōt dici sicut Chryso. dicit. q̄ non inḡsivit: ipse ignoraret: sed vt per xpm satisficeret suis discipulis. vnde et xps ad discipuloz instructionē r̄ndit signa operū ostendens. ¶ Ad 3° dōm q̄ multis gentilijs facta fuit reuelatio de xpo: vt patet per ea que p̄dixerunt. Nam Job. 19. dicit. Scio q̄ redemptor meus viuūt. Sibylla etiaz p̄uenit cū quodaz de xpo: vt Aug. dicit. Inuenitur etiā in hystoris romanoz q̄ tēpore Cōstantini augusti et Helene matris eius inuentū fuit quoddaz sepulchru: in quo iacebat homo auream laminā habens in pectore: in qua scriptum erat: xps nascetur ex virgine: et ego credo in eum. Quod sub Helene et Cōstantini temporibus iterū me videbis. Siqui tamen saluati fuerunt quibus reuelatio nō fuit facta: non fuerunt saluati absq̄ fide mediatoris: quia nō habuerunt fidem explicitam: habuerunt tamen fides implicitam in diuina prouidentia: credentes deum esse liberatorem hominum fm modos sibi placitos: et fm q̄ aliquibus veritatem cognoscentibus spiritus reuelasset: fm illud Job. 5. capitulo. Qui docet nos super iumentis terre.

Ad octauum sic pcedit. Videlz q̄ credere trinitatem explicitē nō fuerit de necessitate salutis. Dicit enī ap̄ls ad Heb. 11. Credere o3 accēdit ad deū q̄ est: et q̄ inḡretib^o se remunerator est. sed hoc pōt credi absq̄ fide trinitatis. ergo nō oportebat explicitē fidē de trinitate h̄re. ¶ S. Dñs dicit Job. 17. Pater mani festauit nomē tuū hoīb^o. qd̄ exponēs Aug. dicit: Nō id nomē tuū quo vocaris deus: sed id quo vocaris p̄ mē. Et postea subdit etiā. In hoc q̄ deus fecit hūc mūdū nos oībus gētib^o: in hoc q̄ nō est cū dys falsis colendus nos in iudea deus. In hoc yero q̄ pater est huius xpi per que

tollit perā mūdi hoc nomē ei⁹ p̄us occultū: nūc manifesta
uit eis. ḡ an̄ xpi aduētum nō erat cognitū q̄ i diuinitate eēt
p̄nitas ⁊ filiatio. n̄ ḡ trinitas explicite credebat. ¶ **S.** Al
lud tenemur explicite credere i deo qd̄ ē b̄ritudis ob̄m. s̄z
ob̄m b̄ritudis ē bonitas sūma q̄ p̄t itelligi i deo ēt sine p̄
sonaz distictione. ḡ nō fuit necessariū explicite credere tri
nitate. ¶ **S.** 3̄ est q̄ i veteri testō multipl̄ exp̄ssa ē trini
tas p̄sonaz: sicut statū i p̄ncipio h̄i. d̄r ad exp̄ssionē trinita
tis. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē nr̄az. ḡ a p̄
ncipio de necessitate salutis fuit credere trinitatē explicite.
¶ **R.** n̄. d̄m q̄ mysteriū incarnationis xpi explicite credi
nō p̄t sine fide trinitatis: q̄ i mysterio incarnationis xpi
hoc cōtinē q̄ filius dei carnē assūperit: q̄ p̄ gr̄az sp̄s sci
munduz renouauerit. ⁊ itēz q̄ de sp̄u sc̄o cōceptus fuerit.
⁊ ideo eodem mō quo mysterium incarnationis xpi ante
xpm fuit explicite creditū a maiorib⁹: ip̄licite at ⁊ q̄si ob̄u
brate a minorib⁹: ita etiā ⁊ mysteriū trinitatis. Et iō ēt p̄
t̄ps gr̄e diuulgate tenētur oēs ad explicite credendū my
steriū trinitatis. ⁊ oēs q̄ renascūtur i xpo hoc adipiscūt p̄
uocationē trinitatis s̄z illud Mat̄th. vlt. Eūtes docete oēs
gentes baptizātes eos i noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sci. ¶ **Ad** p̄
mū ergo d̄m q̄ illa duo explicite credere de deo oī tpe ⁊
quo ad oēs necessariū fuit: non t̄ā est sufficiēs oī tpe ⁊ quo
ad oēs. ¶ **Ad** 2° d̄m q̄ an̄ xpi aduētū fides trinitatis erat
occulta i fide maior. sed p̄ xpm māifestata ē mūdo ⁊ per
ap̄los. ¶ **Ad** 3° d̄m q̄ sūma bonitas dei fm̄ modū quo
nūc itelligitur p̄ effect⁹ p̄t itelligi absq̄ trinitate p̄sonaz.
s̄z fm̄ q̄ itelligitur in seip̄so prout v̄r a b̄ris: nō p̄t itelligi
sine trinitate p̄sonaz. ⁊ itēz ipsa visio p̄sonarū diuinaz p̄
ducit nos in beatitudinem.

Ad nonum sic p̄cedit. Uideť q̄ credere non sit
meritoriū. p̄ncipiū. n. merēdi ē cha
ritas: vt supra dictū est. s̄z fides ē p̄ambula ad charitatē fi
cut ⁊ nā: ergo sicut actus nāe nō est meritori⁹: q̄ nālibus n̄
meremur. ergo nec act⁹ fidei. ¶ **S.** Credere mediū ē iter
opinari ⁊ scire vel cōsiderare scita. sed cōsideratio scie nō est
meritoria. s̄l̄r aut̄ nec opinio. ergo et̄ neq̄ credere ē meri
toriū. ¶ **S.** Ille q̄ assentit alicui rei credēdo aut̄ h̄z cāz suf
ficiēter iducētē ip̄m ad credendū: aut nō. Si h̄z sufficiēs
inductiū ad credendū nō v̄r hoc ei eēt meritoriū: q̄ nō ē
ei iā libez credere ⁊ nō credere. Si aut̄ nō h̄z sufficiēs idu
ctiū ad credendū: leuitatis ē credere: fm̄ illud Eccl̄e. 18.
Qui cito credit leuis est corde. ⁊ sic nō v̄r eēt meritoriū. ḡ
credere nullo⁹ est meritoriū. ¶ **S.** 3̄ est qd̄ d̄r ad Heb. xi.
q̄ sc̄i p̄ fides adepti sūt rep̄missiōes: qd̄ nō eēt nisi credē
do mererent. ergo ip̄z credere est meritoriū. ¶ **R.** n̄. d̄m
q̄ sicut supra dictū ē act⁹ n̄r sūt meritorij inq̄tū p̄cedūt
ex libero arbitrio moto a deo p̄ gr̄az. Un̄ oīs act⁹ h̄uanus
q̄ subijc̄ libero arbitrio si sit relat⁹ i deum p̄t meritori⁹
esse. Ip̄m aut̄ credere ē act⁹ intellectus assentiētis v̄itati di
uine ex impio volūtatis a deo mote p̄ gr̄az. ⁊ sic subiacet li
bero arbitrio i ordine ad deū: v̄n̄ actus fidei p̄t eēt merito
ri⁹. ¶ **Ad** p̄mū ḡ d̄m q̄ nā cōp̄at̄ ad charitatē q̄ est merē
di p̄ncipiū sicut mā ad formā. fides aut̄ cōp̄atur ad chari
tatē: sicut dispō p̄cedens vltimam formā. Manifestū est
aut̄ q̄ sub̄m vel mā nō p̄t agere nisi v̄tute forme: neq̄ et̄
dispō p̄cedens an̄q̄ forma adueniat: s̄z postq̄ forma adue
nerit: tā sub̄m q̄ dispō p̄cedēs agit i v̄tute forme q̄ est p̄nci
pale agēdi p̄ncipiū. sic calor ignis agit i v̄tute forme subal.
Sic ḡ neq̄ nā neq̄ fides sine charitate p̄t p̄ducere actū
meritoriū: sed charitate supueniēte actus fidei fit merito
rius p̄ charitatē: sic ⁊ act⁹ nāe ⁊ nālis liberi arbitrij. ¶ **Ad**
2° d̄m q̄ i sc̄ia duo p̄t cōsiderari. i. ip̄se assensus scientis
ad rē scitā: ⁊ cōsideratio rei scite. Assensus aut̄ scie nō subij
c̄ libero arbitrio: q̄ sciens cogit ad assentiēdū p̄ efficacīā
demonstratiōis: ⁊ iō assensus scie nō ē meritori⁹. 3° cōside

ratio actual̄ rei scite subiacet libero arbitrio. Est. n. i p̄tate
hoīs cōsiderare v̄l nō cōsiderare. ⁊ iō cōsideratio scie p̄t eēt
meritoria si referat̄ ad finē charitatis. i. ad bonorē dei v̄l
v̄tilitatē p̄ximi. sed i fide v̄trūq̄ subiacet libero arbitrio.
⁊ iō q̄tū ad v̄trūq̄ act⁹ fidei p̄t eēt meritori⁹. sed opio nō
h̄z firmū assensū. Est. n. qd̄dā debile ⁊ infirmū: fm̄ p̄m i p̄
poste. Un̄ nō v̄r p̄cedere ex p̄fecta volūtate. ⁊ sic ex par
te assensus nō multū videt̄ h̄re rōnez meriti. sed ex p̄te cō
sideratiōis actual̄ p̄t meritoria eēt. ¶ **Ad** 3° d̄m q̄ ille
q̄ credit h̄z sufficiēs inductiū ad credendū. Inducit. n. au
toritate diuine doctrine miracul̄ cōfirmate. ⁊ quod plus est
interiori instinctu dei inuitantis. Unde non leuiter credit
cū habeat sufficiēs inductiū ad credendum. ⁊ ideo nō
tollitur ratio meriti.

Ad decimum sic p̄cedit. Uideť q̄ rō inductiua
ad ea que sūt fidei diminuat me
ritū fidei. Dic̄. n. H̄eg. in q̄dam omel. q̄ fides nō h̄z me
ritū cui humana rō p̄bet exp̄mētū. si ḡ rō h̄uana sufficien
ter exp̄mētū p̄beat total̄ excludit meritū fidei. videt̄ ḡ
q̄ q̄l̄scūq̄ rō humana iducta ad ea q̄ sunt fidei diminuat
meritū fidei. ¶ **S.** Quicqd̄ diminuit rōnem v̄tutis dimi
nuit rōnem meriti: q̄ felicitas v̄tutis est p̄mium: vt p̄h̄s
dic̄ in p̄mo et̄bi. sed rō humana videt̄ diminuire rōnē v̄tu
tis ip̄s⁹ fidei: q̄ de rōne fidei est q̄ sit nō appetiū: vt supra
dictū est. Quāto aut̄ plures rōnes iducūtur ad aliqd̄: tāto
min⁹ hoc ē nō apparēs. ḡ rō humana iducta ad ea q̄ sūt fi
dei meritū fidei diminuit. ¶ **S.** Cōtrariorū d̄rie sūt cause.
id qd̄ iducitur i d̄riū fidei auget meritū fidei: siue sit p̄secu
tio cogentis ad recedēdū a fide: siue et̄ sit rō aliq̄ hoc p̄sua
dens. ḡ rō coadiuuās fidē diminuit meritū fidei. ¶ **Sed**
3̄ ē q̄. i. p̄etri. 3. d̄r. parati semp̄ ad satisfactiōez oī p̄scētī
nos reddere rōnē de ea q̄ i nob̄ est fide ⁊ spe. nō aut̄ ad hoc
iduceret ap̄ls si p̄ hoc meritū fidei diminuereť. nō ḡ rō di
minuit meritū fidei. ¶ **R.** n̄. d̄m q̄ sic dictū ē act⁹ fidei
p̄t eēt meritori⁹ i q̄tū subiacet volūtati: n̄ solū q̄tū ad v̄sū
s̄z etiā q̄tū ad assensū. Ratio aut̄ humana iducta ad ea q̄
sūt fidei dupl̄r se p̄t h̄re ad volūtate credētis. Uno ḡdez
modo sicut p̄cedēs. puta cū aliq̄s aut̄ tātū h̄ret volūtate:
aut nō h̄ret p̄mptaz volūtatem ad credēdū: nisi rō h̄uana
iducereť. ⁊ sic rō humana iducta diminuit meritū fidei.
Sic et̄ supra dictū ē q̄ passio p̄cedēs electiōem i virtutib⁹
moralibus diminuit laudē v̄tuosi actus. Sicut. n. h̄o act⁹
v̄tutum moralium d̄z exercere p̄pter iudiciū rōnis nō p̄
passionem: ita credere d̄z homo ea que sūt fidei nō p̄pter
rationem humanam: sed propter auctoritatem diuinam.
Alio modo ratio humana potest se habere ad voluntatez
credentis consequenter. Cum enīz homo habet promptā
voluntatem ad credendum: diligit veritatem creditam: ⁊
super ea excogitat ⁊ amplectitur si quas rationes ad hoc i
uenire potest. ⁊ quantum ad hoc ratio humana non exclu
dit meritū fidei: sed est signum maioris meriti. Sic etiā
passio consequens i virtutibus moralibus est signūz p̄o
ptiozis volūtatis: vt supra dictū est. ⁊ hoc significat̄ Joan.
4. vbi samaritani ad mulierem per quā ratio humana fi
guratur dixerunt: Jam non propter tuam loquelam credi
mus. ¶ **Ad** p̄imum ergo d̄m q̄ H̄eg. loquitur in casu il
lo quando homo non habet voluntatem credendi ea que
sunt fidei nisi propter rationem inductam. Quando autēz
homo habet voluntatem credendi ea: que sunt fidei ex
sola auctoritate diuina etiam si habeat rationem demon
stratiuam ad aliquid eorum: puta ad hoc quod est deum
esse: non propter hoc tollitur vel diminuitur meritum fi
dei. ¶ **Ad** secundūz dicendū q̄ rationes que inducunt
ad auctoritatem fidei non sunt demonstrationes q̄ in visio
nez itelligibiles intellectū humanū reducere p̄t. ⁊ ideo nō
desinunt esse nō apparentia: sed remouent impedimenta

fidei ostendendo non esse impossibile quod in fide proponitur. unde per tales rationes non diminuitur meritum fidei nec ratio fidei: sed rationes de monstratiue inducte ad ea que sunt fidei pambula. non tamen ad articulos: et si diminuat rationem fidei: quod faciunt esse apparet id quod proponitur: non tamen diminuit rationem charitatis per quam voluntas est prompta ad ea credendum etiam si non apparet. et ideo non diminuit ratio meriti. Ad 3° dicitur quod ea que repugnant fidei siue in consideratione hominis siue in exteriori persecutione intantum autem meritum fidei in quantum ostendit voluntas magis prompta et firma in fide. et ideo est martyres maius fidei meritum habuerunt non recedentes a fide per persecutiones. et etiam sapientes maius meritum fidei habent non recedentes a fide propter rationes phariseorum vel hereticorum contra fidem inductas. Sed ea que conueniunt fidei non semper diminuant promptitudinem voluntatis ad credendum. et ideo non semper diminuit meritum fidei.

De actu exteriori fidei. Qd. III.

Deinde considerandum est de exteriori fidei actu qui est confessio. Et circa hoc querunt duo. primum utrum confessio sit actus fidei. 2° utrum confessio sit necessaria ad salutem. sic procedit. Uideatur quod confessio non sit

actus fidei. Non enim idem actus pertinet ad diuersas virtutes. sed confessio pertinet ad penitentiam cuius ponitur per se non est actus fidei. Ad hoc quod homo confiteatur fidem retrahit iterum per timorem vel per aliquam confusionem. Unde et apostolus ad Ephesios. vult petiti orari per se ut det sibi cum fiducia notum facere mysterium euangelii. sed non recedere a bono per confusionem vel timorem pertinet ad fortitudinem que moderat audacias et timores. ergo ut confessio non sit actus fidei sed magis fortitudinis vel constantie. Sicur per fidei feruorem inducit aliquis ad confitendum fidem exterius: ita etiam inducitur ad alia exteriora bona opera faciendum. Dicitur enim. Gal. 5. quod fides per dilectionem operatur: sed alia exteriora opera non ponuntur actus fidei. sed et neque confessio. Sed contra est quod ad Thesal. per supra illud: et opus fidei in virtute. dicitur glo. i. confessiones que proprie est opus fidei. Rursus dicitur quod actus exteriores illius virtutis proprie sunt actus ad quorum fines sunt suas spes referunt: sicut ieiunare secundum suam spem referunt ad finem abstinentie que est concupiscere carnem. et ideo est actus abstinentie. confessio autem eorum sunt fidei secundum suam spem ordinat sicut ad finem ad id quod est fidei: secundum illud. 2. ad Cor. 4. Habentes eundem spiritum fidei credimus: per quod et loquimur. Exterior enim locutio ordinat ad significandum id quod in corde recipitur. unde sic conceptus interior eorum que sunt fidei est proprie fidei actus: ita est et exterior confessio. Ad primum ergo dicitur quod triplex est confessio que in scripturis laudatur. Una est confessio eorum que sunt fidei. ista est proprie actus fidei virtute relata ad fidei finem: sicut dicitur. Alia est confessio gratiarum actionis siue laudis. ista est actus gratie. Ordinatur enim ad honorem deo exterius exhibendum quod est finis gratie. Tertia est confessio peccatorum: et hec ordinatur ad oblationem peccati que est finis penitentie unde pertinet ad penitentiam. Ad secundum dicitur quod remouens prohibens non est causa per se sed per accessum: ut per philosophum in 8. phisicorum. Unde fortitudo que remouet impedimentum confessionis fidei. sicut timorem vel erubescendum non est proprie et per se causa confessionis: sed que sit per accessum. Ad tertium dicitur quod fides interior mediante dilectione caret oes exteriores actus virtutum mediatis alijs virtutibus impando non eliciendo: sed confessionem producit tanquam proprium actum nulla alia virtute mediante.

Ad secundum sic procedit. Uideatur quod confessio fidei non sit necessaria ad salutem. Illud enim videtur ad salutem sufficere per quod homo attingit finem virtutis: sed finis proprie fidei est coniunctio humane mentis ad veritatem diuinam: quod potest etiam esse sine exteriori confessione. sed confessio fidei non est necessaria ad salutem. Per exteriorem confessionem fidei homo fidem suam alij homini patefacit. sed hoc non est necessarium nisi illi qui habent alios in fide instruere. quod videtur quod minores non teneant ad fidei confessionem. Illud quod potest agere in scandalum et turbationem aliorum non est necessarium ad salutem. Dicitur enim apostolus. i. ad Cor.

1. Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei: sed per confessionem fidei quicquid perturbationem infideles prouocant. sed confessio fidei non est necessaria ad salutem. Sed est quod apostolus dicit ad Romanos. 1. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Rursus dicitur quod ea que sunt necessaria ad salutem cadunt sub preceptis diuine legis. confessio autem fidei cum sit quoddam affirmatiuum non potest cadere nisi sub precepto affirmatiuo. Unde eodem modo est de necessarijs ad salutem. quomodo potest cadere sub precepto affirmatiuo diuine legis. Precepta autem affirmatiua: ut supra dictum est non obligant ad semper et si semper obligent: obligant autem per locum et tempus secundum alias circumstantias debitas secundum quas operum humanum limitari ad hoc quod sit actus virtutis. Sic ergo confiteri fidem non semper neque in quolibet loco est de necessitate salutis: sed in aliquo loco et tempore. sed per dimissionem huius confessionis subtraheret honor debitus deo: et est utilitas proximi impedire: puta si aliquis interrogatur de fide taceret. et ex hoc crederetur. vel quod non habet fidem: vel quod fides non esset vera: vel alij per eorum turritate auerteret a fide. In huiusmodi casibus confessio fidei est de necessitate salutis. Ad primum ergo dicitur quod finis fidei sicut et aliarum virtutum referri debet ad finem charitatis que est amor dei et proximi. Et ideo quicquid honor dei vel utilitas proximi hoc exposcit debet esse certus homo ut per fidem suam ipsi virtuti diuine coniungatur: sed debet esse certus confiteri. Ad 2° dicitur quod in casu necessitatis ubi fides piculatur quibus tenet fidem suam alijs populo: vel ad instructionem aliorum fidelium siue confirmationem: vel ad remedium infidelium insultationem: sed alijs temporibus instruere homines de fide non pertinet ad oes fideles. Ad 3° dicitur quod si turbatio infidelium oritur de confessione fidei manifesta absque aliquo utilitate fidei vel fidelium: non est laudabile in tali casu fidem publice confiteri. Unde dicitur Matthei. 7. Nolite sanctum dare canibus: neque margaritas vestras spargere ante porcos: ne conuersi diripiant vos. sed si utilitas fidei aliqua spectetur: aut necessitas assit contempta perturbatione fidelium: debet homo publice fidem confiteri. Unde Matthei. 15. dicitur: cum discipuli dixissent domino quod pharisei audito eius verbo scandalizati sunt: dominus respondit: Sinite illos. turbare: ceci sunt et uoces cecorum.

De ipsa fidei virtute. Qd. III.

Deinde considerandum est de ipsa fidei virtute. Et per gradum de ipsa fide. 2° de habitibus fidei. 3° de causa fidei. 4° de effectibus eius. Circa primum querunt octo. primum quod sit fides. 2° in qua vi aie sit sicut in subiecto. 3° virtus forma eius sit charitas. 4° virtus eadem numero sit fides formata et informis. Quinto utrum fides sit virtus. Sexto utrum sit vna virtus. Septimo de ordine eius ad alias virtutes. Octauo de comparatione certitudinis eius ad certitudines virtutum intellectualium.

Ad primum sic procedit. Uideatur quod sit incognita fidei definitio quam apostolus ponit ad Hebr. xi. dicens. Fides est substantia spemque repositio: non apparetium. Nulla enim qualitas est substantia. sed fides est qualitas: cum sit virtus theologica: ut supra dictum est. non est substantia. Per diuersas virtutum diuersa sunt obiecta. sed res spanda est obiectum spei. non ergo potest in diffinitione fidei tanquam eius obiectum. Fides magis perficitur per charitatem quam per spem: quia charitas est forma fidei: ut infra patebit. magis ergo poni debuit in diffinitione fidei res obiecta quam res spanda. Idem non debet poni in diuersis generibus. sed substantia et argumentum sunt diuersa genera non subalternati posita. ergo inconuenienter fides dicitur esse substantia et argumentum. inconuenienter ergo describitur fides. Per argumentum veritas manifestatur ei quod ad inducitur argumentum. sed illud debet esse appens cuius veritas est manifestata. quod videtur oppositum implicari in hoc quod dicitur argumentum non appetitum: quia argumentum facit rem prius non apparentem postea appere. ergo male dicitur repositio non appetitum. inconuenienter ergo describitur fides. In primum sufficit auctoritas apostoli. Rursus dicitur quod gradus dicantur predicta apostoli verba non esse fidei diffinitiones: quia diffinitio

idicat qd itatem rei eentia: vt h. 7. metaphy. tu si qs recte
 pideret oia ex qbus fides pot diffiniri i pdicta descriptio
 ne tangunt. lz vba no ordinetur sub forma diffinitiois. sic
 et apud pbos ptermiffa syllogistica forma syllogismoz pn
 cipia tagut. ¶ Ad cui? euidetia pferandū ē q? cū hit? co
 gnoscant p act? : act? p obta. fides cū sit hitus qdā dz dif
 finiri p ppiū actū in cōparatiōe ad ppiū obm. act? aut fi
 dei ē credere: sic supra dictū ē: q act? ē intellectus determina
 ti ad vni ex ipio volūtatis. sic g act? fidei hz ordines 7 ad
 obm volūtatis qd ē bonū 7 finis: 7 ad obm intellectus qd ē
 vez. Et qz fides cū sit vtus theologica sic supra dictū est:
 hz idē p obo 7 fine: necesse ē q obm fidei 7 finis pportio
 nabilr sibi corrdiant. Dictū ē aut supra q vītas pma est
 obm fidei fm q ipsa ē nō vīsa. 7 ea qbus pp ipsaz inheret.
 7 fm hoc oz q ipsa vītas pma ē hēat ad actū fidei p mōz
 finis fm rōnē rei nō vīse: qd pntet ad rōnē rei spate. fm il
 lud apli ad Ro. 8. Qd nō videm? spm? vītate. n. videre ē
 ipsaz hē. nō aut spat aliq id qd iā hz. lz pēs ē de hoc qd nō
 hē: vt supra dictū ē. S. g hitudo actus fidei ad finē q ē obz
 volūtatis significat i hoc qd dī: fides ē suba rez spandaz
 Sba. n. solz dicit pma icboatio cuiuscūqz rei: 7 maxie qn to
 ta res sequēs pntet vtute i pncipio. puta si dicam? q p
 ma pncipia idemōstrabilia sūt suba scie: qz. s. pmi qd i nob
 ē d scia sūt hmoi pncipia: 7 i eis vtute pntet tota scia. Per
 hūc g mōz dī fides ē suba rez spandaz: qz. s. pma inchoa
 tio rez spandaz i nob ē p assensū fidei q vtute pntet oēs
 res spandas. In hoc. n. spamus bificari q videbim? apra
 vītate veritate cui p fidē adherem? : vt p5 p ea q supra de
 felicitate dicta sūt. Dabitudo aut act? fidei ad obm itelle
 ctus fm q ē obm fidei designat in hoc q dī argumētū nō
 apparetū. 7 sumit argumētū p argumēti effectū. Per ar
 gumētū. n. intellectus inducit ad iheredū alicui vō. vñ ipa
 ifirma adhesio intellectus ad vītate fidei nō apparentē vo
 cat h argumētū. Un alia lra hz cōiunctio: qz. s. p auctoritate
 diuina intellectus credētis cōiunct ad assentiēdū bis q nō
 videt. Sigs g i formā diffinitiois hmoi vba reducer velut
 pot dicere q fides ē hitus mētis q inchoat vīta eterna in
 nob faciēs intellectū assentire nō appentib? . p h. n. fides ab
 oibus alijs distinguit q ad intellectū pntet. Per h. n. q dī
 argumētū: distinguit fides ab opione suspitioe 7 dubitatio
 ne p q nō ē pma adhesio intellectus firma ad aliqd. Per h
 aut q dī nō appentū: distinguit fides a scia 7 intellectu p q
 aliqd sit appens. Per hoc aut q dī suba spandaz rez: di
 stinguit vtus fidei a fide cōiter supra q nō ordinat ad bti
 tudinē spātā. Oēs aut alie diffinitioēs qdūqz de fide dant
 explicatiōēs sūt hui? quā apls ponit. Qd. n. dīc Aug. Fides
 ē vtus q credunt q nō vident. 7 qd dīc Damas. q fides ē nō
 ingit? assensu. 7 q alij dicūt q fides ē certitudo ai qdā d
 absentib? supra opione 7 infra sciaz: idē ē ei q apls dīc: ar
 gumētū nō appentū. Qd vō Dio. dīc. 7. ca. de diu. no. q fi
 des est manēs credētū fūdamētū collocās eos i vītate 7 i
 ipis vītate oīdēs: idē ē ei q dī suba rez spandaz. ¶ Ad p
 g dōm q suba nō sumit bic fm q ē genus gūalissimū 7 tra
 alia gūa diuīsi: lz fm q in quolibz gūe inuenit qdā silu
 do sube: put. s. pmi in quolibz gūe pntēs i se alia vtute dī
 eē suba illoz. ¶ Ad 2° dōm q cū fides pntet ad itelle
 ctū fm q ipat a volūtate: oz q ordinet sic ad finē ad oba
 illaz vtutū qbus pficiū volūtas iter qd ē spes: vt ifra pate
 bit. 7 iō in diffinitioe fidei ponit obm spei. ¶ Ad 3° dōm
 q dilectio pntet 7 eē vīsoz 7 nō vīsoz 7 pntiū 7 absentū. 7 iō
 res diligenda nō ita pntet adaptat fidei sic res spanda: cū
 spes sp sit absentū 7 nō vīsoz. ¶ Ad 4° dōz q suba 7 ar
 gumētū fm q i diffinitioe fidei ponit nō ipoztāt diuersa
 genera fidei neqz diuersos actus: lz diuersas habitudines
 vni? act? ad diuersa oba: vt ex dictis p5. ¶ Ad 5° dōm q
 argu? qd sumit ex ppyis pncipys rei facit rē eē appentē:
 sed argu? qd sumitur ex auct outate diuīa nō facit rē i se

eē apparentē. 7 tale argumētū ponit in diffinitione fidei.
Ad secundum sic pcedit. Videt q fides nō sit
 i intellectu sic i subo. Dīc. n. Aug.
 in lib. de pdestinatōe scōz. q fides i credētū volūtate cō
 sistit. lz volūtas ē alia potētia ab intellectu. g fides nō est in
 intellectu sic i subo. ¶ Assensus fidei ad aliqd credētū
 puenit ex volūtate deo obediēte: tota g laus fidei ex obia
 eē vī. lz obia ē i volūtate. g 7 fides. nō g ē i intellectu. ¶ S.
 Intellect? ē vel speculatiū? vl practicus. lz fides nō ē in i
 tellectu speculatiuo: cū nihil dicat de cuiabili 7 fugiēdor:
 vt dī in. 3. de aia. nō ē g pncipiū opatiōis. fides aut ē q p vi
 lectiōz opat: vt dī ad Gal. 5. Silr ē nec i intellectu practico
 cui? obm est vez 7 rigens factibile vel agibile. Obm. n. fi
 dei ē vez eternū: vt ex supra dictis p5. nō g fides ē i itelle
 ctu sic i subo. ¶ S. 3° est q fidei succedit vīso pīe. fm il
 lud. i. ad Cor. 13. Videm? nūc p speculū i enigmatē: tūc aut
 facie ad facie. lz vīso ē in intellectu. g 7 fides. ¶ R. n. oīm
 q cū fides sit qdā vtus: oz q act? ei? sit pfect? . Ad pfectio
 nē aut actus q ex duob? actiuis pncipys pcedit: regit q
 vtrūqz actiūoz pncipioz sit pfectū. Nō. n. bñ pt secari nisi
 7 secans hēat artē: 7 terra sit bene disposita ad secādū. Dī
 spōitio at ad bñ agēdū i illis potētys aīe q se hnt ad obie
 cta ē hitus: vt supra dictū ē. Et iō oz q act? pcedēs ex dua
 b? talib? potētys sit pfect? hitū aliquo pēntē i vtraz po
 tētiāz. Dictū at ē sup q creder ē act? itellect? hz q mouct
 a volūtate ad assentiēdū. pzo: edit at hmoi act? 7 a volūta
 te 7 ab intellectu quoz vtrūqz natus ē p bitū pfici hz p dca.
 7 iō oz q tā i volūtate sit aliq hit? qz in intellectu si debeat
 act? fidei eē pfect? : sic etiā ad hoc q act? 7 cupiscibilis sit p
 fect? : oz q sit hitus prudētie i rōnē: 7 hit? pntie in cōcupi
 scibili. Credere aut imediate ē act? itellect? : qz obm huius
 act? ē vez qd pntet ad intellectu. 7 iō necesse ē q fi
 des q ē ppiū pncipiū hui? act? sit i intellectu sicut in subo.
 ¶ Ad p^o g dōz q Aug. fidē accipit p actu fidi q dī p siste
 re i credētū volūtate iqtū ex ipio volūtatis itellect? cre
 dibilib? assētit. ¶ Ad 2° dōz q nō solū oz volūtate eē pō
 pta ad obediēd: lz ē i intellectu eē bñ dispositū ad sequēdū
 ipiū volūtatis. sic oz cupiscibile eē bñ dispositū ad sequē
 dū ipiū rōnis. 7 iō nō solū oz eē hitus vtutis i volūtate im
 pante: lz ē i intellectu assentiēte. ¶ Ad 3° dōm q fides ē
 i intellectu speculatiō sic i subo: vt māifeste p5 ex fidei obo:
 sed qz veritas pma q est fidei obm est finis oīuz desiderio
 ruz 7 actionum nraz: vt p5 p Aug. i pmo de trini. Inde est
 q p dilectionē opatur: sicut etiā intellectus speculatiuus
 ex tensione sit practicus: vt dicitur in. 3. de aia.

Ad tertium sic pcedit. Videt q charitas nō sit
 forma fidi. Unūqz qz. n. sortitur spēs
 p suā formā. eoz ergo q ex opposito diuiditur sic diuerse
 spēs vni? generis vni nō pot eē forma alteri? . lz fides 7 cha
 ritas diuiditur ex opposito. i. ad Cor. 3. sic diuerse spēs vtu
 tis. g charitas nō pot eē forma fidei. ¶ S. Forma 7 id cui?
 ē forma sūt i eodē: qz ex his fit vni simplr. lz fides ē i itel
 lectu: charitas aut i volūtate. ergo charitas nō ē forma fi
 dei. ¶ S. Forma ē pncipiū rei. lz pncipiū credēdi ex pre
 volūtatis magis vī eē obia qz charitas fm illud ad Ro. p.
 Ad obediēdū fidei i oib? gētib? . ergo obia magis ē forma
 fidei qz charitas. ¶ S. 3° ē q vniūqz opat p suā formā.
 fides aut p dilectiōz opat. g dilectio charitatis ē fidei for
 ma. ¶ R. n. oīm q sic ex supiorib? p5 act? volūtary spēs
 recipiūt a fine q ē volūtatis obm: id aut a quo aliqd spēm
 sortitur se hz ad modūz forme in reb? nālib? . Et ideo cuius
 liber act? volūtary forma quodāmo est finis ad quez oz
 dinatur: tū qz ex ipso recipit formam. tū etiam qz modus
 actionis oportet q respondeat pportionaliter fini.
 Manifestū ē aut ex pdictis q act? fidei ordinat ad obm
 volūtatis qd ē bonū sic ad finē. hoc aut bonū qd est finis
 fidei. s. bonū diuinū ē ppiū obm charitatis. 7 iō charitas

de forma fidei i qtu p charitate act? fidei pficit r format
Ad pnu g dom q charitas de ee forma fidei i qtu ifor
mat actu ipfi? Nihil at pbibz vnu actu a diuersis bitib? i
formari. r fm hoc ad diuersas sps iduci ordine quoda: vt
supra dictu e cu de actib? huius i coi ageret. Ad 2°
dvs q obio illa pcedit de forma intrinseca. sic autem cha
ritas non est forma fidei: sed prout informatur actum eius
vt supra dictu e. Ad 3° dvs q et ipsa obia r filr spes r
qcuq; alia vt possz pceder actu fidei ronabilr formatu a
charitate: sic ifrapatebit. r io ipa charitas potit. forma fidi.

Ad quartum sic pcedit. Uidei q fides info
mis no fiat formata nec econuerfor
qz vt dr. i. ad Cor. 13. Lu venerit qd pfectu e: euacuabit qd
ex pte e. s. fides iformis ipfecta est respectu formate. q ad
ueniente fide formata fides iformis excludit vt no fit vn?
bitus nuro. Ad 2° qd e mortuu no fit viu. s. fides i
formis e mortua s. illud Jac. 2. Fides sine opib? motua e.
g fides iformis no pot fieri formata. Ad 3° qd adue
niens no bz minor e effecti i hoie fideli q i infideli. s. adue
niens ho i fideli cat i eo habitu fidei. g et adueniens fideli q
habat pus bitu fidei iformis cat i eo aliu bitu fidei. Ad 4°
Sic Boeti? die. Accideta alterari no pnt. s. fides e qd da
accis. g no pt eade fides qnq; ee formata r qnq; iformis.
Ad 5° est qd Jac. 2. sup illud: Fides sine opib? mortua
est: die glo. qbus reuinit. g fides q pus erat mortua r in
formis fit formata r viues. Ad 6° Rn. dom q circa hoc fue
rut diuerse opiones. Quid a. n. dixerut q ali? e bitus fidei
formate r iformis. s. adueniente fide formata tollit fides
iformis. Et filr hoie p? fide formata peccate mortali suc
cedit ali? habit? fidei iformis a deo infusus. S. hoc no vt
ee ueniens q gra adueniens ho aliqd dei donu excludat:
neq; et q aliqd dei donu ho infudat pp ptni motale. Et
io aly dixerut q fut qda diuersi bitus fidei formate r ifor
mis. s. n. adueniente fide formata no tollit bitus fidei ifor
mis. s. filr manet i eode cu bitu fidei formate. S. b? et vi
dei ee i adueniens q bit? fidei iformis i bite fide formata
remaneat ociosus. r io all? dvs q ides e bit? fidei formate
r iformis. Lu? ro e. qz bitus diuersificat s. illd qd p se ad
bitus ptinet: cu aut fides fit pfectio intellect? illud p se ad
fide ptinet qd ptinet ad intellectu. qd aut ptinet ad voluta
te no p se ptinet ad fide: ita q p hoc fidei bit? possit diuer
sificari. distinctio aut fidei formate r iformis e fm id qd pti
net ad volutate. i. fm charitate. no aut fm illud qd ptinet
ad intellectu. Un fides formata r iformis n? fut diuersi ha
bit? Ad pnu g dom q vbuz apli e intelligedu qn imp
fectio e d rone ipfecti. tuc. n. o. q adueniente pfectioe ipfe
ctu excludat: sic adueniente apta visioe excludit fides: de
cui? rone e vt fit no apparentiu: s. qn ipfectio no e d rone
rei ipfecte: tuc illd numero ide qd erat ipfectu fit pfe
ctu: sic pueritia no e de rone hois: r io ide numero q erat
puer fit vir. Informitas aut fidei n? e de rone rei perfecte
s. p accis se bz ad ipfaz vt dictu e. vn ipfamer fides info
mis fit formata. Ad 2° dom q illud qd facit vita aial
est de rone ipfi? qz e forma cential ei? .s. aia. r io mortuus
fieri viu no pot. s. alio spe e qd e mortuu r qd e viu. S. z
id qd facit fide ee formata vt viu: n? e de centia fidei. r io
no e silr. Ad 3° dom q gra facit fide no solu qn fides
de nouo icipit ee i hoie. s. et qd iu fides durat. Dictu e. n.
supra q ds sp opat iustificatioez hois: sicut sol sp opat illu
minatioez acris. vn gra n? min? facit adueniens fideli q ad
ueniens ifideli: qz i vtroq; opat fidei vno gde: r firmado r
pficiendo: i alio d nouo creado. Uel pot dici q b? e p acci
des. s. pp disponet sub i q gra n? cat fide i eo q bz: sic e rio s. z
pctm mortale no tollit gra ab eo q ea amittit p pctm mor
tale pcedes. Ad 4° dom q p hoc q fides formata fit i
formis no mutat ipa fides: s. mutat subm fidei qd e aia:
qd qnq; gde bz fide sine charitate: qnq; aut cu charitate.

Ad quintum sic pcedit. Uidei q fides n? fit vir
tus. Uir? .n. ordinat ad bonum
vtus e q bonu facit bste vt die pbs i. z. etbi. s. fides ordia
tur ad vep. g fides no e vt. Ad 2° pfectioe e vtus iustia
qz acqfita. s. fides pp sui ipfectioez no ponit iter vtutes i
tellectuales acqfita: vt ps p pbs i. 6. etbi. g multo min? pt
poni vt? ifusa. Ad 3° fides formata r iformis fut ciusde
spet: vt dictu e. s. fides iformis no e vtus: qz no bz conetio
ne cuz aly vtutib? .g nec fides formata e vtus. Ad 4° hie
gratis date r fruct? distinguunt a vtutib?: s. fides enume
rat iter gras gratis datas. i. ad Cor. 13. r filr iter fruct?: ad
Gal. 5. g fides no e vtus. Ad 5° e qd b? p vtutes iustifica
tur. na iusticia e tota vt? vt dr i. 5. etbi. sed p fide b? iustifi
cat: s. illd ad Ro. 5. Iustificati g ex fide paces bnt: r g
fides e vtus. Ad 6° dom q sic ex pdictis ps vtus huana
e p qua act? huan? reddit bon? vn gcuq; huan? est sp pnci
piu boni act? pot dici vtus huana: tal aut bitus e fides for
mata. Lu. n. credere fit act? intellect? assentiens vo ex ipio
voluntatis: ad hoc q ille act? fit pfect? dno regunt: quo r
vnu e vt ifallibilr intellect? r datur i suu bonu qd e vep. alio
aut e vt ifallibilr ordinet ad vltimu fine pp que voluntas
assetit vo: r vtutis inuenit i actu fidei formate. na ex rone
ipfi? fidei e q intellect? sp ferat i vep: qz fidei no pot subee
falsu: vt supra bitu e. Ex charitate at q format fide bz aia
q ifallibilr: voluntas ordinet i fine boni: r io fides forma
ta e vtus. Fides at iformis no e vtus: qz tñ beat pfectioez
debita act? fidei iformis ex pte intellect? no tñ bz pfectioez
debita ex pte voluntatis. Sic et si tpantia eet i concupiscibi
li. r prudetia no eet in ronali: tpantia no eet vtus vt supra
dictu e. s. ad actu tpantie reguntur ro r actus concupiscen
tie: sicut ad actum fidei requiritur actus voluntatis r act?
intellect?. Ad pnu g dom q ipz vep? e bonu intellectus:
cu fit ei? pfectio. r ideo in qm p fidem intellect? determi
nat ad verum: fides bz ordinem i bonum quoddam. sed
vltim? i qtu fides formata p charitate: bz et ordinat ad bo
nu fm q e voluntatis obm. Ad 2° dom q fides de qua
pbs loq? i iustia roni huane no ex neccitate excludet: cui pot
subee falsu: r io talis fides no est vt? s. fides d q loqmur
i iustia rone q e ifallibilr: r ita n? pt ei subee falsu: r io
tal fides pot esse vt? Ad 3° dvs q fides formata r ifor
mis n? dnt spe sic i diuersis spibus: ex ptes: dnt aut sic pte
ctu r ipfectu i eade spe. vn fides iformis cu fit ipfecta no
ptingit ad pfectu rone vtutis. na vtus e pfectio qda: vt dr i
.7. pbs. Ad 4° dom q qda ponit q fides q conuener
tur iter gras gratis datas e fides iformis. s. hoc no uenie
ter dr: qz gre gratis date q ibi conuenerat no fut coes oibus
mbris ecclie. Un apls ibi die. Dimissioes gras: fut. Et iter:
Aly dat hocaly dat illud. Fides aut iformis e cois oibus
mbris ecclie: qz iformitas no e de suba ei? fm q e donuz
gratuitu. Un dom est q sumit ibi palij fidei excellencia
sic p stantia fidei: vt die glo. vel p sermoe fidei. Fides at
ponit fructus fm q bz aliqua delectatiuem i suo actu rone
ne certitudis. Un ad Gal. 5. vbi enumerant fructus expo
nitur fides de inuilibilibus certitudo.

Ad sextum sic pcedit. Uidei q no fit vna fides.
Sic. n. fides est donuz dei: vt dicit ad
Eph. 5. ita et sapia r scia iter dona di coputaf: vt ps Jsa. 34.
s. sapia r scia differut p hoc q sapia e de eternis. scia vop
tpalib?: vt ps p Aug. 13. de trini. cu g fides fit de eternis r
de gbusda tpalib? vt q no fit vna fides. s. distinguit i p
tes. Ad 2° Confessio e actus fidei: vt supra dictu e. sed no est
vna r eade confessio fidei apud oes. Na qd nos pfitemur
factum: antiqui patres pfitebant futur: vt ps Jsa. 7. Ecce
virgo concipiet. ergo non est vna fides. Ad 3° fides est co
munis omnibus fidelibus xpi. sed vnum accidens no pot
esse i diuersis subiectis. ergo no pot esse vna fides omniu.
Ad 4° est qd apls dicit ad Eph. 4. Un? dnt vna fides.

CR. n. d. om q. fides si sumat p. bitu dupl. pot. cōsiderari. Uno ex pte obi. & sic ē vna fides. Obz. n. formale fidei ē vītas pma: cui ē inherēdo credim⁹ q̄cūq; sub fide p̄tinēt. Alio ex pte subī: & sic fides diuersificat⁹ fm q. ē diuer sōp. Manifestū ē autē q. fides sicut & qlibet ali⁹ habit⁹ ex formali rōne obi hz spēm: sed ex subo indiuiduat⁹. & iō si fides sumat p. bitu quo credim⁹: sic fides ē vna spē & differēs numero in diuersis. Si vero sumat p. eo qd̄ credit⁹: sic ē vna fides: qz idē ē qd̄ ab oibz credit⁹. & si sint diuer sa credibilia q̄ cōiter oēs credūt: tñ oīa reducūt ad vnum. **C** Ad p̄mū g. dōm q. tpalia q̄ i fide pponūtur nō p̄tinent ad obz fidei nisi i ordīne ad aliqd̄ cernū qd̄ ē vītas pma: sic supra dictū est. Et iō fides vna ē de tpalibus & eternis. Sec⁹ autē est de sapia & scia q̄ p̄siderāt tpalia & eterna fm p̄pas rōnes vtrorūq;. **C** Ad 2. dōm q. illa d̄tia p̄teriti & futuri nō p̄tingit ex aliq̄ diuersitate rei credite: s; ex di uersa bitudine credentiū ad vna rē creditam: vt etiam su pra habitum est. **C** Ad tertiu; dicendū q. illa ratio p̄cedit de diuersitate fidei fm numerum.

Ad septimum sic p̄cedit. Videt q. fides nō sit p̄ma iter v̄tutes. Dicit. n. Luce .xi. in glo. sup illud. Dico vob̄ amicis meis: q. fortitudo ē fi dei fundamētū. sed fundamētū ē pus eo cui⁹ est fundamētū. g. fides nō est p̄ma v̄tus. **C** P. Quēdā glo. dic̄ sup illuz p̄almū: Noli enulari. q. spes iuducit ad fidē. spes autē ē v̄tus qd̄a vt infra dicet. g. fides nō est p̄ma v̄tutū. **C** P. Su pra dictū ē q. intellect⁹ credētis iclinat ad assentiēdū his q̄ sūt fidei ex obediētia ad deū. s; obediētia ē etiā qd̄a v̄t nō g. fides ē p̄ma v̄tus. **C** P. Fides i formis nō est fundamētū: s; fides formata sic in glo. d̄. i. ad Lōz. i. s. format autē fides p. charitatē: vt supra dictū ē. g. fides a charitate hz q. sit fundamētū. charitas g. ē mai⁹ fundamētū q̄ fides. nam fundamētū ē p̄ma ps edificij. & ita vt q. sit p̄or fide. **C** P. Scōs ordīne actū intelligit ordō habitū. s; i actu fidei actus volūtatis quē p̄ficiat charitas p̄cedit actū intellect⁹ quē p̄ficiat fides: sic cā q̄ p̄cedit effectū. g. charitas p̄cedit fi dē. nō g. fides ē p̄ma v̄tutū. **C** S; d̄ ē qd̄ apls dic̄ ad Heb. xi. q. fides ē suba sperādaz rep. s; suba hz rōnez p̄mi. g. fi des ē p̄ma iter v̄tutes. **C** R. n. d. om q. aliqd̄ p̄t eē pus al tero dupl. Uno p. se. Alio p. accūs. Per se gde; iter oēs v̄tutes p̄ma est fides. Lū. n. in agibilib⁹ finis sit p̄ncipiū: vt supra dictū ē: necesse ē v̄tutes theologicas: q̄rū obm ē vlti mus finis: eē p̄ores ceteris v̄tutib⁹: ipe autē vltim⁹ finis o; q. pus sit i intellectu q̄ i volūtate: qz volūtas nō fert i ali qd̄: nisi put ē i intellectu app̄hensū. Uñ cū vltim⁹ finis sit qd̄ i volūtate p. spēm & charitatē: in intellectu autē p. fidē: necesse ē q. fides sit p̄ma iter oēs v̄tutes: qz nālis cognitio nō p̄t attingere ad deū fm q. est obm beatitudis. put ten dit i ipm spes & charitas. S; p̄ accūs p̄t aliq̄ v̄tus eē p̄or fide. Lū. n. p. accūs ē p. accūs p̄or. rēouere at. p̄hibēs p̄inet ad cām p̄ accūs: vt p; p. p̄m i. s. p̄y. & fm hoc aliq̄ v̄tutes p̄t dici p. accūs p̄ores fide i q̄tū remouēt i p̄dimēta cre dēdi: sic fortitudo remouēt inordinatū timorē i p̄diētē fi dē: hūilitas autē supbiā p. quā intellect⁹ recusat se submitterē v̄tati fidei. Et idē p̄t dici de aliqb⁹ aly; v̄tutib⁹: q̄uis nō sint v̄tutes nisi p̄supposita fide: vt p; p. Aug. i. lib. 3. Iu lianū: vñ p; r̄n̄sio ad p̄mū. **C** Ad 2. dōm q. spes nō p̄t v̄t̄r̄ iuducere ad fidē. Nō. n. p̄t spes h̄i de eterna bitu dine nisi credat⁹ possibile: qz i possibile nō cadit sub spe: vt ex supradic. is p; s; ex spe aliq; iuduci p̄t ad hoc q. p̄se ueret i fide: vt q. fidei firmiter adhereat. & fm hoc d̄r spes iuducere ad fidē. **C** Ad 3. dōm q. obediētia dupl. d̄r. Q̄nq; n. iportat iclinatiōez volūtatis ad iplēdū diuina mā data. & sic nō ē sp̄alis v̄t: s; ḡnāl̄r̄ icludit in oī v̄tute: qz oēs act⁹ v̄tutū cadūt sub p̄ceptis legis diuine: vt supra dictū ē. & hoc mō ad fidē regrif obia. Alio p̄t accipi obia fm q. im

portat iclinatiōez q̄tū ad iplēdū mādata s; q. h̄it rōne debiti. & sic obia ē sp̄alis v̄tus & ē ps iusticie. **R**edit. n. su p̄iori debiti obediēdo sibi. & hoc mō obia regrif fidē p. quā manifestat hōi q. d̄s sit supior cui debeat obedire. **C** Ad 4. dōm q. ad rōne fundamētū nō solū regrif q. sit p̄mū: s; et q. sit aly; p̄ribz edificij onerū. Nō. n. cēt fundamē tū nisi ei alie p̄tes edificij cohererent. cōnexio autē sp̄ualis edificij ē p. charitatē: & fm illud Lōz. 3. Sup oīa charitatē hēte q̄ ē vinculū p̄fectiōis. & iō fides sine charitate funda mētū eē nō p̄t. nec tñ o; q. charitas sit p̄or fide. **C** Ad 5. dōm q. actus volūtatis p̄grif ad fidē: nō tñ act⁹ volūta tis charitate infor:matus: sed talis actus p̄supponit fides: qz nō p̄t volūtas p̄fecto amore in deum tendere nisi itel lectus rectam fidem habeat circa ipsum.

Ad octauum sic p̄cedit. Videt q. fides non sit certior scia & aly; v̄tutib⁹ intelle ctualib⁹. Dubitatio. n. opponit certitudini. vñ v̄t̄ illud esse certius qd̄ min⁹ p̄t h̄re de dubitatiōe: sic ē albi⁹ qd̄ est ni gro ignitius. s; intellectus & scia & etiā sapia nō h̄nt dubi tatiōez circa ea quoz sūt. credēs autē iterdū p̄t pati motū dubitatiōis & dubitare de his q̄ sūt fidei. g. fides nō ē cer tior v̄tutib⁹ intellectualibus. **C** P. Visio ē certior auditu. s; fides ē ex auditu: vt d̄r Ro. x. In intellectu at & scia & sa piētia icludit qd̄a intellectualis visio. g. certior ē scia vel i tellect⁹ q̄ fides. **C** P. Quāto aliqd̄ ē p̄fecti⁹ i his q̄ ad in tellectū p̄tinēt tāto est cert⁹. s; itellect⁹ ē p̄fectior fide: qz p. fidē ad intellectū p̄uenit: s; illd̄ Jsa. 7. Nisi crederitis nō itelligetis: s; aliā l̄r̄az. Et Aug. dic̄ et de scia. i. 4. d̄ trini. q. p. sciaz roborat fides. g. v̄t̄ q. certior sit scia v̄t̄ itellectus q̄ fides. **C** S; d̄ est qd̄ ap̄s dicit. i. ad Thesal. 2. Lū acce pissetis a nobis v̄bū auditus. s; p. fidē accepistis id n̄ vt ver bū hōium: s; sic v̄e ē v̄bū dei. s; nihil cert⁹ v̄bo dei. g. scia nō est certior fide nec aliqd̄ aliō. **C** R. n. d. om q. sic supra di ctū est: v̄tutū intellectualiū due sūt circa p̄tingētia. s; prudē tia & ars: qbus p̄fert fides i certitudie rōne sue m̄ae: qz est de eternis q̄ nō p̄tingit alr se h̄re. Tres autē reliq̄ v̄tutes. s. sapia: scia: & itellectus sūt de necessarijs: vt supra dictū est. S; sciendū ē q. sapia & scia & itellectus dupl. d̄r. Uno fm q. ponūt v̄tutes intellectuales a p̄ho in. 7. ethi. Alio s; q. ponūtur dona spūs sci. p̄ mō dōm ē q. certitudo p̄t p̄si derari dupl. Uno ex cā certitudis. & sic d̄r eē cert⁹ illd̄ qd̄ hz certiorē cām. & hoc mō fides ē certior trib⁹ p̄dictis: qz fides inicit v̄tati diuine. tria autē p̄dicta intunt rōni hu mane. Alio p̄t p̄siderari certitudo ex pte subī. & sic d̄r eē cert⁹ qd̄ pleni⁹ p̄grif itellectus hōis. & p. hūc mō; qz ea q̄ sūt fidei sūt supra intellectū hōis: nō autē ea q̄ subsūt trib⁹ p̄dictis: iō ex hac pte fides ē min⁹ certa. S; qz v̄n̄ qd̄cūq; iudicat simplr qd̄ fm cām suā: fm autē dispōnez q̄ ex pte subī ē iudicat fm qd̄. Inde ē q. fides ē simplr certior: sed alia sūt certiora fm qd̄. s. quo ad nos. Silr autē si accipiant tria p̄dicta fm qd̄ sūt dona p̄ntis vite coopant ad fidē. sic ad p̄ncipiū qd̄ p̄supponūt. vñ et fm hoc fides ē eis certior. **C** Ad p̄mū g. dōm q. illa dubitatio nō ē ex pte cāe fidei. s; quo ad nos in q̄tū nō plene assegmur p. itellectū ea q̄ sūt fidei. **C** Ad 2. dōm q. ceteris parib⁹ visio ē certior audi tu. s; si ille a quo audit multū excedit visū vidētis: sic cer tior est auditus q̄ visus sicut aliq; pue scie magis certifi cat de eo qd̄ audit ab aliquo scierifico q̄ de eo qd̄ sibi fm suā rōnez videt. & multo magis hō certior est de eo qd̄ au dit a deo q. falli nō p̄t q̄ de eo qd̄ videt. p̄p̄ia rōne q̄ falli p̄t. **C** Ad tertiu dōm q. p̄fectio intellectus & scie excedit cognitionē fidei q̄tū ad maiore manifestatiōez: non ta men q̄tū ad certiore inhesionē: qz tota certitudo itellect⁹ vel scie fm q. sūt dona p̄cedit a certitudine fidei. sic certi tudo cognitiois xlonuz p̄cedit ex certitudine p̄ncipioz. Scōs autē q. scia & sapia & itellectus sunt v̄tutes intelle

etiales innititur naturali lumini rōnis qđ deficit a certitudine et a verbo dei cui innititur fides.

De habentibus fidem. Qđ. V.

Ende

Considerandum est de habitibus fidei. Et circa hoc quatuor. Primo videtur angelus aut homo in prima sui conditione habuerit fidem. Secundo videtur demones habent fidem. Tertio videtur heretici errantes in vno articulo fidei habeant fidem de alijs articulis. Quarto videtur ytrū fidei habentium vnus alio habeat maiorem fidem.

Ad primum sic procedit. Videtur quod angelus aut homo in sua prima conditione fidem non habuerit. Dicitur enim. Dug. de scđo Uic. in suis sensibus. quod homo oculo contemplationis non habet deum et quod in deo sunt videre non valent. sed angelus in statu suo primo conditionis ante confirmationem lapsus habuit oculum contemplationis. Videbat enim res in verbo. videtur Augustinus dicit in. 2. super Hieronimum ad litteras. Et sicut primo homo in statu innocentie videtur habuisse oculum contemplationis apertum. Dicitur enim. Dugo de scđo Victore in suis sensibus. quod nouit homo in primo statu creatore suum non ea cognitione que foris auditu solo percipit. sed ea que interior per inspirationem ministrat. non ea que deus modo a credentibus absens fidei queritur. sed ea que per prius contemplationis manifesti cernebat. ergo homo vel angelus in statu primo conditionis fidei non habuit. Cognitio fidei est enigmatica et obscura. sicut in illud. ad Corin. 13. Nunc videmus per speculum in enigmate. sed in statu primo conditionis non fuit aliquid obscuritas neque in homine neque in angelo. quod tenebrositas est pena peccati. ergo fides in statu primo conditionis esse non potuit neque in homine neque in angelo.

Secundo videtur ad Romanos. x. quod fides est ex auditu. sed hoc locum non habuit in primo statu angelice conditionis aut humane. non enim erat ibi auditus ab alio. ergo fides in statu illo non erat neque in homine neque in angelo. Sed est quod apostolus dicit ad Deum. xi. Accedite ad deum os credere. sed angelus et homo in sua prima conditione erant in statu accedendi ad deum. ergo fidei idigeant. R. n. dicitur quod quidam dicunt quod in angelis ante confirmationem et lapsum et in homine ante peccatum non fuit fides per manifestam contemplationem que tunc erat ob rebus diuinis. sed cum fides sit argumentum non apparentium secundum apostolum. et per fidem credant ea que non videntur. videtur Augustinus dicit. illa sola manifestatio excludit fidei rationem. per quam creditur apparatus vel visus id est quo principaliter est fides. principale autem obiectum fidei est veritas prima. cuius visio beatus facit. et fidei succedit. cum ergo angelus ante confirmationem et homo ante peccatum non habuerit illam beatitudinem que deus per certam manifestam est quod non habuit sic manifestam cognitionem neque excluderet rationem fidei. Vnde quod non habuit fidem hoc esse non potuit nisi quod peccatum ei erat ignotum id est de quo est fides. et si homo et angelus fuerunt creati in puris naturalibus videtur quidam dicunt. forte possunt teneri quod fides non fuerit in angelo ante confirmationem. nec in homine ante peccatum. Cognitio enim fidei est supra naturalem cognitionem de deo non solum hominis sed etiam angeli. Sed quod in prima dixerim quod homo et angelus creati sunt cum dono gratie. ideo necesse est dicere quod per gratiam acceptam et nodum summatam fuerit in eis inchoatio quidam sicut beatitudinis. que quidem inchoat in voluntate per sepe et charitatem. sed in intellectu per fidem. videtur supra dictum est. Et ideo necesse est dicere quod angelus ante confirmationem habuit fidem. et sicut homo ante peccatum. Sed tamen considerandum est quod in obiecto fidei est aliquid quasi formale. scilicet veritas prima super omnia naturalem cognitionem creature extrinsecam. et aliquid male sicut id cui assentimur inheredo prime veritati. Quatuor ergo ad primum horum coiter fides est in omnibus habitibus cognitionis de deo futura beatitudinis nodum adeptam inheredo prime veritati. sed quantum ad ea que manifeste credenda proponuntur. quidam sunt credita ab vno que sunt manifeste scita ab alio etiam in statu primi. videtur supra dictum est. et secundum hoc etiam potest dici quod angelus ante confirmationem et homo ante peccatum quidam de diuinis mysterijs manifesta cognitione cognouerunt que nunc non possumus cognoscere nisi credendo. Ad primum ergo dicitur quod quibus dicta Dug. de scđo Uic. magistralia sunt et robur auctoritatis habeant. tamen potest dici quod contemplatio que tol-

lit necessitate fidei est contemplatio prime que supernaturalis veritas per certam videtur. Dicitur autem contemplationis non habuit angelus ante confirmationem nec homo ante peccatum. sed eorum contemplatio erat altior que natura que magis de propinquo accedentes ad deum per manifeste cognoscere poterat de diuinis effectibus et mysterijs que nos possuimus. Vnde non ierat eis fides que ita querere deus absens sic a nobis querit. Erat enim eis magis prius per lumen sapientie que sit nobis. sed nec eis esset ita prius sic est beatus per lumen glorie. Ad 2. dicitur quod in statu primo conditionis hominis vel angeli non erat obscuritas culpe vel peccati. inerat tamen intellectui hominis et angeli quidam obscuritas naturalis secundum quod omnis creatura tenebra est comparata immensitati diuini luminis. et talis obscuritas sufficit ad fidei rationem. Ad 3. dicitur quod in statu primo conditionis non erat auditus ab homine exteriori loquente. sed a deo interiori inspirante. sicut et propheta audiebatur secundum illud psalmi. Audiam quid loquatur in me dominus deus.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod in demonibus non sit fides. Dicitur enim. Aug. in libro de predestinatione scđorum. quod fides consistit in credentium voluntate. bene autem voluntas bona est que quod vult credere deo. cum ergo in demonibus non sit aliquid voluntas deliberata bona. videtur in peccato dicitur esse in demonibus non sit fides. Sed fides est quidam donum diuine gratie secundum illud Epistolam. 2. Hec estis saluari per fidem. donum enim dei est. de mones dona gratuita amiserunt per peccatum. videtur de in glo. super illud. Dicitur. 3. Ipsi respiciunt ad deos alienos. et diligunt ymaginaria. ergo fides in demonibus post peccatum non remansit. Infidelitas videtur esse grauiter peccatum iter peccati. videtur per Augustinus super illud. Iohannis. 20. Si non venisset et locutus es non fuisset peccatum non haberet. nunc autem excusatores non habent de peccato suo. sed in quibusdam hominibus est peccatum infidelitatis. si ergo fides esset in demonibus aiquorum hominum peccatum esset grauiter peccatum omnium. quod videtur esse inconueniens. non ergo fides est in demonibus. Sed est quod dicitur Jac. 2. Demones credunt et contremiscunt. R. n. dicitur quod sic supra dicitur est ille ctus credentis assentire rei credite. non quod ipsa videat. vel se se. vel per resolutionem ad prima principia per se visa. sed quod iudicet per auctoritatem diuinam assentire his que non videt. et propter impium voluntatis mouentis intellectum et obedientiam deo. Quod autem voluntas moueat intellectum ad assentiendum potest contingere ex duobus. Vno ex ordine voluntatis ad bonum. et sic credere est actus laudabilis. Alio. quod intellectus iudicet ad hoc quod iudicet esse credendum his que dicuntur. sed non conuincat per eundem rei. sic si aliquid per prophetam pronunciet in sermone domini aliquid futurum. et adhiberet signum motum suscitatio. ex hoc signo iudice rei intellectus videtur. videtur cognosceret manifeste hoc dicitur a deo. quod non metuit. sed illud futurum quod predicat in se euidenter non esset. vnde per hoc rationem fidei non tolleret. Dicitur ergo quod in fidelibus ipsi laudant fides per primum modum. et hoc non est in demonibus. sed in lucis fo. modo. Videtur enim multa manifesta iudicia ex quibus potest per doctrinam ecclesie a deo esse. quibus ipsi res ipsas que ecclesia docet non videant. puta deum esse trinum et vnum. vel aliquid huiusmodi. Ad primum ergo dicitur quod demonum fides est quodammodo coacta ex se. quod non videtur. et ideo non pertinet ad laudem voluntatis ipsorum quod credunt. Ad 2. dicitur quod dicitur quod fides que est donum gratie inclinat homines ad credendum sed aliquid effectum bonum. et si sit in formis. vnde fides que est in demonibus non est donum gratie. sed magis cogunt ad credendum ex perspicacitate naturalis intellectus. Ad 3. dicitur quod hoc ipsum de demonibus displicet quod signa fidei sunt tamen euidentia. videtur per ea credere copellat. et ideo in nullo malicia eorum minuit per hoc quod credunt.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod heretici non credunt vno articulo fidei possunt habere fidem in formam de alijs articulis. Non enim intellectus naturalis heretici est potentior quam intellectus catholici. sed intellectus catholicus indiget adiuari ad credendum quecumque articulum fidei de uno fidei. ergo videtur quod nec heretici aliquos articulos fidei credere possunt sine dono fidei in formis. Sed sic sub fide continentur multi articuli fidei. ita sub vna scia. puta geometria continentur multe conclusiones. sed homo aliquid potest habere sciam geometrie circa quidam geometrie

tricas delones alijs ignoratis. ergo ho aliqs pot hre fides
 de aliquib' articulis fidei alios no crededo. ¶ Sicut
 ho obedit deo ad crededu articulos fidei: ita etiā ad seruā
 da mādata legis: sed ho pot ē obediēs circa qdā mādata
 r no circa alia. ergo pot hre fidē circa quosdā articulos r
 no circa alios. ¶ S3 ē. Sicut pccū mortale dicitur ebari
 tati: ita discredere vnu ar. iculū dicitur fidei: s3 charitas nō
 remanet in hoie post vnu peccatū mortale. ergo neq; fi
 des postq; discredet vnu articulū fidei. ¶ Rñ. dōm q
 in heretico discredere vnu articulū fidei nō manet fides:
 neq; formata: neq; informis. Cui' rō est: qz spēs cuiuslibet
 habitus depēdet ex formali rōne obi: q̄ sublata spēs hīr
 remanere nō p̄t. Formale aut ob3 fidei ē vītas p̄ma s3 q
 manifestat i scripturis sacris r doctria ecclie q̄ pcedit ex
 vītatē p̄ma. Un' q̄cūq; nō iberet sic ifallibili r diuīe regle
 doctrie ecclie q̄ pcedit ex vītatē p̄ma in scripturis sacris
 manifestata: ille nō h3 hīrū fidei: s3 ea q̄ sūt fidei alio mō
 t3 q̄ p fidē: sicut si aliqs tenet mente aliquā delonē nō co
 gnoscēs mediū illi' dēnatiōis: manifestū ē q̄ nō h3 eius
 sciaz: s3 opionē solū. Manifestū ē aut q̄ ille qui iberet do
 crine ecclie tanq̄ ifallibili regle oib' assentit q̄ ecclia do
 cet. aliogū si de his q̄ ecclia docet: q̄ vult t3: r q̄ nō vult nō
 t3: nō iā iberet ecclie doctrie sicut ifallibili regule: s3 ppe
 volūtati. Et sic manifestū ē q̄ heretic' q̄ p̄naciter discre
 dit vnu articulū fidei nō est par' seq i oib' doctrinā ecclie.
 Si eni nō p̄naciter: iā nō est hereticus: s3 solū errās. Un'
 manifestū est q̄ talis hereticus circa vnu articulū fidem
 nō h3 de alijs articulis: s3 opionē q̄dā fm p̄p̄riā volūtate
 ¶ Ad p̄mū ergo dō3 q̄ alios articulos fidei: de q̄b' heret
 icus nō errat: nō t3 eodē mō sicut t3 eos fidelis. s3 simplr i
 heredo p̄me vītatē: ad qd̄ idiget hō adiuari p hīrū fidei.
 s3 t3 ea q̄ sūt fidei p̄p̄riā volūtate r iudicio. ¶ Ad scō3 dō3
 q̄ in diuersis delonib' vni' scie sūt diuersa media p q̄ p
 bantur: quoz vnu pot cognosci sine alio. Et iō hō pot scire
 q̄dā delones vni' scie ignoratis alijs. sed oib' articulis fi
 dei iberet fides pp vnu mediū. s3 p veritatē p̄mā p̄posi
 tā nobis in scripturis s3 doctrinā ecclie intelligētis sane: r
 iō q̄ ab hoc medio decidit totalr fide caret. ¶ Ad 3^m dō
 cēdū q̄ diuersa p̄cepta legis p̄nt referri v̄ ad diuersa mo
 tiua p̄cia: r sic vnu sine alio seruari pot. vel ad vnu moti
 uū p̄mū qd̄ est p̄fecte obedire deo: a quo decidit q̄cūq;
 vnu p̄ceptū trāsgredir: fm illud Jaco. 2. Qui offendit in
 vno factus est omniū reus.

Ad quartum sic pcedit. Videtur q̄ fides nō
 possit eē maior in vno q̄ in alio. Quātitas enī hīr' attēdit fm oba: s3 q̄cūq; h3 fidē credit
 oīa q̄ sūt fidei: ga q̄ deficit ab vno totalr amittit fidē: v̄ su
 pra dictū est. ergo videt q̄ fides nō possit eē maior i vno
 q̄ in alio. ¶ S. Ea q̄ sūt i sumo nō recipiūt magis neq; mi
 nus. s3 rō fidei est i sumo. regrit enī ad fidē q̄ hō iberat
 p̄me vītatē sup oīa. ergo fides non recipit magis r minus.
 ¶ S. Ita se h3 fides in cognitiōe gratuita: sicut intellectus
 p̄ncipioz i cognitiōe nālī: eo q̄ articuli fidei sūt p̄ma p̄nci
 pia gratuite cognitiōis: v̄ ex dictis p3: s3 intellect' p̄ncipio
 ruz eq̄l'r iuenit i oib' hoibus. ergo r fides eq̄l'r iuenit i oī
 bus fidelibus. ¶ S3 ē. Ubicūq; iuenit parū r magnū
 ibi iuenit mai' r minus: s3 in fide iuenit magnū r parū.
 Dicit enī dñs petro Mat. 14. Modice fidei q̄re dubita
 sti. Et mulieri dixit Mat. 15. Mulier magna ē fides tua.
 ergo fides pot eē maior in vno q̄ i alio. ¶ Rñ. dō3 q̄ sic
 supra dictū est q̄ntitas hīrū ex duobus attēdi pot. Uno.
 ex obo. Alio. fm participationē subī. Obiectū aut fidei p̄t
 duplr cōsiderari. Uno mō s3 formale rōnē. Alio mō s3 ea
 q̄ māl'r credēda p̄ponunt. Formale aut obm fidei ē vnu
 r simplex. s3 vītas p̄ma: v̄ supra dictū est. vñ ex hac pte fi
 des nō diuersificat in credētib': s3 est vna spē in oibus: v̄

supra dictū est. S3 ea q̄ māl'r credēda p̄ponunt sūt plura:
 r p̄nt accipi vel magis v̄ minus explicitē r fm hoc p̄t vñ
 hō plura explicitē credere q̄ ali': r sic in vno pot eē maior
 fides fm maiore fidei explicationē. Si vō p̄sideret fides
 s3 p̄ticipationē subī hoc p̄tingit duplr. Nā act' fidei p̄ce
 dit ex intellectu r ex volūtate v̄ supra dictū est. pot ergo
 fides in aliquo dici maior. vno mō ex pte intellect' pp ma
 iore certitudine r firmitatē. Alio mō ex pte volūtatis pp
 maiore p̄mptitudine: seu deuotionē vel p̄fidetiā. ¶ Ad p̄
 mū ergo dō3 q̄ ille q̄ p̄naciter discredet aliqd̄ coz q̄ sub
 fide cōtinēt: nō h3 hīrū fidei: quē tñ h3 ille q̄ nō explicitē cre
 dit oīa: s3 pat' ē oīa credere: r s3 hoc ex pte obi vñ hēret
 maiore fidē q̄ ali' in q̄tū plura explicitē credit: v̄ dictū
 est. ¶ Ad scō3 dō3 q̄ de rōne fidei est v̄ vītas p̄ma oibus
 p̄ferat: s3 tñ coz q̄ cā oib' p̄ferūt qdā cert' r deuoti' se ei
 subyciūt q̄ ali'. r fm hoc fides est maior in vno q̄ in alio.
 ¶ Ad tertiu dōm q̄ intellect' p̄ncipioz cōseqt ips3 nām
 humanā q̄ eq̄l'r in oib' iuenit. sed fides p̄sequit donū grē:
 qd̄ nō ē eq̄l'r in oibus: v̄ supra dictū est. vñ nō est eadē rō:
 r tñ fm maiore capacitatē intellectus vnus magis v̄ min'
 cognoscit veritatē p̄ncipioz q̄ alijs.

De causa fidei. Qd. VI.

Ende p̄siderandū est de cā fidei.

Et circa hoc q̄runt duo.

Primo vtrū fides sit hoī infusa a deo.

Secdo vtrū fides informis sit donum.

Ad primum sic pcedit. Vide
 tur q̄ fides nō sit

hoī infusa a deo. Dicit enī Aug. 14. de trini. q̄ p sciaz gignit
 in nobis fides: nutrit: defendit: r roborat. s3 ea q̄ p sciaz in
 nobis gignit magis vident acq̄sita eē q̄ infusa. ergo fides
 nō videt in nobis esse ex ifusione diuina. ¶ Illō ad qd̄
 hō p̄tingit audiēdo r vidēdo v̄ eē ab hoīe acq̄sita: sed hō
 p̄tingit ad credēdū r vidēdo miracula r audiēdo fidei do
 ctrinā. Dñ enī Joā. 4. Lognouit p̄ qz illa hora erat: in q̄ dī
 xit ei Jesus fili' tuus vinit: r credidit ipe r dom' ei' tota.
 Et Ro. x. dñ q̄ fides est ex auditu. ergo fides hēf ab hoīe
 tanq̄ acq̄sita. ¶ S. Illō qd̄ p̄stitit in hoīs volūtate: ab ho
 mine pot acq̄ri: s3 fides cōsistit i credētū volūtate: v̄ Au
 gu. dicit in lib. de p̄destinatione scōz. ergo fides pot eē ab
 hoīe acq̄sita. ¶ S3 ē est qd̄ dñ ad Eph. 2. Hra estis saluari
 p fidē: r nō ex vobis ne q̄s glief: donū enī dei est. ¶ Rñ.
 dōm q̄ ad fidē duo regunt. Quoz vnu ē v̄ hoī credibī
 lia p̄p̄ant: qd̄ regrit ad hoc q̄ hō aliqd̄ explicitē credat.
 Aliud aut qd̄ ad fidē regrit est assensus credētis ad ea q̄
 p̄ponunt. ¶ Quātū ḡ ad p̄mū boz necessē est q̄ fides sit
 a deo. Ea enī q̄ sūt fidei excedūt rōnē humanā. vñ nō ca
 dūt in cognitionē hoīs nisi deo reuelatē: s3 q̄busdā qd̄m
 reuelant imediate a deo: sicut sūt reuelata apls r p̄phis.
 q̄busdā aut p̄ponunt a deo mittēte fidei p̄dicatores: fm
 illō Ro. x. Quo p̄dicabūt nisi mittant. ¶ Quātū vō ad se
 cundū. s3 ad assensū hoīs in ea q̄ sūt fidei pot p̄siderari du
 plex cā. Una qd̄ exteri' iducēs: sicut miraculū vīsu: vel
 p̄suasio hoīs iducētis ad fidē: quoz neutz ē sufficiēs cau
 sa. Vidētū enī vnu r idē miraculū r audiētū eadē p̄dica
 tiōnē qdā credūt r qdā nō credūt: r iō oz ponere aliā cām.
 iteriore q̄ mouet hoīez iteri' ad assentiēdū his q̄ sūt fidei.
 Nāc aut cāz pelagiani p̄cebāt solū libez arbitriū hoīs: r
 pp hoc dicebāt q̄ initiū fidei ē ex nobis: in q̄tū. s3 ex nobis
 est q̄ parati sumus ad assentiēdū his q̄ sunt fidei. sed sū
 matio fidei est a deo: p̄ quā nobis p̄ponunt ea q̄ credet
 debem': s3 hoc est falsū: qz cū hō assentiēdo his q̄ sunt fi
 dei eleuet supra nām suā: oz q̄ hoc isit ei ex supnālī p̄n' i
 teri' mouēt: qd̄ est de'. r iō fides q̄tū ad assentiēdū q̄ est
 p̄ncipalis actus fidei ē a deo interi' mouētē per gratiam.
 ¶ Ad p̄mū ergo dō3 q̄ p sciam gignit fides: r nutrit per

modū exterioris p̄sationis q̄ fit ab aliq̄ scia: sed principa-
lis ⁊ ppria cā fidei est: id qd̄ iterius mouet ad assentiēdū.
Ad scdm̄ dōm q̄ etiā rō illa p̄cedit de cā p̄ponēte exte-
rius cā q̄ sunt fidei: vel p̄sationē ad credēdū v̄l v̄bo vel fa-
cto. Ad tertiū dōz q̄ credere qd̄ in volūtate credētū
p̄sistit: sed o3 q̄ volūtas hoīs p̄paret a deo p̄ grām ad hoc
q̄ eleuet in ea q̄ sunt supra naturā: vt supra dictum est.

Ad secundū sic p̄cedit. Videt q̄ fides iformis
nō sit donū dei. Dicit enī Deutero.
32. q̄ dei p̄fecta sunt opa. fides aut̄ iformis est qd̄dā im-
perfectū. ergo fides iformis nō est opus dei. Sicut
actus dicit̄ deformis p̄pter hoc q̄ caret debita forma: ita
ē fides d̄ iformis p̄ hoc q̄ caret debita forma: sed act⁹
deformis p̄cti nō est a deo: vt supra dictū est. ergo neq̄ ē
fides iformis est a deo. Sicut q̄cunq̄ deus sanat totalr̄ sa-
nat. Dicit enī Joā. 7. Si circūcisionē accipit hō in sabbā-
to vt nō soluat̄ lex Moysi mihi indignamini: q̄ totū hoīez
sanū feci in sabbato: sed p̄ fidē hō sanat ab ifidelitate. qui
cunq̄ ergo donū fidei a deo accipit simul sanat ab oībus
p̄ctis. sed hoc nō fit nisi p̄ fidē formatā. ergo sola fides for-
mata ē donū dei. nō ergo fides iformis ē a deo. Sed h̄ ē
qd̄ qd̄ glo. dicit. i. ad Cor. 13. q̄ fides q̄ est sine charitate ē
donū dei. hec aut̄ est iformis. ergo fides iformis est donū
dei. Rñ. dōz q̄ iformitas p̄uatio qd̄dā ē. Est aut̄ p̄side-
radū q̄ p̄uatio q̄nq̄ qd̄ p̄tinet ad rōnē sp̄s: q̄nq̄ aut̄ nō.
sed supuenit rei iā h̄nti. ppria sp̄m: sicut p̄uatio debite cō-
mēsuratiōis humorū est de rōnē sp̄s ipsi⁹ egritudinis. te-
nebrositas aut̄ nō est de rōnē sp̄s eius diaphani s̄ supue-
nit. q̄ ergo cū assignat̄ cā alicuius rei itelligit̄ assignari cā
ei⁹ s̄ q̄ i p̄pā sp̄s existit. id qd̄ n̄ ē cā p̄uatiōis nō p̄t dici cē
cā illius rei ad quā p̄tinet p̄uatio: sic exis de rōe sp̄s illi⁹.
Nō enī p̄t dici cā egritudinis qd̄ nō ē cā distēperatiōe hu-
morū. P̄t tñ dici aliqd̄ cē cā diaphani: q̄uis nō sit cā ob-
scuritatis: q̄ nō ē de rōnē sp̄s diaphani. Informatas aut̄ fi-
dei nō p̄tinet ad rōnē sp̄s ipsi⁹ fidei. cū fides dicat̄ infor-
mis p̄ defectū cuiusdā exterioris forme: sicut dictū est. ⁊
id illō ē cā fidei iformis qd̄ est cā fidei simplr̄ dicte. hoc at̄
est de⁹: vt dictū est. Vñ relinq̄t q̄ fides iformis sit donū
dei. Ad p̄mū ergo dōz q̄ fides iformis ⁊ si nō sit p̄fecta
simplr̄ p̄fectiōe v̄tutis. est tñ p̄fecta qd̄dā p̄fectiōe q̄ suffic̄
ad fidei rōnē. Ad scdm̄ dōz q̄ deformitas actus est de
rōnē sp̄s ipsi⁹ act⁹ fm̄ q̄ est act⁹ moralis: vt supra dictus
est. Dicit enī act⁹ deformis p̄ p̄uatiōē forme intrinsece q̄
est debita cōmēsuratiōe circūstatiarū act⁹: ⁊ id nō p̄t dici
cā act⁹ deformis de⁹ q̄ nō est cā deformitatis: s̄ sit cā act⁹
in q̄ntū ē actus. Vñ dōz q̄ deformitas nō solū ip̄ortat p̄-
uatiōē debite forme: sed ē h̄iā dispōnē. Vñ deformitas
se h̄z ad actū sicut falsitas ad fidē. ⁊ id sicut act⁹ deformis
nō est a deo: ita nec aliq̄ fides falsa: sicut fides iformis est
a deo. ita etiā actus qui sunt boni ex genere: q̄uis non sint
charitate formati: sicut plerūq̄ in peccatoribus p̄tingit.
Ad tertiū dōm q̄ ille q̄ accipit a deo fidē absq̄ charita-
te nō simplr̄ sanat ab ifidelitate: q̄ nō remouet culpa p̄e-
dentis ifidelitatis: sed sanat fm̄ qd̄ vt. s. cesset a tali p̄ctō.
Doc aut̄ frequēter p̄tingit q̄ aliq̄s desistat ab vno actu pec-
cati etiā deo hoc faciēte: q̄ tñ ab actu alteri⁹ p̄cti nō d̄sistit
ppria iniquitate suggerēte. Et p̄ h̄c ē modū dāf aliq̄n hoī
a deo q̄ credat: nō tñ dāf ei charitatis donū. sicut ē aliq̄
bus absq̄ charitate dāf donū p̄betice: vel aliqd̄ simile.

De effectibus fidei. Qd̄ VII.
Einde cōsiderandū est de effectib⁹
fidei. Et circa hoc querūtur
duo. p̄rio vtrū timor sit effect⁹ fidei. Secūdo
vtrū purificatio cordis sit effect⁹ fidei.
Ad p̄mū sic p̄cedit. Videt q̄
timor nō sit effectus si

dei. Effectus enī nō p̄cedit causas: s̄ timor p̄cedit fidē. Di-
cit enī Eccl. 2. Qui timetis deū credite illi. ergo timor nō
est effect⁹ fidei. S. Idē nō est cā timor: sed timor ⁊ spes
sunt h̄ia: vt supra dictū est. fides aut̄ generat spem: vt di-
cit̄ in glo. Matth. i. ergo nō est cā timoris. S. Cōtrariū
nō est cā timor. sed obm̄ fidei est qd̄dā bonū qd̄ est v̄tas p̄-
ma. obz aut̄ timoris est malū: vt supra dictū est. actus aut̄
habēt sp̄m ex obo s̄z supradicta. ergo fides nō est cā tim-
ris. Sed h̄ ē qd̄ dicit̄ Jac. 2. Demones credūt ⁊ tremi-
scūt. Rñ. dōz q̄ timor ē qd̄dā motus appetitiue v̄tutis
vt supra dictū est. Omnū aut̄ appetitiuoz motū p̄nci-
piuz est bonū vel maluz app̄hēsi⁹. vñ o3 q̄ timoris ⁊ o3
um appetitiuoz motū sit p̄ncipiū aliqua app̄hēsiō. p̄r
fidē aut̄ fit in nobis qd̄dā app̄hēsiō de q̄busdā malis pena-
libus: q̄ fm̄ diuinū iudiciū iferunt: ⁊ p̄ h̄c modū fides est
cā timoris: quo q̄s timet a deo puniri: qui timor ē seruilis.
Est etiā cā timoris filialis: quo quis timet separari a deo: vt
quo q̄s refugit se deo cōpare reuerēdo ipsuz: in q̄ntū p̄ fidē
h̄c existimatiōē h̄emus de deo: q̄ sit qd̄dā imensuz ⁊ al-
tissimū bonū: a quo separari est pessimū: ⁊ cui velle equari
ri est malū. sed p̄mi timoris. s. seruilis est cā fides iformis.
sed secūdi timoris. s. filialis est cā fides formata: q̄ p̄ chari-
tatē facit hoīez deo adherere ⁊ ei subyici. Ad p̄mū ergo
dicēdū q̄ timor dei nō p̄t v̄l p̄cedere fidē: q̄ si oīno ei⁹
ignoratiā h̄erem⁹ q̄ntū ad fm̄ia vel penas: de q̄bus p̄ fidē
instruimur. nullū mō eū t̄erem⁹: sed supposita fide de aliq̄
bus articulis fidei: puta de excellētia diuina: sequit̄ timor
reuerētic. ex quo seq̄t̄ v̄lteri⁹ vt hō itellectū suū deo suby-
ciat ad credēdū oīa que sunt p̄missa a deo. vñ ibi sequit̄:
Et nō euacuabit̄ merces v̄ra. Ad scdm̄ dōm q̄ idē s̄z
ria p̄t cē timor cā: nō aut̄ idē fm̄ idē. fides aut̄z generat
spem fm̄ q̄ facit nobis existimatiōē de p̄m̄s q̄ de⁹ retri-
buit iustis. est aut̄ cā timoris fm̄ q̄ facit nobis estimatiō-
nez de penis q̄s p̄ctōib⁹ ifligere vult. Ad tertiū dōz q̄
obm̄ fidei p̄mū ⁊ formale est bonū: qd̄ est v̄tas p̄ma. s̄ ma-
teriali⁹ fidei p̄ponunt̄ etiā credēda qd̄dā mala: puta q̄ ma-
luz sit deo nō subyici vel ab eo separari: ⁊ q̄ p̄ctōes penalia
mala sustinebūt a deo: s̄ fm̄ hoc fides p̄t esse cā timoris.

Ad secundū sic p̄cedit. Videtur q̄ purifica-
tio cordis nō sit effectus fidei.
Puritas enī cordis p̄cipue in affectu cōsistit: sed fides in
tellectu ē. ergo fides nō causat cordis purificatiōē. S. p̄
Illud qd̄ causat cordis purificatiōē nō p̄t simul eē cū v̄-
puritate: sed fides simul p̄t eē cū ipuritate p̄cti: sicut p̄si-
illis q̄ habēt fidē iformē. ergo fides n̄ purificat cor. S. p̄
Si fides aliquo mō purificaret cor humanū: maxie purifi-
caret hoīs itellectū: s̄ itellectū n̄ purificat ab obscuritate
cū sit cognitio enigmatica. ergo fides nullo mō purificat
cor. Sed h̄ est qd̄ dicit̄ Petrus Act. 15. S̄ide purificans
corda eoz. Rñ. dōm q̄ ipuritas vniuscuiusq̄ rei cōsistit
in hoc q̄ viliorib⁹ imiscet̄. Nō enī d̄f argētū eē ipurū ex
p̄mixtiōe auri p̄ quā melius reddit̄: sed ex p̄mixtiōe plū-
bi vel stāni. Manifestū est aut̄ q̄ rōnalis creatura digni-
or est oībus t̄palib⁹ ⁊ corporalib⁹ creaturis: ⁊ id ipura red-
ditur ex hoc q̄ t̄palib⁹ se subyicit p̄ amorē: a qua qd̄dā ipuri-
tate purificat̄ p̄ cōtrariū motū: dū. s. tēdit̄ id qd̄ est supra
se. s. in deuz: in quo qd̄dā motū p̄mū p̄ncipiū est fides. Acco-
dentē enī ad deū o3 credere: vt dicit̄ ad Heb. xi. ⁊ id p̄mū
p̄ncipiū purificatiōis cordis est fides q̄ purificat̄ ipuri-
tas erroris: que si p̄ficiat̄ p̄ charitatē formatā p̄fectā puri-
ficatiōē causat. Ad p̄mū ergo dōm q̄ ea q̄ sunt in itel-
lectu sunt p̄ncipia eoz que sunt in affectu: in q̄ntū. s. bonuz
itellect⁹ mouet affectū. Ad scdm̄ dōm q̄ fides etiā ifor-
mis excludit qd̄dā ipuritatē sibi oppositā. s. ipuritates ex-
rozis q̄ cōtingit̄ ex hoc q̄ itellectus humanus inordinate
iberet reb⁹ se iferioribus: dūz. s. vult fm̄ rōnes rerū sensu

bilis metiri diuina: s; qñ p charitatē formā: tūc nullā im-
puritatē secū compatit: qz vniuersā delicta opit charitas:
vt dicit puerbi. y. Ad tertius dōm q obscuritas fidei
nō pertinet ad spūritatem culpe: s; magis ad nālem dese-
ctum intellectus humani s; m statum presentis vite.

De dono intellectus & scie. Questio. VIII.

Deinde cōsiderandū de dono intel-
lectus & scie que rident vtu-
tū fidei. Et circa donū intellectus querū-
tur octo. Primo vtz intellectus sit donū
spūs sancti. Secō vtz possit simul esse
in eodē cū fide. Tertio vtrū intellectus
q est donum spūs sancti sit speculatiuus

trū vel etiā practicus. Quarto vtrū oēs q sunt in grā ha-
beāt donum intellectus. Quinto vtz hoc donū inuenia-
tur i aliquibus absq; gratia. Sexto quomō se habeat donū
intellectus ad alia dona. Septimo de hoc qd rident huic
dono i bñtudinib;. Octauo de eo qd rident ei i fructib;.

Ad primum sic pceditur. Videt q intellectus
nō sit donū spūs sci. Dona. n. gratui-
ta distinguūt a donis nālibus. supaddūt. n. eis. s; itel-
ctus est qdam habitus nālis i aia quo cognoscūtur pici-
pia nālr nota: vt p3 in. 6. ethi. ergo nō d3 poni donū spūs
sci. ¶ Dona diuina picipiāt a creaturis s; m eoz; pro-
portioēs & modū: vt p3 p Dio. in li. de diu. no. s; modus hu-
mane nāe est vt nō simplr vitatez cognoscat qd p̄tinet ad
rōnē intellectus: s; discursiue qd ē p̄puz rōnis: vt p3 p Dio.
in. 7. ca. de diu. no. ergo cognitio diuina q hoibus datur
magis d3 dici donū rōis q intellectus. ¶ In potētis aie
intellectus d voluntatē diuidit: vt p3 in. 3. de aia. s; nullus
donū spūs sci d3 voluntas. ergo ē nullū donū spūs sci d3 di-
ci intellectus. ¶ S; d3 est qd dicit Ista. xi. Regeset super
eū spūs dñi: spūs sapiētie & intellectus. ¶ Rñ. d3 q nō
mē intellectus quādam intīmā cognitiōm importat. Dicit
n. intelligere qñ intus legere: & hoc māifeste p3 cōsiderā-
tibus dñam intellectus & sensus. Nā cognitio sensitiua oc-
cupatur circa q̄litates sensibiles exteriores. cognitio aut
intellectiua penetrat vsq; ad eētā rei. Obm aut intellectus
est qd qd est: vt dñ in. 3. de aia. Sūt aut multa grā eoz; q i-
terius latent: ad q d3 cognitiōēs hois qñ intrinsecus pene-
trare. nā sub accidentibus later nā rei substantiālis: sub vbiis
latēt significata vboz;: sub similitudinib; & figuris later ve-
ritas figurata. Res. n. intelligibiles sūt quodāmodō iteriores
respectu rez; sensibilibus q exterioris sentiūtur. & i causis la-
tent effectus. & cōuerso. vñ respectu hoz; oium pōt dici i-
tellectus. S; cū cognitio hois a sensu incipiat qñ ab exte-
riori: māifestum est q q̄to lumē intellectus est fortius: tan-
to pōt magis ad intima penetrare. Lumē aut nāle nostri
intellectus est finite vtutis. vñ vsq; ad determinatū aliqd
p̄tingere pōt. Indiget ergo hō supnaturali lumē vt vterius
penetret ad cognoscendū qdam q p lumē nāle cogno-
scere nō valet. & illud lumē supnāle hōi datum vocat do-
nū intellectus. ¶ Ad p̄ ergo dōm q p lumē nāle nobis in-
ditum statū cognoscūt qdam p̄cipia cōia que sūt nālr
nota. s; qz hō ordinatur ad bñtudinē supnālem: vt supra
dictum est: necesse ē q hō vterius p̄tingat ad qdā altiora
& ad hoc req̄rit donū intellectus. ¶ Ad 2. dōm q discursi-
us rōnis semp̄ incipit ab intellectu & terminatur ad intellectu
Rōcinamur. n. procedēdo ex qbusdam intellectis. & tunc
ratiōis discursus perficit quādo ad hoc peruenimus vt i-
telligamus id quod prius erat ignotū. qd ergo rōcinamur
ex aliquo p̄cedētī intellectu procedit. Donum autem gra-
tie nō procedit ex lumē nature: sed superadditur ei quasi
perficiēs ipsū. & ideo ista superadditio nō dicit ratio sed
magis intellectus: qz ita se habet lumē superadditū ad
ea que nobis supernaturāl̄ inotescunt sicut se habet lumē

men naturale ad ea que primordialiter cognoscimus.
¶ Ad 3. dīcēdum q voluntas nominat simpliter appeti-
uum motum absq; determinatiōe alicuius excellētie: sed
intellectus nominat quādam excellētiam cognitiōis pene-
trādi ad intima. & ideo supnaturale donum magis nomia-
tur nomine intellectus q noie voluntatis.

Ad secundum sic pceditur. Videtur q donus
intellectus nō simul habeatur cū
fide. Dic. n. Aug. in lib. 83. qōnū. q id qd itelligit itelligen-
tis comp̄hensiōe finitur. sed id quod creditur nō comp̄-
hēditur s; m illud apostoli ad Phil. 3. Nō qz iā cōprehēde-
rim aut q pfectus sum. ergo videt q fides & intellectus nō
possūt esse i eodē. ¶ Dm̄ne qd itelligitur intellectu vi-
detur naturalr: sed fides est de nō apparentibus: vt supra
dictum est. ergo fides nō potest simul esse i eodē cum i-
tellectu. ¶ Intellectus est certior q sciētia. sed sciētia
& fides nō possūt esse d eodē: vt supra dictum est. multo
ergo minus intellectus & fides. ¶ S; p̄tra est: qd Hrego.
dicit in lib. moralū. Videm q intellectus de auditis mē-
tem illustrat. sed aliquis habēs fidem potest esse illustra-
tus mēte circa audita. Vñ dicitur Luc. vlti. q dñs apuit
discipulis suis sensum vt itelligerēt scripturas. ergo itelle-
ctus potest simul esse cum fide. ¶ Rñ. d3 q hic duplici
distinctione est opus. Una qdem ex parte fidei. Alia autē
ex parte intellectus. Ex parte qdem fidei distinguendum
est q qdam per se & directe cadūt sub fide que nālem ra-
tiōem excedūt: sicut deum esse trinum & vnum: filius dei
esse incarnatum. Quedam vero cadūt sub fide quasi ordi-
nata ad ista s; m aliquem modū: sicut oia que i scriptura di-
uina cōtinētur. Ex parte vero intellectus distinguēdus est
q dupliciter dici possumus aliqua itelligere. Uno modo
perfecte: quādo. i. p̄tingimus ad cognoscēdum essentiaz
rei itellecte: & ipsam veritatem enūciabilis itellecti scōm
q in se est. & hoc modo ea que directe cadūt sub fide itelli-
gere nō possumus durāte statu fidei: s; qdam alia ad fidē
ordinata etiā hoc mō itelligi possunt. Alio mō cōtingit ali-
quid itelligi imperfecte quādo. i. ipsa essentia rei vel ve-
ritas propositiōis nō cognoscitur qd sit: aut quō sit: sed ta-
mē cognoscitur s; m q ea que exteriori apparēt veritati nō
cōtrariātur: iquātum. s. homo itelligit q p̄pter ea que ex-
teriori apparēt nō est recedēdus ab his que sūt fidei. & s; m
hoc nihil p̄hibet durāte statu fidei itelligere etiā ea q p se
sub fide cadūt. Et p hoc p3 rñsio ad oba. Nam p̄me tres
ratiōes procedūt s; m q aliqd perfecte itelligit. Ultima
aut ratio pcedit de intellectu eorum que ordinātur a fidē.

Ad tertium sic proceditur. Videtur q intellectus
q pōitur donum spiritus sci nō sit pra-
cticus s; speculatiuus tātum. Intellectus enim vt Hrego.
dicit in p̄mo moral. Altiora quedaz penetrat. Sed ea que
pertinet ad itellectum practicum nō sūt alta s; quedam i-
fima. i. singularia: circa que sūt actus. ergo intellectus qui
pōitur donum nō est intellectus practicus. ¶ Intel-
ctus q est donum est dignius aliqd q intellectus q est vir-
tus intellectualis. s; intellectus q est vtus intellectualis est
solum circa necessaria: vt p3 per philosophū i. 6. ethi. ergo
multo magis intellectus q est donum est solū circa neces-
saria. sed intellectus practicus nō est circa necessaria: s; cir-
ca cōtingentia alr se habere que ope humano fieri possunt.
ergo intellectus qui est donum nō est intellectus practicus.
¶ Donum intellectus illustrat mentem ad ea que na-
turalem ratiōez excedūt. sed operabilia humana quoz; ē
practicus intellectus non excedunt naturalem ratiōem
que dirigit in rebus agendis: vt ex supradictis patet. ergo
intellectus qui est donū nō ē intellectus practicus. ¶ S; cō-
tra est quod in ps. dicitur. Intellectus bonus oibus fa-
cientibus eum. ¶ Rñ. d3 q sicut dicitur est donū itelle-

ctus nō solum se hz ad ea que p r pncipalr cadūt sub fide sed etiam ad oia que ad fidē ordinātur. opationes aut bo ne quēdam ordinē ad fidē habent. Nā fides p dilectionē opatur. vt apostolus dicit ad Gal. 5. Et ideo donū intellect⁹ etiam ad qdam opabilia se extendit: nō qdem vt circa ea pncipalr verset: s; iquātus i agendis regulamur rōnibus eternis: qbus pspiciendis r cōsulēdis fm Aug. 12. de trini. iberet superior rō que dono intellectus pficitur. ¶ Ad p mū ergo dōm q opabilia humana fm q i se cōsiderātur nō habēt aliqā excellentie altitudinē: s; fm q referūtur ad regulam legis eterne r ad fidem beatitudinis diuine: sic altitudines hnt vt circa ea possit esse intellectus. ¶ Ad 2. dōm q hoc ipz pnter ad dignitatē doni qd est intellectus: q intelligibilia eterna vel necessaria cōsiderat non solū s; q i se sūt: s; et fm q sunt regule quedaz humanoz actū: qz qto vītus cognoscitiua ad plura se extendit tāto nobilioz est. ¶ Ad 3. dōm q regula humanoz actū ē r rō huma na r lex eterna: vt supra dictus ē. lex aut eterna excedit natura lem rōnē. r ideo cognitio humanoz actūz fm q regula a lege eterna excedit naturalē rōnem: r idiget sup. naturali lumine doni spūs sancti.

Ad quartum sic pceditur. Vides q donū intel lectus nō in fit oib⁹ hntibus grās. Dicit n. Hreg. 2. moralium. q donū intellectus datur ptra he betudinem mētis. s; multi habētes grām ad huc patiūtur mentis hebetudinē. ergo donum intellectus nō est in oib⁹ habētibus grām. ¶ S. Inter ea q ad cognitionē pntent sola fides videt esse necessaria ad salutē: qz p fidē xps sba bitat i cordibus nostris: vt dicit ad Eph. 3. s; nō omnes ha bentes fidē habent donū intellectus: imo q credūt debent orare vt intelligant: sicut Aug. dicit i lib. de trini. ergo donū intellectus nō est necessarium ad salutem. nō ergo est in oib⁹ habētibus grām. ¶ S. Ea que sūt cōia oibus habentibus grām: nūq; ab habentibus grām subtrahūtur. s; grā i intellectus r alioz donoz aliquādo se vtiliter subtrahit. quādoq; enim dū sublimia intelligendo i elatiōem se aius erigit i rebus imis r v. libus grām hebetudie pigrescit: vt Hreg. dicit in 2. moralium. ergo donum intellectus nō est in oib⁹ habentibus grām. ¶ Sed contra ē qd dicit i ps. Nesciunt neq; intellexerunt q i tenebris ambulāt: s; nullus hnt grām ambulat i tenebris: fm illud Joan. 8. Qui sequit me nō ambulat i tenebris. ergo nullus habēs grām caret do no intellectus. ¶ Rñ. dōm q i oibus habentibus grās ne cesse est esse rectitudinem voluntatis: qz p grām preparat voluntas hoīs ad bonum: vt Aug. dicit. Voluntas aut nō potest recte ordinari i bonum nisi pexite aliqua cognitio ne vītatis: qz oīm voluntatis est bonum intellectus: vt dicit i 3. de aīa. Sicut aut per donum charitatis spūs scūs ordi nat voluntatē hoīs vt directe moueatur i bonū qdaz su pernāle: ita etiā p donum intellectus illustrat mentē hoīs: vt cognoscat veritatem qdā supnāle: i quā oz tendere vo luntatem rectam: r ideo sicut donū charitatis est i oibus habentibus grām gratū faciētem: ita etiā donum intellect⁹. ¶ Ad primū ergo dōm q alig habentes grām gratum fa ciēte possunt hebetudinem pati circa aliqua q sūt pter necessitatem salutis. s; circa ea que sunt de necessitate sa luti sufficēter instrunt a spū scō: s; illud. i. Joan. 2. Unctio eius docet vos de oibus. ¶ Ad 2. dōm q rñ nō oēs habētes fidem plene intelligāt ea q pponūtur credenda: i telligunt tamē ea esse credēda: r q ab eis nullo mō ē deui andum. ¶ Ad tertiu dōm q donū intellectus nūq; se sub trahit scīs circa ea q sunt necessaria ad salutē. s; circa alia iterdum se subtrahit: vt nō omnia ad liqum per intellectu penetrare possint: ad hoc q supbie materia subtrahat.

Ad quintum sic pceditur. Vides q intellectus donū inueniat ē i nō hntibus grās.

gratū faciētes. Aug. n. exponēs illud ps. Occupauit anima mea desiderare iustificatiōes tuas. dicit: puenolat intel lectus: r tarde sequitur humanus atq; infirmus affectus. s; in oibus habentibus grām gratū faciētem ē pmpetus affe ctus pp charitatem. ergo donū intellectus potest esse i bis q non habent gratiam gratum faciētes. ¶ S. Daniel. 2. dicitur q intelligentia opus est i visione ppheticā: ita vt detur q ppheticā nō sit sine dono intellectu. s; ppheticā pot esse sine grā gratum faciēte: vt patet Matth. 7. vbi dicit tibus i noie tuo pphetauimus: respōdet: nūq; noui vos. s; donū intellectus pot esse sine grā gratū faciēte. ¶ S. Do num intellectus rīdet vtuti fidei fm illud Jsa. 7. fm alias litterā. Nisi credideritis nō intelligetis. sed fides pot esse si ne gratia gratum faciēte. ergo etiam donum intellectus. ¶ Sed cōtra est quod dicit Joan. 6. Omnis q audire a patre r diligit venit ad me. s; per intellectu audita addi scimus vel penetramus: vt p; p Hreg. in pmo moral. ergo quicunq; habet intellectus donum venit ad xpm: qd non est sine grā gratum faciēte. ergo donum intellectus nō est sine grā gratum faciēte. ¶ Rñ. dōm q sicut supra dictus est dona spūs scī pficiūt aīaz s; q est bene mobilis a spū scō. Sic ergo intellectuale lumen grē potitur donū intellectus i quātum intellectus hoīs ē bene mobilis a spū scō. Quinimo di aut motus rōsideratio i hoc est q homo apprehēdat ve ritatem circa fines. vnde nisi vsq; ad hoc moueatur a spū scō intellectus humanus vt rectam estimatiōem de fine ha beat: nōdum cōsecutus ē donum intellectus: qz cūq; ex illustratiōe spūs scī alia qdaz pambula cognoscat. Recta aut estimatiōez de vltimo fine nō hz nisi ille q circa fines nō errat: sed ei firmiter inheret tanq; optimo: qd est solus habētis grām gratum faciētes. Sicut etiam i moralibus rectā estimatiōem hz homo de fine p habitus vītutis. Uū donum intellectus habz nullus sine grā gratum faciēte. ¶ Ad primū ergo dōm q Aug. noiat intellectum quātūq; illustratiōem intellectualem q tamē nō ptingit ad pfectaz doni rōnez: nisi vsq; ad hoc mēs hoīs deducatur vt rectā estimatiōem habeat homo circa finē. ¶ Ad 2. dōm q intel ligentia q necessaria est ad pphiaz ē quedā illustratiō mēt is circa ea que ppheticis reuelant. nō ē autem illustratiō mentis circa estimatiōez rectaz de vltimo fine: que pnter ad donū intellectus. ¶ Ad 3. dōm q fides iporat solum ascensum ad ea q pponunt: s; intellectus iporat quādam pceptiōem vītatis que non potest esse circa finem nisi i eo q habz grām gratum faciētem: vt dictum est. r ideo non est similis ratio de intellectu r fide.

Ad sextum sic pceditur. Videntur q donum intel lectus nō distinguitur ab alyz donis. Quozum. n. opposita sunt eadem: ipsa quoq; sunt eadē sed sapiētie opponitur stultitia: hebetudini intellectus: pcepti vītati cōsiliū: ignorantie sciētia: vt p; per Hreg. 2. moralium. nō videtur aut differre stultitia: hebetudo: ignorantia: r p cipitatio. ergo nec intellectus distinguitur ab alyz donis. ¶ S. Intellectus q ponitur virtus intellectualis differet ab alyz intellectualibus virtutibus p hoc sibi ppeius qd est circa principia p se nota. s; donum intellect⁹ nō est cir ca aliqua principia p se nota: qz ad ea q naturalr p se cogno scūtur sufficit nālis habitus pmoz pncipioz. ad ea vero q supernālia sunt sufficit fides: qz articuli fidei sunt sicut pma pncipia in supernāli cognitiōe: sicut dictum est. ergo donū intellectus nō distinguitur ab alyz donis intellectu alibus. ¶ S. Omnis cognitio intellectiua vel est speculati ua vel practica. sed donū intellectus hz se ad vtrūq; vt di ctum est. ergo nō distinguitur ab alyz donis intellectualib⁹: r oēs in se cōplectitur. ¶ Sed cōtra est q quicunq; cōm merantur ad iuicem: oz ea esse aliquo modo ad iuicem di stincta: qz distinctio ē pncipium numeri. sed donū intel

ctus connumeratur alijs donis: vt p3 Isa. xi. ergo donum intellectus est distinctum ab alijs donis. ¶ Rñdeo dōz q3 distinctio doni intellectus ab alijs tribus donis. s. pietate: fortitudine: et timore manifesta ē: q3 donū intellectus p̄tinet ad vīs cognoscitiuā illa vero tria p̄tinent ad vim appetitiuā. s3 oīa huius doni intellectus ad alia tria. s. sapiam: sciam: et scilium: q3 etiā ad vīs cognoscitiuā p̄tinet: nō est adeo manifesta. Videt aut qbusdā q3 donū intellectus distinguitur a dono scie et cōsiliy: p hoc q3 illa duo p̄tineāt ad practicā cognitiōem: donum aut intellectus ad speculatiuā. Ad nō vō sapie qd etiā ad speculatiuam cognitiōem p̄tinet distinguit in hoc q3 ad sapiam p̄tinet iudiciū: ad intellectum vero capacitas intellectus eoz q3 pponunt seu penetratio ad itima eoz: et h3 hoc supra. nūmex donoz assignauim⁹. sed diligēter itinenti donū intellectus nō solū se h3 circa speculanda: s3 etiam circa opanda: vt dictū est. Et similiter et donū scie circa vtrūq3 se h3: vt infra dicit. et ideo o3 alr eoz distinctiōem accipe. Omnia. n. hec q̄tuo3 dona ordinātur ad signālem cognitiōem q̄ i nobis p̄ fidem fundat. Fides aut est ex audiri: vt dī Ro. x. Un o3 aliq̄ pponi boī ad credendū nō sicut vīs sed sic audita qbus p̄ fidem assentiat. Fides aut p̄ qdem et p̄ncipalr se h3 ad vītatem p̄mā. secundario ad qdam circa creaturas cōsiderāda. et vltērī se extendit etiam ad directiōem humano3 ope3 fm q3 p̄ dilectiōem opatur: vt ex dictis p3. Sic ergo circa ea q̄ fidei p̄ponitur credēda duo regunt ex pte nostra. p̄ qdem vt intellectus penetrēt vel capiātur. et hoc p̄tinet ad donū intellectus. 2° aut o3 vt de eis hō habeat iudiciū rectū vt estimer bis esse inherendum. et ab eoz oppositis recedendū. Hoc ergo iudiciū q̄tum ad res diuinas p̄tinet ad donum sapie. q̄tum vero ad res creatas p̄tinet ad donū scie. q̄tū vero ad applicatiōem ad singularia opa p̄tinet ad donus cōsiliy. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q3 p̄dicta dōia quatuor donoz manifeste cōpetit distinctiōi eoz: que Hreg. ponit eis esse opposita. Debetudo. n. acuitari opponit. Dicitur. n. p̄ similitudinē intellectus acutus qm̄ p̄t penetrare ad itima eoz q3 pponunt. vñ hebetudo mētis est p̄ quā mens ad itima penetrare nō sufficit. Stultus aut dī ex hoc q3 puer se iudicat circa cōem finē vite. et ideo p̄p̄e opponitur sapie que facit rectū iudiciū circa vlem cām. Ignorātia vero i portat defectū mentis etiā circa q̄cunq3 p̄ncipalr. et iō op ponit scie p̄ quā homo h3 rectū iudiciū circa p̄ncipalr eas. s. circa creaturas. P̄cipitatio vero manifeste oppōitur cōsilio p̄ qd homo ad actiōes nō p̄cedit ante delibērationem rōnis. ¶ Ad 2° dōm q3 donū intellectus ē circa p̄ma p̄ncipia cognitiōis gratuite: alr tamē q̄s fides. Nam ad fidem p̄tinet eis assentire. ad donū vero intellectus p̄tinet mente penetrare ea q̄ dicuntur. ¶ Ad 3° dōm q3 donū intellectus p̄tinet ad vtrāq3 cognitiōem. s. speculatiuam et practicam: non quantum ad iudiciū: sed quantum ad apprehensionem vt capiuntur ea que dicuntur.

Ad septimum sic p̄ceditur. Videtur q3 dono intellectus nō r̄ideat b̄tudo sex ta. s. B̄i mundo corde qm̄ ipsi deū videbūt. Mūditiā enī cordis maxie videt p̄tinere ad affectum. sed donū intellectus nō p̄tinet ad affectū sed magis ad vim intellectiū: ergo p̄dicta b̄tudo nō r̄idet dono intellect⁹. ¶ Actiū. i. s. dī. Fide purificās corda eoz. s3 p̄ purificationē cordis acgrit mūditiā cordis. q̄ p̄dicta b̄tudo magis p̄tinet ad veritatem fidei q̄ ad donū intellectus. ¶ Dona spūs sancti p̄ficiunt hoīem in p̄nti vita. sed vīso dei non p̄tinet ad vitam p̄ntem. ipsa. n. beatos facit: vt supra habitum est. ergo sexta b̄tudo p̄tinens vīsonem dei nō p̄tinet ad donum intellectus. ¶ Sed p̄tra est qd Aug. dī in lib. de sermone dñi in mōte. Sexta opatio spūs sancti q̄ est intellectus conuenit mūdīs corde qui purgato o. ulō p̄nt vide-

re qd oculus nō vidit. ¶ Rñdeo dōm q3 in sexta beatitudine sicut et in alijs duo cōtinētur. Unum p̄ modū meriti. s. mūditiā cordis: aliud p̄ modū p̄mū. s. vīso dei: vt supra dictum est. Et vtrūq3 p̄tinet aliquo modo ad donū intellectus. Est. n. duplex mūditiā. Una q̄dez p̄ambula et dispositiua ad dei vīsonē: q̄ est depuratio affectus ab inordinatis affectionibus. et hec q̄dem mūditiā cordis fit p̄ virtutes et dona que p̄tinent ad vim appetitiuā. Alia vero mūditiā cordis ē que est q̄si cōpletiua respectu vīsois diuine. et hec q̄dez est mūditiā mentis depurate a fantasmatib⁹ et erroribus vt. s. ea que de deo pponuntur nō accipiātur p̄ modum corpaliū fantasmatū: neq3 fm hereticas pueritates. et hāc mūditiā facit donū intellectus. Similiter etiam duplex est dei vīso. Una q̄dem p̄fecta p̄ quā videt dei essentia. Alia vero imperfecta p̄ quā et si nō videamus de deo quid est: videmus tamē quid nō est. et tanto in hac vita deum p̄fectius cognoscimus q̄to magis intelligim⁹ eum excedere quicq̄ intellectu cōprehēditur. Et vtrāq3 dei vīso p̄tinet ad donum intellectus. p̄ma q̄dez ad donum intellectus cōsumatum fm q3 erit in patria. secunda vero ad donum intellectus inchoatū fm q3 habetur i via. Et p hoc p3 r̄isio ad obiecta. Nam p̄me due rōnes p̄cedūt de p̄ma mūditiā. 3° vō d̄ p̄fecta dei vīsoe. dona at et h̄mōi nos p̄ficiunt fm quādā inchoatione3 et in futuro implebūtur: vt supra dictum est.

Ad octauum sic p̄ceditur. Videtur q3 in fructibus fides nō r̄ideat dono intellectus. Intellect⁹. n. ē fructus fidei. Dicit. n. Isa. 7. Nisi credideritis nō intelligetis. fm aliā lram: vbi nos habemus: Si nō credideritis nō p̄manebitis. nō ergo fides ē fruct⁹ intellectus. ¶ P̄. P̄mū nō est fructus posterioris. sed fides videt esse p̄or intellectus: q3 fides est fundamentū toti spūalis edificij: vt supra dictum est. ergo fides nō ē fruct⁹ intellectus. ¶ P̄. Plura sūt dona p̄tinetia ad intellectū q̄ p̄tinetia ad appetitū. sed iter fructus ponit tm̄ vñ p̄tinens ad intellectū. s. fides. oīa vō alia p̄tinent ad appetitū. ergo fides nō magis videt r̄idere intellectū q̄ sapie vel scie seu cōsilio. ¶ Sed 3° ē q3 finis vniuscuiusq3 rei est fruct⁹ eius. s3 donū intellectus videt p̄ncipalr ordinari ad certitudinē fidei q̄ p̄ditur fruct⁹. Dicit. n. glo. ad Gal. 5. q3 fides ē que ē fructus: et de inuisibilibus certitudo. ergo in fructib⁹ fides r̄idet dono intellect⁹. ¶ Rñ. dōm q3 sic supra dictū ē euz de fructibus ageret: fructus spūs dicuntur vltima et delectabilia que i nob̄ p̄ueniūt ex vītute spūs scī. Ultimū at et delectabile i voluntate h3 rōnē finis q̄ ē p̄p̄riū ob3 volūtatis. et ideo o3 q3 illud qd est vltimū et delectabile in voluntate sit quodāmodō fruct⁹ oīum alio3 q̄ p̄tinet ad alias potētias. Scdm̄ hoc ergo genus doni vel virtutis p̄ficiētis aliā quā potētia p̄t accipi duplex fruct⁹. Unus q̄dē p̄tinet ad suā potētiam. Alius aut quasi vltimus p̄tinens ad voluntatem. Et fm hoc dōm ē q3 dono intellectus r̄idet p̄ p̄p̄o fructu fides. i. fidei certitudo. s3 p vltimo fructu r̄idet ei gaudium qd p̄tinet ad voluntatem. ¶ Ad p̄mum ergo dōm q3 intellectus est fructus fidei que est virtus: sic autem non accipitur fides cum dicitur fructus: s3 p̄ qdā certitudine fidei ad quā hō puenit p̄ donum intellect⁹. ¶ Ad 2° dōm q3 fides nō p̄t vlr̄ p̄cedere intellectum. Nō. n. posset hō assentire credendo aliquibus p̄positis nisi ea aliq̄ liter intelligeret. sed perfectio intellectus cōsequitur fidē que est virtus ad quā quidem intellectus p̄fectiōem sequitur quedam fidei certitudo. ¶ Ad 3° dōm q3 cognitiōis practice fructus nō p̄t esse in ipsa: q3 talis cognitio nō scitur p̄pter se s3 p̄pter aliud. s3 cognitio speculatiua h3 fructum in seipsa. s. certitudinem eoz quoz est. Et ideo dono cōsiliy qd p̄tinet solum ad cognitionem practicam non respondet aliq3 fructus p̄p̄rius. Donis autem sapientie i

tellectus et scie que possunt etiam ad speculatiuam cognitioem pertinere: rident solū vnus fructus q est certitudo si gnata noie fidei. Plures aut fructus ponunt pntes ad pte appetitiua: q sic ia dictū ē rō finis q iporat i noie fru ctus magis pntet ad vim appetitiua q intellectiua.

De dono scientie. Q. IX.
Einde considerandū de dono scie. Et circa hoc querunt quatuor. Primo vtrū scia sit donum. Secundo vtrū sit circa diuina. Tertio vtrū sit speculatiua vel practica. Quarto que beatitudo ei respondeat.

Ad primum sic pcedit. Videt q scia n sit donū. Dona. n. spūs sci nālem facultatem excedunt. s3 scia iporat effectū quēdaz nālis rōnis. Dicit n. pbs in p postero q demōstratio ē syllogism⁹ faciens scire. q scia nō ē donū spūs sancti. ¶ Dona spūs sci sūt cōia oibus scis vt supra dictū est. s3 Ang. 13. de trini. dic. q scia nō pollēt plurimi fideles qnis polleāt ipsa fide. ergo scia nō est donū. ¶ Dona est pfectius virtute. vt supra dictum ē. ergo vnū donū sufficit ad pfectioez vnus virtutis. sed virtuti fidei rident donū intellectus: vt supra dictū ē. ergo nō rident ei donū scie: nec appet cui alij virtuti rident. ergo cū dona sint pfectioez virtutū vt supra dictū ē. videt q scia nō sit donū. ¶ S3 cōtra ē. q. 13. xi. computat iter septē do na. ¶ R. n. dōm q grā ē pfectior q nā. vnde nō deficit in his i qbus hō p nām pfici pōt. cū aut hō p nālem rōnez as sentit fm intellectū alicui virtuti: duplr pficitur circa veri tatem illā. ¶ Primo qdem q. cap. 13. Sēdo q. de ea cer tū iudiciū h3. Et iō ad hoc q intellectus hūanus pfecte as sentiat veritati fidei duo regunt. quoz vnū est q sane ca piat ea que pponuntur. qd pntet ad donū intellectus: vt su pra dictum est. aliud aut est vt hēat certū et rectū iudiciū de eis discernēdo. s. credēda aut non credēda. et ad hoc ne cessariū ē donū scie. ¶ Ad p. ergo dōz q certitudo cogni tiois i diuersis naturis inuenit diuersimode fm diuersaz pditionem vnus cuiusqz nāe. Nā homo psequitur certū iu diciū de veritate p discursū rōnis. et iō scia hūana ex rō ne demōstratiua acgritur. sed iō est certum iudiciū veri tatis absqz oī discursū p simplicem intuitū: vt i pmo dictū est. et ideo diuina scia nō ē discursiua vel rōcinatiua s3 abso luta et simplex: cui similis est scia q ponit donū spūs sci cū sit quedā picipatiua similitudo ipsius. ¶ Ad 2. dōm q cir ca credēda duplex scia pōt hri. Una qdes p quā hō scit qd credere debeat: discernēs credēda a nō credēdis. et h3 hoc scia est donū et cōuenit oibus scis. Alia vō est scia circa cre denda p quā hō nō solum scit qd credi debeat s3 etiā fidē manifestare: et alios ad credēdum inducere et dīctores cō uincere. et ista scia ponit inter gratias gratis datas que nō datur oibus sed qbusdā. Vñ Aug. p. verba inducta subiū git. Aliud est scire tmō qd hō credere debeat. aliud scire quēadmodū hoc ipm qd credit et pps auribus opitulet: et p ipios defendat. ¶ Ad 3. dōz q dona sūt pfectiora virtutibus moralib⁹ et intellectualib⁹: nō sūt aut pfectiora virtutibus theologis: s3 magis oia dona ad pfectioem theologi eaz virtutū ordinātur sic ad finē. et iō nō est incōueniens si diuersa dona ad vnā virtutem theologiam ordinētur.

Ad secundum sic pcedit. Videt q scie donū sit circa res diuinas. dic. n. Aug. 13. de trini. q p sciaz gignit fides nutrit et roborat. s3 fides est d rebus diuis: q obm fidei est veritas pma: vt supra ha bitus ē. ergo et donū scie est d rebus diuis. ¶ Dona scie ē digni⁹ q scia acq̄sita. sed aliq scia acq̄sita ē circa res diuinas: sic scia metaphysice. q mto magis donū scie est circa res diuinas. ¶ Sicut dicit R. o. p. Inuisibilia dei p ea q facta sunt intellecta cōspiciuntur. si ergo ē scia circa res crea

tas. vt q etiā sit circa res diuinas. ¶ S3 d est qd Aug. 14. d trini. dic. Rex diuinaz scia ppeie sapia nūcupet. hūana rū aut ppeie scie nomen obtineat. ¶ R. n. dōm q certū iudiciū de re aliq maxie dat ex sua cā. et iō fm ordinē cāz o3 eē ordinē iudicioz. Sic. n. cā pma ē cā secūde: ita p cāz pma3 iudicat d cā secūda. d cā aut pma nō pōt iudicari p aliā cām. et ideo iudiciū qd fit p cām pma ē pmiū et pfectissi mū. In his aut i qbus aliquid ē pfectissimū nomē cōe go neris appropat his que deficiunt a pfectissimo. ipsi aut pfectissimo adaptat aliud spāle nomē: vt p3 i logicis. Nā in genere cōuertibiliū illud qd significat qd quid ē spāli noie diffinitio vocat: q aut i hoc deficiunt cōuertibilia xp̄na nomē cōe sibi retinet. s. qd ipsa dicūtur. Qu ergo nomē scie importat quādam certitudine iudicij: vt dictum est. sigdē certitudo iudicij fit p altissimā cām illi generis p quā pōt d oibus iudicare: h3 spāle nomē qd ē sapia. Dicit. n. sapiēs in vnoquoqz genere q nouit altissimā cāz illius generis: p quā pōt de oibus iudicare. Simplr aut sapiēs d q nouit altissimā cām simplr. s. deū. et ideo cognitio diuinaz reuz vocat sapia. cognitio vero rex humanaz vocat scia quasi cōi noie iporante certitudine iudicij appropato ad iudici um qd fit p eas secūdas. Et iō sic accipiedo scie nomē pōt donū distinctū a dono sapie. Vñ donū scie ē solū circa res humanas: vel solū circa res creatas. ¶ Ad pmiū ergo dōz q h3 cā d quibus est fides sint res diuine et eterne: nā si des ē quodāmo tpale i aio credentis. et iō scire qd credēdū sit pntet ad donū scie. Scire aut ipsas res creditas h3 do ipsas p quādā vnionē ad ipsas pntet ad donū sapie: nū do nū sapie magis rident charitati que vnit mentē hoīs deo. ¶ Ad 2. dōm q rō pma pcedit h3 q cōter nomē scie su mitur. sic aut scia nō ponit spāle donum. s3 fm q restrin gi tur ad iudiciū qd fit p res creatas. ¶ Ad 3. dōm q sicut supradictum est qlibet cognoscitiuus habitus formalr q dem respicit mediū per quod aliqd cognoscitur: materia liter autem id quod per mediū cognoscitur: et id quod est formale potius est. ideo ille scientie que ex principis mathematicis cōcludunt circa materiam nālem magis cum mathematicis cōnumerantur: vt pote eis similioze: licet quātum ad materiam magis continent cum naty li. et ppter hoc dicit in. z. phy. q sunt magis naturales. et iō cum hō per res creatas deum cognoscit: magis videt hoc pertinere ad sciam ad quā pertinet formalr q ad sapiam ad quā pertinet materialr. et cōuerso cui3 fm res diuinas iudicemus de rebus creatis: magis hoc ad sapientiam q ad scientiam pertinet.

Ad tertium sic pcedit. Videt q scia que pōt donū sit scia practica. Dic. n. Aug. 13. de trini. q actio q exterioribus rebus vtimur scie deputa tur. sed scia cui deputat actio est practica: ergo scia que est donum est scia practica. ¶ S. Greg. dic. in p moral. Nulla est scia si vtilitates pietatis nō h3. valde inutilis est pietas si scie discretioe caret. Ex qua auctoritate habet q scia di rigit pietatem: sed hoc nō potest cōpetere scie speculatiue. ergo sciētia que est donum nō ē speculatiua sed practica. ¶ Dona spūs sci nō hntur nisi a iustis vt supra habitū est. sed scia speculatiua pōt haberi etiam ab iniustis. fm il lud Jac. vlt. Sciētī bonum et nō faciētī petri est illi. q scia que est donum nō est speculatiua sed practica. ¶ Sed d ē quod Greg. dicit in p moral. Sciētia i die suo cōmū pat: qz in ventre mētis ignorātie ieiunium superat. s3 ignoran tia nō tollitur totalr nisi p vtrāqz scientiā. s. et speculatiua et practica. ergo scientia que est donum: ē et speculatiua et practica. ¶ R. n. dōm q sicut supra dictum est: donū scie ordinat sicut et donum intellectus ad certitudinem fidei. Fides autem pmo et pncipalr in speculatiōe cōsistit inq̄ tū. s. inheret pnc. veritati. sed qz veritas est etiaz vltimus

finis ppter que opamur: inde etiā est qd fides ad opatiōez se extēdit: fm illud Gal. 5. Fides p dilectionē opatur. Un̄ etiā o3 qd donū scie p qdem r pncipalr respiciat speculatiōez: q̄tum. s. hō scit qd fide tenere debeat. Scđario autē se extēdit ēt ad opatiōē fm qd sciam credibiliuz eoz que ad credibilia psequunt̄ dirigimur i agendis. ¶ Ad p̄mū ergo dōm qd Aug. loquitur de dono scie fm qd se extēdit ad opatiōem. attribuitur. n. ei actio sed nō sola nec p. r hoc ēt mō dirigit pietatem. vnde p3 solutio ad 2°. ¶ Ad 3° dōm qd sic viciuz est de dono intellectus qd nō q̄cūqz itelligit h3 donū itellec. s3 q̄ itelligit q̄si ex hab. tu gr̄: ita etiā de dono scie est itelligendū qd illi soli donū scie habeat qd ex infusione gr̄e rectū iudiciū h̄nt circa credēda r agenda: ita qd in nullo deuiet a rectitudine iustitie. r hoc est ēt scia scōp: de qua dicitur Sap. x. Iustum deduxit dñs p vias rectas r dedit illi scientiā sanctor̄.

Ad quartum sic pcedit. Videt̄ qd scie nō r̄ndet at 3° b̄ritudo. s. Beatiq̄ lugent: qm̄ ipsi solabūtur. Sicut. n. malū est cā tristitie r luctus: ita ēt r bonuz ē cā leticie. sed p sciaz pncipali māifestātur bona q̄ mala q̄ p bona cognoscunt̄. Rectuz. n. est iudex sui ipsius r oblig vt dicit̄ i pmo de aia. Ergo p̄dicta b̄ritudo n̄ pueniēter r̄ndet scie dono. ¶ P̄. Cōsideratio veritatis est actus scie. sed i cōsideratione vitatis nō est tristitia: s3 magis gaudium. Dic. f. n. Sap. 8. Nō h3 amaritudinē illi cōuersatio nec tedum r̄ictus illi: sed letitiam r gaudium. ergo p̄dicta b̄ritudo nō pueniēter r̄ndet dono scie. ¶ P̄. Donum scie prius p̄sistit i speculatione q̄ i opatiōe: sed fm qd cōsistit i speculatione nō r̄ndet sibi luct: q̄ itellec^o speculatiuus nihil dicit de imitabili r fugiēdo: vt dicit̄ in. 3. d. aia. neg. dicit aliqd letū r triste. ergo p̄dicta beatitudo nō pueniēter p̄sistit r̄ndere dono scie. ¶ S3 d̄ est qd Aug. dicit i lib. de sermone dñi i mōte. Scia cōuenit lugētib^o qd dicerunt qbus malis vinciti sunt quasi bona petierūt. ¶ R̄. d̄. dōm qd ad sciam p̄prie ptinet rectuz iudiciū creaturaz. Creature autē sunt ex qb^o homo occasionali a deo auertitur fm illud Sap. 14. Creature facte sūt i odium r misipulā pedibus ispiētium: q. s. rectum iudiciū de his nō h̄nt dū estimant i eis cē p̄fectū bonū. vnde i eis finē cōstituedo peccat r vep bonum pdunt. r hoc dānu3 hōi inotescit p rectū iudiciū de creaturis qd h̄ p donū scie. r iō b̄ritudo luctus ponitur r̄ndere dono scie. ¶ Ad p̄mū ergo dōm qd bona creata nō excitāt spūale gaudium nisi q̄ten^o referūt ad bonū diuinum ex quo p̄prie p̄surgit gaudiū spūale. r iō directe qdem spūalis par r gaudium p̄sequē r̄ndet dono sapie. Dono autē scie r̄ndet qdem pmo luctus de p̄teritis erratis: r cōsequēter solatio: dum homo p rectum iudiciū scie creaturas ordinat i bonum diuinū. r iō i b̄ritudine ponitur luctus p merito. r solatio p̄sequens p p̄mio: que qdem ichoatur i hac vita: p̄ficatur autē i futuro. ¶ Ad 2° dōm qd ipsa cōsideratione vitatis homo gaudet: sed de re circa quā p̄siderat vitatem p̄t tristari q̄nqz. r h3 hoc luctus scie attribuitur. ¶ Ad 3° dōm qd scie fm qd i speculatione cōsistit nō r̄ndet b̄ritudo aliqua: qd beatitudo hōis nō cōsistit i cōsideratiōe creaturaz: s3 i cōtemplatione dei. sed aliq̄liter b̄ritudo hōis cōsistit i debito vsu creaturaz r ordiata affectōe circa ipsas. r hoc dico q̄tū ad b̄ritudinē vie. r iō scie nō attribuit̄ aliqua b̄ritudo p̄tinēs ad p̄templationem: s3 intellectui r sapie que sūt circa diuina.

C De vicijs oppositis: r p de infidelitate Qd. X.

Consequenter cōsideranduz ē de vicijs oppositis. Et pmo de infidelitate que opponit̄ fidei. Scđo de blaffemia que opponit̄ p̄fessionī. Tertio de ignorantia r bebetudine que opponit̄ur scie r intellectui.

¶ Circa p̄mū cōsideranduz est de infidelitate i cōmuni. Scđo de heresi. Tertio de apostasia a fide. ¶ Circa p̄mū queruntur. iz. Primo vtrum infidelitas sit pctm̄. Scđo i quo sit sicut i subo. Tertio vtruz sit maximū peccatoz. Quarto vtrum ois actio infidelium sit pctm̄. Quinto de sp̄bus infidelitatis. Sexto de cōparatione eaz adinuicē. Septimo vtrum cum infidelibus sit disputandū de fide. Octauo vtrū sint cogendū ad fidem. Nono vtrū sit eis cōicandū. Decimo vtrū possint xp̄ianis fidelibus p̄esse. Undecimo vtrū ritus infidelium sint tolerandi. Duodecimo vtrum pueri infidelii sint iuitis parētib^o baptizādi.

Ad primum sic proceditur. Videt̄ qd infidelitas nō sit peccatum. Omne. n. pctm̄ est cōtra naturam: vt p3 p Damas. in. 2. lib. sed infidelitas non videt̄ esse cōtra nām. Dicit. n. Augu. in lib. de predestinatione sanctor̄. qd posse habere fidē sicut posse habere charitatem nature est oium hōium: habere autē fidem que ad modum habere charitatem gr̄e est fidelium. ergo nō habere fidem quod est infidelium nō est cōtra nām. r ita nō ē peccatum. ¶ P̄. nullus peccat i eo qd vitare nō p̄t: qz oē pctm̄ est voluntarium. sed nō est i p̄tate hōis qd infidelitate vitet quā vitare nō p̄t nisi fides habēdo. Dicit. n. ap̄ls ad Ro. x. Quomō credent ei quem nō audierūt: quomō autē audient sine predicante: ergo infidelitas nō videt̄ eē peccatum. ¶ P̄. Sic dictum est sūt septem vitia capitalia ad que omnia peccata reducūtur. sub nullo at̄ hōz videt̄ p̄tineri infidelitas. ergo infidelitas nō est pctm̄. ¶ Sed 3. Vir tuti d̄riatur viciuz. s3 fides est vtus cui d̄riatur infidelitas. ergo infidelitas est pctm̄. ¶ R̄. d̄. qd infidelitas duplr̄ accipi p̄t. Uno^o fm puram negationē: vt dicat̄ infidelis ex hoc solo qd nō h3 fidem. Alio^o p̄t intelligi infidelitas h3 cōtrarietate ad fidē q̄. saligs repugnat auditui fidei: vel etiā cōtēnit ipsam: fm illud. Jsa. 53. Quis credidit auditui n̄ro. r i hoc p̄p̄e p̄ficatur ratio infidelitatis. r fm hoc infidelitas est pctm̄. Si autē accipiatur fm negationem purā. sicut i illis qd nihil audierunt de fide: nō h3 rōnem peccati sed magis pene: qz talis ignorantia diuinor̄ ex peccato p̄mi parētis cōsecuta est. Qui autē sic sunt infideles dānantur gdes p̄ter alia peccata q̄ sine fide remitti nō p̄nt: nō autē dānantur p̄pter infidelitatis pctm̄. Unde dñs dicit. Joan. 15. Si nō venissem r locutus eis nō fuisset pctm̄ nō haberēt: qd exponens Aug. dicit qd loquitur d̄ illo peccato quo nō crediderunt i xp̄m. ¶ Ad p̄mum ergo dōm qd habere fides nō est i nā humana: sed i nā humana est vt mens hōis non repugnet interiori instinctui r exteriori veritatis p̄dicatiōi. vnde infidelitas fm hoc ē cōtra nām. ¶ Ad 2° dōm qd rō illa p̄cedit de infidelitate fm qd importat simplicem negationem. ¶ Ad tertiu dōm qd infidelitas fm qd est pctm̄ oriatur ex superbia ex qua cōtingit qd homo intellectum suum nō vult subycere regulis fidei r sano intellectui patrū. Un̄ Greg. dicit. 31. moral. qd ex inani gloria oriūtur nouitatum p̄sumptiōes. Quāuis possent dici qd sic virtutes theologicę nō reducuntur ad virtutes cardinales: sed sunt p̄iores eis: ita etiam vicia opposita virtutibus cardinalibus non reducuntur ad vicia capitalia.

Ad secundum sic pceditur. Videtur qd infidelitas non sit i intellectu sicut i subo. Omne. n. peccatum i voluntate est: vt Augu. dicit i lib. de duabus aīabus. sed infidelitas est quoddaz pctm̄ vt dictum est. ergo infidelitas est i voluntate sic i subo: non i intellectu. ¶ P̄. Infidelitas h3 rōnem peccati: ex eo qd p̄dicatio fidei cōtēnitur. sed contemptus ad voluntatem p̄tinet. ergo infidelitas est i voluntate. ¶ P̄ 2° ad Lor. xi. sup̄ illud. Ipse satbanas transfiguratur se i angelum lucis: dicit glo. qd si angelus malus se bonum fingat: r si credat̄ bonus: nō est error: mo: biduz: si facit vel dicit qd bonis an

gelis agrunt: cui? rō esse vř pp rectitudine volūtatis ei? q ei inheret itendēs bono angelo adherere. ergo totū peccatū ifidelitatis eē videt i puerfa voluntate. nō ergo ē i intellectu sic i subo. ¶ S3 3. Lōtraria sūt i eodē subo sed fides cui strariat ifidelitas ē i intellectu sicut in subo. ergo ifidelitas in intellectu est. ¶ Rñ. dōm q sic supra dictū est: pctm dñ esse i illa potētia que est pncipiū actus peccati. Act? aut pcti pōt habere duplex pncipiū. Unum qdem p mū r vlc: qd importat oēs actus pctōz. r hoc pncipiū est voluntas: qz omne pctm est volūtariū. Aliud aut pncipiū actus pcti est ppuz r pximū qd elicit pcti actum: sicut xcu piscibilis est pncipiū gule r luxurie. r fm hoc gula r luxuria vñr eē i concupiscibili. Dissentire aut q est ppus actus ifidelitatis est actus intellectus: sed moti a volūtate: sicut r assentire. r ideo ifidelitas sicut r fides ē qdem i intellectu sicut i pximo subo: i volūtate aut sicut i pximo motiuo. r hō modo dicit oē pctm esse i volūtate. Un p3 nřsio ad pmū. ¶ Ad 2° dōm q ptemptus volūtatis cāt dissensū intellectus i quo pficitur rō ifidelitatis. vnde causa ifidelitatis est i voluntate. sed ipsa ifidelitas est i intellectu. ¶ Ad 3° dōm: q ille q credit malū angeluz eē bonū: nō dissentit ab eo quod est fidei: qz sensus corpis fallitur. mens vō nō remouet a vera rectaqz snia: vt ibidē dīc glo. sed si aliqs sathane adhereret cuz incipit ad sua adducere. i. ad mala r falsa: tunc non caret peccato: vt ibidem dicitur.

Ad tertium sic pceditur. Videt q ifidelitas nō sit maximū pctōz. Dicit. n. Aug. r hř .6. q. i. Utz catholicū pessimis mōib? alicui heretico: i cui? vita pter id q hereticus est: nō inueniūt hoies qd reprehēdant: pponere debeamus: nō audeo precipitare sniam. sed hereticus est ifidelis. ergo nō est simpliciter dōm q ifidelitas sit maximū pctōz. ¶ S. Illud qd diminuit vl excusat pctm nō videt esse maximū pctm. sed ifidelitas excusat vl diminuit pctm. Dicit. n. apłs. i. ad Thimo. pxmo. Pzius fui blasphemus r psecutor r cōtumeliosus: sed miaz consecutus sum: qz ignorās feci i incredulitate. g ifidelitas nō ē maximū pctm. ¶ S. maior peccato debet maior pena fm illud Deutro. 25. Pro mensura pcti erit r plagaz modus. sed maior pena debet fidelibus peccātibz qz ifidelibus: fm illud ad Heb. x. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia q filium dei cōculcauerit: r sanguinē testi pollutū duxerit i quo scificatus est. ergo ifidelitas non est maximū peccatum. ¶ S3 3 est quod Aug. dicit exponēs illud Joan. Si nō venisset r locut? eis fuisset pctm nō haberent. Magnuz qdem inqt qddam pctm sub gñali noie vult itelligi: hoc. n. est pctm. i. ifidelitatis quo tenent cūcta pctā. ifidelitas ergo est maximū pctōz. ¶ Rñ. dōz q oē pctm formalr pñsistit i auersioe a deo vt supra dictuz ē. vñ tāto aliqđ pctm ē graui? qto p ipm hō magis a deo sepat. Per ifidelitatē aut maxie hō a dō elongat: qz nec verā dei cognitioez bz. p falsā āt cognitioez ipsius nō appropinquat ei: sed magis ab eo elongat. nec pōt eē q qstū ad qd deum cognof. at q falsaz opionez de eo bz: qz id qd ipse opinat nō est dō. Un māifestū est q pctm ifidelitatis ē maius oibus pctis q cōtingūt i puerfitate moz. Secus aut ē de pctis q opponūtur alyz vřtutibus theologicis: vt infra dicit. ¶ Ad pmū ergo dōm q nihil phibet pctm qd est graui? fm suū genus eē min? graue fm aliqz circūstātiā. Et iō Aug. nō luit pncipitare sniam de malo catholico r heretico als non peccāte: qz pctm heretici r si sit grauius ex genere: pōt tñ ex aliqđ circūstātia alleuiari. r ecouerfo: pctm catholici ex ignorātia adiunctā: r bz dissensū ad ea q sūt fidei: r ex hac pte bz rōnem pcti grauiissimi. Ex pte aut ignorātie bz aliqđ rōnem excusatiōis: r maxie qñ aliqs ex malitia nō peccat: sūc fuit i apłd. ¶ Ad 3° dōm q ifidelis p pctō ifidelitatis

gravi? punit qz aliuz pctōz p quocūqz alio pctō: cōsiderato pcti genere. sed p alio pctō: puta p adulterio si cōmittatur a fideli r ab infideli ceteris paribus graui? peccat fidelis qz infidelis: tuz pp notitiā vitatis ex fide: tū ēt pp facta fidei: qb? ē imbutus: qbus peccādo cōtumeliam facit.

Ad quartum sic pcedit. Videt q qlibet actio ifidelis sit pctm qz sup illud Ro. i. 4. Omne qd nō ē ex fide pctm ē. dīc glo. Dis ifidelitū vita est pctm. sed ad vitā ifidelium pñet oē qd agunt. ergo ois actio ifidelis ē pctm. ¶ S. Fides intētiōem dirigit. s3 nullum bonū pōt eē qd nō ē ex itētiōe recta. ergo i infidelib? nulla actio pōt eē bona. ¶ S. Corrupto pozī corrupit e posterius. sed act? fidei pcedit act? oium vřtutū. s3 cū ifidelib? nō sit act? fidei nullū bonū opus facere pñt: s3 in oī actu suo peccāt. ¶ S3 3 ē q d Lōnelio adhuc ifideli expti dictum est q accepte erant elemofync ei? deo. ergo nō ois actio ifidelis est pctm: sed aliqđ eius actio ē bona. ¶ Rñ. dōz q sicut supra dictū est: pctm mortale tollit gñaz gratū faciētē. nō aut totalr corrupit bonū nāc. Un cuz ifidelitas sit qddam pctm mortale: infideles qdem gñā carēt: r manet tñ i eis aliqđ bonū nāc. vñ māifestū est q ifideles nō pñt opari bona opa q sūt ex gñā. s3 opa meritoria: tñ bona opa ad que sufficit bonū nāc aliqđ opari pñt. Unde nō oī q i oī suo ope peccent: s3 qñcūqz aliquod op? opant ex ifidelitate tunc peccāt. Sicut. n. hñs fidem potest aliquod op? cōmittere in actu que nō refert ad fidei finē vel venialiter vel ēt mortāl? peccādo: ita ēt ifidelis pōt aliqñē actū bonū facere i eo qd nō refert ad finē ifidelitatis. ¶ Ad 2° ergo dōm q vbum illud ē itelligendū: vl qz vita ifideluz nō pōt esse sine pctō cū peccata sine fide nō tollāt: vl qz qd agunt ex ifidelitate pctm est. Un ibidē subdit: qz ois infideliter vitens vel agēs vehemēter peccat. ¶ Ad 2° dōm q fides dirigit intētiōem respectu finis vřtutū supnālis. s3 lumē ēt nālis rōnis pōt dirige itētiōez respectu alicuius boni cōnālis. ¶ Ad 3° dōz q p ifidelitatē nō corrupit totalr in ifidelibus rō nālis qn remaneat i eis aliqđ veri cognitio p quā facere possunt aliqđ op? d gñe bonoz. De Lōnelio tñ sciēdum ē q infidelis nō erat: aliqñ eius opatio accepta nō fuisset deo: cui sine fide nullus pōt placere. Dabebat aut fidem implicitam nondum manifestata euangely veritate: vnde vt cū in fide plenius instrueret mittitur ad eum Petrus.

Ad quintum sic pcedit. Videtur q nō sint plures ifidelitatis spēs. Cū. n. fides r ifidelitas sint tria oī q sint circa idē. sed formalē oīm fi dei est veritas pma a qua bz vnitatem s3 multa mālr crodat. ergo etiā oīm ifidelitatis est veritas prima. Ea vero que discredit ifidelis materialr se habent in ifidelitate. s3 dñā fm speciem non attendit fm principia materialia: sed scdm pncipia formalia. ergo ifidelitatis non sunt diuerse spēs fm diuersitatem eoz in qbus infideles errant. ¶ S. In finitīs modis pōt aliqs a veritate fidei deuiā. si ergo fm diuersitates erroz diuerse species ifidelitatis asignentur: videt seg q sint infinite ifidelitatis species. r ita hñoi species nō sūt cōsiderande. ¶ S. Idem nō inuenitur i diuersis spēbus. sed cōtingit aliqñē eē ifidelē ex eo q errat circa diuersa. ergo diuersitas erroz si facit diuersas species ifidelitatis. sic ergo ifidelitatis non sunt plures species. ¶ Sed cōtra est q vnicūqz vřtuti opponunt plures species viciozuz. bonū. n. cōtingit vno? maluz vō multipliciter: vt p3 per Dio. 4. ca. de diui. no. r per pñm in. 2. etbi. sed fides est vna vřtus. ergo ei opponunt plures ifidelitatis species. ¶ Rñ. dōm q quelibet vřtus cōsistit in hoc q attingit regulam aliqñā cognitionis vel opatiōis humane: vt supra dictum est. Attingere aut regulā ē vno? circa vna3 mām: sed a regula deuiare cōtingit multiplex.

ideo vni virtuti multa vicia opponuntur. Diuersitas autem vicioꝝ que vnicuiqꝫ virtuti opponitur potest considerari dupliciter. Uno modo secundum diuersas habitudines ad virtutes. et secundum hoc determinate sunt quedam species vicioꝝ que opponuntur virtuti. sicut virtuti morali opponitur vni viciu[m] secundum excessum ad virtutem et aliud viciu[m] secundum defectu[m] a virtute. Alio modo potest considerari diuersitas vicioꝝ oppositorum vni virtuti secundum corruptioꝝ diuersoꝝ que ad virtutem reguntur. et secundum hoc vni virtuti putatempantie: vel fortitudini: opponuntur infinita vicia sicut quod in finitis modis contigit diuersas circumstantias virtutis corrupti vt a rectitudine virtutis recedat. vnde et pythagorici malu[m] posuerunt infinitu[m]. Sic ergo dicitur quod si infidelitas attendatur circa comparatione[m] ad fide[m]: diuersa sunt infidelitatis species et numero determinate. Cum enim peccatu[m] infidelitatis consistat in renitendo fidei: hoc potest contingere dupliciter. Quod autem renititur fidei notum suscepte: et talis infidelitas est paganoꝝ sive gentiliu[m]. Aut renititur fidei christiane suscepte: vel in figura. et sic est infidelitas iudeoꝝ: vel in ipsa manifestatio[n]e vitatis. et sic est infidelitas hereticoꝝ. Unde in generali potest assignari tres proprie species infidelitatis. Si vero distinguatur infidelitatis species secundum errorem in diuersis que ad fidem pertinent: tunc non sunt determinate infidelitatis species. possunt enim errores in finitu[m] multiplicari: vt patet per Augustinu[m] in libro de heresibus. Ad primum ergo dicitur quod formalis ratio alicuius peccati potest accipi dupliciter. vno modo secundum intentione[m] peccantis. et secundum hoc id ad quod pertinetur peccans est formale obiectu[m] peccati. et ex hoc diuersificatur eius species. Alio modo secundum rationem mali. et sic illud bonu[m] a quo receditur est formale obiectu[m] peccati. sed ex hac parte peccati non habet speciem: imo est euasio speciei. Sic ergo dicitur quod infidelitatis obiectu[m] est veritas prima sicut a qua recedit. sed formale eius obiectu[m] sicut ad quod conuertitur est sententia falsa qua sequitur. et ex hac parte eius species diuersificatur. Unde sicut caritas est vna que inheret summo bono: sunt autem diuersa vitia caritati opposita que per diuersionem ad diuersa bona temporalia recedunt ab vno summo bono. ite[m] secundum diuersas habitudines inordinatas ad deum: etiam fides est vna virtus ex hoc quod adheret vni prime veritati: sed infidelitatis species sunt multe ex hoc quod infideles diuersas et falsas sententias sequuntur. Ad 2° dicitur quod obiectu[m] illa percedit de distinctione speciei infidelitatis secundum diuersa in quibus erratur. Ad 3° dicitur quod sicut fides est vna: quia multa credit in ordine ad vnum: ita infidelitas potest esse vna etiam si in multis erret in quibus omnia habent ordinem ad vnum. nihil tamen prohibet homines in diuersis infidelitatis speciebus errare: sicut et potest vnus homo diuersis vicijs subiacere et diuersis corporalibus morbis.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod infidelitas gentiliu[m] sive paganoꝝ sit grauior ceteris. Sicut enim corporalis morbus tanto est grauior quanto saluti principalioris membri magis dirigitur: ita peccatu[m] tanto vltius esse grauius quanto dirigitur ei quod est principalis in virtute. sed principalis in fide est fides vnitatis diuine: a qua deficiunt gentiles multitudine deoꝝ credentes. igitur infidelitas eorum est grauius. Ad 2° Inter hereticos tanto heresis aliquoꝝ detestabilior est quanto in pluribus et principalioribus veritati fidei contradicunt: sicut heresis Arii que separauit diuinitate[m] detestabilior fuit quam heresis Nestori que separauit humanitate[m] christi a persona filij dei. sicut gentiles in pluribus et principalioribus recedunt a fide quam iudei et heretici: quia oino nihil de fide recipiunt. igitur eorum infidelitas est grauius. Ad 3° De bono est diminutiui mali. sicut aliquid bonu[m] est in iudeis quia continent veteru[m] testamentu[m] esse a deo. bonu[m] etiam est in hereticis quia venerant nouu[m] testamentu[m]. igitur minus peccat quam gentiles qui vtriu[m]qꝫ testamentu[m] detestantur. Ad 4° Est quod dicitur. Petrus 2°. Melius enim erat illis non cognoscere viam iusticie quam per cognitione[m] retrogradi conuerti. sicut gentiles non cognouerunt viam iusticie: heretici autem et iudei aliquo[m]modo cognoscetes deseruerunt. igitur eorum peccatu[m] est grauius. Ad 5° dicitur quod in infidelitate sicut dictu[m] est duo potest considerari: Quorum vnu

est compatio eius ad fide[m]. et ex hac parte aliquid grauius est fidei peccatu[m] quod fidei renitit suscepte quam quod renitit fidei notu[m] suscepte: sicut grauius peccat qui non implet quod promisit quam si non implet at quod non promisit. et secundum hoc infidelitas hereticoꝝ que perfertur fide euangelij et ei renititur eaz corrupte[m] grauius peccat quam iudei que fidem euangelij non suscepterunt. sed que suscepterunt eius figuram in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt: ideo etiam eorum infidelitas est grauius peccatu[m] quam infidelitas gentiliu[m] que nullo fidem euangelij suscepterunt. Aliud quod in infidelitate consideratur est corruptio eorum que ad fide[m] pertinet. et secundum hoc cum in pluribus errent gentiles quam iudei: et iudei quam heretici: grauior est infidelitas gentiliu[m] quam iudeoꝝ: et iudeoꝝ quam hereticoꝝ: nisi forte quorundam: puta Manicheoꝝ que etiam circa credibilia plus errant quam gentiles. Vnde tamen duorum grauius potest ponderari scilicet quantum ad ratione[m] culpe: quia infidelitas habet rationem culpe: vt supra dictu[m] est magis ex hoc quod renitit fidei quam ex hoc quod non habet ea que sunt fidei. hoc enim videtur vt dictu[m] est magis ad ratione[m] pene pertinere. vnde simpliciter loquedo infidelitas hereticoꝝ est pessima. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad septimum sic proceditur. Videtur quod non sit cur infidelibus publice disputandu[m]. Dicit enim apostolus. 2° ad Thimotheu[m]. 2°. Noli vobis contendere ad nihil. n. vtile est nisi ad subuersione[m] audientium. sed disputatio publica cum infidelibus fieri non potest sine pertentione voborum. ergo non est publice disputandu[m] cum infidelibus. Ad 2°. Lex Marciiani augusti per canones confirmata sic dicit. Iniuriam facit iudicio religiosissime synodi si quis seculi iudicata aut recte disposita reuoluere et publice disputare contendit. sed oia que ad fidem pertinent sunt per sacra concilia determinata. ergo grauius peccat iniuria[m] synodo faciens si quis de eis que sunt fidei publice disputari presumat. Ad 3°. Disputatio argumentis aliquibus agitur: sed argumentu[m] est ratio rei dubie faciens fidem. ea autem que sunt fidei cum sint certissima non sunt in dubitatione adducenda. ergo de eis que sunt fidei non est publice disputandu[m]. Ad 4° contra est quod Actuum. 9. dicitur quod Saulus iualecebat et confundebat iudeos et quod loquebatur cum gentilibus et disputabat cum grecis. Ad 5°. dicitur quod in disputatio[n]e fidei duo sunt consideranda. Vnu[m] quidem ex parte disputantis. Aliud autem ex parte audientiu[m]. Ex parte quidem disputantis est consideranda intentio. Si enim disputet tanquam de fide dubitans et vitate[m] fidei per certo non supponens sed argumentis experiri intendens: peccat dubio peccat tanquam dubius in fide et infidelis. Si autem disputet aliquis de fide ad confutandu[m] errores vel etiam ad exercitiu[m]: laudabile est. Ex parte vero audientium considerandum est vtrum illi que disputationem audiunt sint instructi et firmi in fide: aut simplices et in fide titubantes. Et quidem coram sapientibus in fide firmis nullum periculum est disputare de fide. sicut circa simplices est distinguendu[m]. Quia autem sunt sollicitati sive pulsati ab infidelibus: puta iudeis vel hereticis sive paganis nitentibus corrumpere in eis fide[m]. Aut oino non sunt sollicitati super hoc: sicut in terris in quibus non sunt infideles. In primo casu necessarium est publice disputare de fide: dum modo inueniatur aliquis ad hoc sufficientes et idonei qui errores refutare possint. per hoc enim simplices in fide confirmantur: et tollitur infidelibus decipiendi facultas. et ipsa taciturnitas eorum que resistere deberet peruentibus fidei vitate[m] esse erroris confirmatio. Unde Gregorius in 2° pastoral. Sicut incauta locutio in errorem pertrahit: ita indiscretu[m] silentiu[m] eos que crudiri poterant in errore derelinqt. In 2° vero casu periculosum est publice disputare de fide coram simplicibus quorum fides ex hoc est firmior: quia nihil diuersum audierunt ab eo quod credunt: et ideo non expedit eis vt verba infidelium audiant disputantium contra fidem. Ad primum ergo dicitur quod apostolus non prohibet totali disputationem: sed inordinatam que magis sit contentione vborum quam firmitate sententiarum. Ad

2° dōm q̄ lex illa p̄hibet publicam disputatiōem de fide que p̄cedit ex dubitatione fidei. nō aut̄ illam que est ad fidei confirmatiōem. ¶ Ad 3° dōm q̄ non d̄z disputari de his q̄ sunt fidei q̄si de eis dubitando. sed pp̄ veritatē māifestanda; & errores cōfutandos. D̄z. n. ad fidei p̄firmatiōnem aliqui cū infidelibus disputare. q̄nq; q̄dem defendendo fidem s̄m illud. i. Pet. 3. Parati semp̄ ad satisfactiōem oī p̄sc̄ti vos rōnē de ea q̄ est in vobis spe & fide. q̄nq; aut̄ ad p̄uincēdos errātes: s̄m illud ad Titū p̄. Ut sit potens exhortari in doctrina sana: & eos q̄ cōtradiciūt arguere.

Ad octauum sic p̄ceditur. Videtur q̄ infideles nullo^o compellendi sunt ad fidem. Dicit. n. Marth. i. 4. Q̄ fuit patris familias i cui^o agro erāt zizania seminata que fuerunt ab eo: vis imus & colligimus ea: & ipse respondit: Non: ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum. Ubi dicit L̄bz. Dec dicit dominus p̄hibens occisiones fieri. Nec enim ōz interficere hereticos: q̄ si eos occideritis necesse est multos sanctorum simul subuerti. ergo videtur q̄ pari ratiōe nec alii qui infideles sunt ad fide; cogendi. ¶ S. In decretis dist. 4. sicut dicitur. De iudeis p̄cepit sancta synodus nemi ni deinceps ad credendum vim inferre: ergo pari ratiōe nec alii infideles sunt ad fidem cogendi. ¶ S. Aug. dicit. q̄ cetera potest homo nolens: credere vero nō nisi volēs: sed voluntas cogi non potest. ergo videtur q̄ infideles nō sunt ad fidem cogendi. ¶ S. Ezech. 18. dicitur ex persona dei: Nolo mortem peccatoris: sed nos debemus voluntatem nostram conformare diuine vt supra dictum est. ergo etiam nos non debemus velle q̄ infideles occidantur. ¶ Sed contra est q̄ dicitur Luce. 14. Exi i vias & sepes & compelle intrare vt impleatur domus mea. sed homines in domum dei. i. in sanctam ecclesiam intrant per fidem. ergo aliqui sunt compellendi ad fidē. ¶ R̄n̄. dicendū q̄ infidelium quidam sunt qui nunq̄ susceperunt fidem sic gentiles & iudei. & tales nullo modo sunt ad fidem cōpellēdi vt ipsi credant: q̄ credere voluntatis est: sunt tamen cōpellēdi a fidelibus si assit facultas: vt fidem non impediāt vel blasphemus vel malis persuasionibus: vel etiam apertis persecutionibus. & propter hoc fideles xp̄i frequēter contra infideles bellum mouent: non quidem vt eos ad credendum cogant: q̄ si etiam eos vicissent & captiuos haberent: in eorum libertate relinquerent an credere vellet: sed propter hoc vt eos compellant ne fidem xp̄i impediant. Alii vero sunt infideles qui quandoq; fidem susceperunt & eam profitentur sicut heretici & quādo apostate. & tales sunt etiam corporaliter compellendi vt impleāt quod promiserunt: & teneant quod semel susceperunt.

¶ Ad p̄mum ergo dicendum q̄ p̄ illā auctoritatem quidam intellexerunt esse prohibitam non quidē excommunicationem hereticorum sed eorum occisionem: vt p̄ p̄ auctoritatem L̄bz. inductam. Et Aug. ad Vincentiū de se dicit. Dec p̄mum mea sententia erat: neminem ad vnitatem xp̄i esse cogendum: v̄bo esse agendum: disputatione pugnandum. sed hec opinio mea non cōtradiciūt verbis: sed demonstrantium superatur exemplis: legum enim terror ita profuit vt multi dicant: gratias domino qui vincula nostra dirupit. Quod ergo d̄ns dicit: Sinite vtrāq; crescere vsq; ad messē qualiter intelligendum sit apparet ex hoc quod subditur. Ne forte colligentes zizaniā eradicetis simul cum eis & triticū: vbi satis ostendit sicut Aug. dicit contra epistolam Parmeniani. Cum metus iste non subest: id est quando ita cuiuscunq; crimen notum est omnibus execrabile apparet: vt nullos p̄orsus vel non tales habeant defensores per quos possit scisma cōtingere: non dormiat seueritas discipline. ¶ Ad secundum dicendum q̄ iudei si nullo modo acceperunt fide; nullo modo

sunt cogendi ad fidem. si autem acceperunt fidem: ōz vt fidem necessitate cogātur retinere: sicut in eodem ca. dicitur. ¶ Ad tertium dicendum q̄ sicut vouere est voluntatis: reddere autem necessitatis: ita accipere fidem est voluntatis: sed tenere eam acceptam est necessitatis. & ideo heretici sunt compellendi: vt fidem teneant. Dicit enim Aug. ad Bonifacium comitem: Ubi est quod isti clamare consueverunt liberum eē credere vel non credere: cui vim christus intulit agnoscat in paulo prius cognoscens christum & postea docentem. ¶ Ad 4° dōm q̄ sicut in eadem epistola Aug. dicit: Nullus nostrum vult aliquē hereticū p̄ire. s̄z aliter si meruit h̄re pacē domus David: nisi Absolō filius eius in bello q̄ d̄ patrē gerebat fuisse xp̄i et: sic ecclia catholica si ex aliquoz p̄ditione ceteros colligit dolore m̄ni sanat eorum cordis tanto; liberatiōe populoz.

Ad nonum sic p̄cedit. Videt q̄ cū infidelibus potest cōicari. Dicit. n. ap̄s. i. ad Cor. 5. Si quis vocat vos infidelium ad cenā & vultis ire: oē q̄d vobis apponitur māducate. Et L̄bz. dicit. Ad mēsa paganoz si volueris ire sine vlla p̄hibitione p̄mittim^o. s̄z ad cenā alicui^o ire est ei cōicari. s̄z infidelibus cōicari. ¶ S. Ap̄s. dicit. i. ad Cor. 5. Quid mihi est de his q̄ foris sunt iudicare. foris aut̄ sunt infideles. cū q̄ p̄ iudiciū ecclesie aliquoz cōio fidelibus inbibeat. vt q̄ nō sit inbibendū fidelibus cū infidelibus cōicari. ¶ S. D̄ns nō pot̄ vti suo nisi ei cōicādo saltē v̄bo: q̄ d̄ns monet suum p̄ impiū: sed xp̄iani p̄nt h̄re seruos infideles vel iudeos vel etiā paganos siue saracenos. q̄ p̄nt licite eoz cōicari. ¶ Sed h̄ ē q̄d d̄ Deutro. 7. Nō inibis cum eis sedus: nec misereberis eoz: neq; sociabis cū eis cōnubia. & sup̄ illud Leni. 20. Mulier que redeūte mēse tē. dicit glo. Sic ōz ab idolatria abstinere vt nec idolatras nec eoz discipulos cōtingamus: nec cū eis cōionē habeamus. ¶ R̄n̄. dōm q̄ cōio alicui^o p̄sonē interdicunt fidelibus dupl̄. Uno^o in penam illius cui cōio fidelium subtrahitur. Alio mō ad cautelam eoz q̄bus interdicunt ne alii cōicent. & vtrāq; cā ex v̄bis apl̄i accipi pot̄. i. ad Cor. 5. Nam postq̄ suam excommunicationem p̄tulit: subdit p̄ rōne: Nescitis q̄ modicū fermētum totā massam corrūpit. Et postea rōne subdit ex p̄te p̄ne p̄ iudiciū ecclesie illate cū dicit: Nōne ō his q̄ intus sunt vos iudicatis: p̄ q̄ modo nō interdicunt ecclesia fidelibus cōionem infidelium q̄ nullo^o fidē xp̄ianā receperunt. s̄ pagano; vel iudeoz: q̄ non h̄nt de eis iudicare sp̄iali iudicio sed tp̄ali i casu: cum inter xp̄ianos cōmorantes aliqua culpam cōmittunt. & per fideles rēp̄taliter puniuntur. Sed isto modo. s̄ in penaz interdicunt ecclesia fidelibus cōionem illo; infidelium q̄ a fide suscepta deuiant: vel corrumpēdo fidem sicut heretici: vel etiā totalr̄ a fide recedendo sic apostate. In vtrōq; n. horum excommunicationis suam p̄fert ecclesia. Sed q̄tum ad scōm modum videt esse distinguendum s̄m diuersas cōditiones p̄sonaz & negotiorum & temporoz. Si. n. aliqui fuerint firmi in fide ita q̄ ex cōione eoz cum infidelibus cōuersio infidelium magis sp̄ari possit q̄ fidelium a fide auersio: nō sunt p̄hibēdi infidelibus cōicare q̄ fidem nō susceperunt. s̄ pagani vel iudei: & maxime si necessitas vigeat. Si aut̄ sint simplices & infirmi i fide de quoz subuersiōe p̄babilr̄ timeri possit: p̄hibendi sunt ab infidelium cōione: & precipue ne magnā familiaritatem cū eis habeant: vel absq; necessitate eis cōmunicent. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ d̄ns ille p̄cepit de illis gentibus q̄rum terram igr̄ssuri erant iudei q̄ erant p̄ni ad idolatriam. Et ideo timēdum erat ne per cōtinuam cōuersationē cū eis alienarentur a fide. & ideo ibides subditur. Q̄z seducer filium tuū ne seq̄tur me. ¶ Ad 2° dōm q̄ ecclesia contra infideles non h̄z iudiciū quo ad penā sp̄ialē eis infligēdā: h̄z t̄n̄ iudiciū sup̄ aliquos infideles quo ad tp̄alem penā infligēdā: ad quod p̄tinet ecclesia alii

quādo ppter aliquas spales culpas subtrahit aliquib⁹ in fidelibus cōione fidelium. ¶ Ad 3° dōm q magis est pba- bile q seruus qui regit impio dñi cōuertat ad fidē dñi fideles q̄ cōnerfo. ideo nō est pbibitū qn fideles habeāt seruos infideles. si tñ dño periculū imineret ex cōione talis serui: deberet eū a se abycere fm illud mandatū domini Matt. 18. Si pes tuus scandalizauerit te: abscinde euz ⁊ proice abs te.

Ad decimum sic pcedit. Videtur q infideles possint habere plationes vel dominiuz supra fideles. Dicit enī apls. i. ad Thimo. 6. Qui cumq; sunt sub iugo serui dños omni honore dignos arbitrent. Et q loquat de infidelibus p3 hoc qd subdit. Qui autē fideles habet dños nō tēnāt. Et i. pe. 2. dicit. Serui subditi estote in omni timore dñis: nō tñ bonis ⁊ mode stis s3 etiā discolis: nō autē hoc pcept p doctrinā apostolice: nisi infideles possent fidelib⁹ pcesse. ergo videt q infideles possint fidelib⁹ pcesse. ¶ P. Quicūq; sunt de familia alicui⁹ pncipis subsunt ei: s3 fideles aliq erant de familia infidelium pncipiū. Unde dicit ad Phil. 4. Salutāt vos oēs sancti: maxime autē q de cesaris domo sūt. s. Neronis q infidelis erat. ergo infideles possunt fidelib⁹ pcesse. ¶ P. Sic pbs dicit p politicoz. Seru⁹ ē istz dñi in his q ad humanā vitā pnter: sic ⁊ mīster artificis ē istz artificis i his que pnter ad opationē artis: s3 in talib⁹ pōt fidelis infidelis subici. possunt enī fideles infidelium coloni esse. ergo infideles possunt fidelib⁹ pfici etiā q̄tū ad dñuz. ¶ S3 est q ad eū qui pnter pnter hñe iudiciū sup eos qbus pcesit. s3 infideles nō possunt iudicare de fidelibus. Dicit. n. apls. i. ad Corin. 6. Audet aliq; vestrū habēs negociū aduersus alterū iudicari apud iniquos. i. infideles: ⁊ nō apud scōs. ergo videtur q infideles fidelibus pcesse nō possint. ¶ Rñ. dōz q circa hoc duplī loqui possum⁹. Uno mō de dño vñ platione infidelium sup fideles de nouo istituēda. ⁊ hoc nullo mō pmitti d3. Ederet enī hoc in scādaliū ⁊ in piculū fidei. de facili enī illi qui subiciūt alioz iurisdictioni imitari possunt ab eis qbus subsunt vt sequant eoz iperū: nisi illi qui subsunt fuerint magne v̄tutis. Et silr infideles contēnunt fidē si fidelium defect⁹ cognoscāt. ⁊ iō apls. pbibuit vt fideles nō contēdāt iudicio eoz iudice infideli. Et ideo nullo mō pmittit ecclia q infideles acquirāt dñuz sup fideles: vel qlitercūq; eis pfaciant in aliquo officio. Alio. possunt loqui de dño vel platione iaz p̄stetū. Ubi cōst derādū est q dñuz vel p̄latio introducta sūt ex iure humano: distinctio autē fidelium ⁊ infidelium ē ex iure dño. Jus autē dñi qd ē ex grā nō tollit ius humanū: qd ē ex nālī rōe iō distinctio fidelium ⁊ infidelium fm se considerata nō tollit dominium ⁊ plationē infidelium supra fideles. pōt tñ iuste p sententiā vel ordinationē ecclie auctoritatē dei hñtis tale ius dñi vñ platiōis tolli: qz infideles merito sue infidelitatis merent prāte amittere sup fideles q trāsserūt in filios dei: s3 hoc qd ecclia qnq; fac. qnq; aut nō facit. In illis enī infidelib⁹ q ē tpali subiectiōe subyciunt ecclie ⁊ mēbris ei⁹: hoc ius ecclia statuit vt seru⁹ iudeoz cuz fuerit fact⁹ xpianus statim a fuitate libere nullo p̄cio dato si fuerit v̄naculus idest in fuitate nat⁹. Et silr si infidelis exns fuerit emptus ad seruitiū. Si autē fuerit emp⁹ ad mercationē teneat euz infra tres mēses exponere ad vedēdū. nā in hoc iniuriā nō facit ecclia: qz cū ipsi iudēi sint sui ecclie pōt disponere de reb⁹ eoz. Sic etiā pncipes seculares multas leges ediderunt circa suos subditos in fauorē libertatis. In illis vō infidelib⁹ q tpaliter ecclie vel ei⁹ mēbris nō subiacēt: p̄dictus ius ecclia nō statuit: s3 possit istituere de iure: ⁊ hoc facit ad scādaliū vitādū. Sicut ē dñs Matth. 17. ostēdit q potest se a tributo excusare: qz liberi sunt filij: tñ mādauit tributū solui ad scādaliū vitādū. Ita ē ⁊ Paulus cū dixisset

q serui dños suos honorarēt: subiūgit. Ne nomē dñi ⁊ doctrina blasphemet. Unde p3 rñsio ad p̄mū. ¶ Ad 2° dōz q illa platio cesaris p̄stetbat distinctioni fidelium ab infidelibus. vñ nō soluebat p̄uersionē aliquoz ad fidē. ⁊ vtilē erat q alig fideles locū in familia iperatozis hērent ad d̄fendēdū alios fideles: sic b̄tus Sebastian⁹ xpianoz aios quos in tormētis videbat deficere cōfortabat: ⁊ ad hoc latebat sub militari clamide in domo Diocleciani. ¶ Ad 3° dōm q serui subyciunt dñis suis ad totā vitā: ⁊ subditi p̄fectis ad oia negocia: sed ministri artificū subdunt eis ad aliqua spalia opera. vñ piculosius est q infideles accipiāt dñuz vel plationē sup fideles q̄ q accipiāt ab eis ministerium in aliquo artificio. ⁊ ideo permittit ecclia q xpiani possint colere terras iudeoz: qz per hoc nō habent necessē cōuertari cū eis. Salomō ē expetyt a rege Tyri magistros operū ad ligna cedēda: vt habet. 3. Regū. 6. Et tamē si ex tali cōicatione vel conuictu subuersio fidelium timetur esset penitus interdiciendum.

Ad vndecimum sic pcedit. Videt q rit⁹ infidelium nō sint toleradi. Manifestus est enī q infideles in suis ritib⁹ peccāt eos seruādo: sed pctō videt cōsentire q nō pbibet euz pbibere possit: vt habet in glo. Ro. p̄ sup illud. Nō solū qui faciūt: s3 ⁊ qui cōsentunt faciētibus. ergo peccāt qui eoz rit⁹ tolerant. ¶ P. Rit⁹ iudeozū idolatrie cōparant: qz sup illō Gal. 5. Nolite iterū iugo fuitutis ⁊ tineri. dicit gl. Nō ē leuior hui⁹ legis fuitus q̄ idolatrie. s3 si sustineret q idolatrie ritū alig exerceret: qnimo xpianoz pncipes tēpla idoloꝝ p̄ claudi ⁊ postea dirui fecerunt: vt Aug. narrat. is. de ciui. dei. ergo s3 hoc etiā ritus iudeoz tolerari nō debet. ¶ P. Peccatū infidelitatis est grauissimū: vt supra dictū est. sed alia peccata nō tolerant sed lege puniunt: sicut adulteriū: furtum: ⁊ alia h̄mōi. ergo ē ritus infidelium toleradi nō sint. ¶ Sed p̄tra est qd in decre. di. 45. ca. Qui sincera. dicit Grego. de iudeis. Dēs festiuitates suas sicut hacten⁹ ipsi ⁊ patres eorum per lōga colētes tēpora tenuerūt: liberā habeāt obf̄uandū celebrādūq; licentiā. ¶ Rñ. dōm q humanū regimē deriuat a diuino regimine ⁊ ipsuz d3 imitari. De autē q̄uis sit oipotēs ⁊ sūme bon⁹: p̄mittit tñ aliqua mala fieri in vniuerso que pbibere possit: ne eis sublatis maiora bona tollerent: vel etiā peiora mala sequerent. Sic ergo ⁊ in regimine humano illi q p̄sumunt recte aliqua mala tolerant ne aliqua bona ipediant: vel etiā ne aliqua mala peiora incurrant: sicut Aug. dicit in lib. de ordine. Aufer meretricēs de rebus humanis: turbaueris oia libidinibus. Sic ergo q̄uis infideles in suis ritibus peccēt: tolerari possunt: vel ppter aliq̄ bonuz qd in eis prouenit: vel ppter aliq̄ malum qd vitatur. Ex hoc autem q iudei ritus suos obf̄uant: in quibus olim p̄figurabatur veritas fidei quā tenemus. hoc bonum prouenit q testimonium fidei nostre habemus ab hostibus: ⁊ quasi in figura nobis reputatur quod credimus. ⁊ ideo in suis ritibus tolerant. Alioz vō ro infidelium ritus qui nihil veritatis aut vtilitatis offerūt non sint aliquid tolerandi nisi forte ad aliq̄ malū vitandū: scilicet ad vitandū scandalū vel discidium qd ex hoc posset prouenire: vel impedimentū salutis eorum qui paulatim sic tolerati cōuertunt ad fidē. ppter hoc enī etiā hereticoz ⁊ paganoz rit⁹ alig ecclia tolerauit q̄ erat magna infidelium multitudo. Et p hoc p3 rñsio ad obiecta.

Ad duodecimum sic pcedit. Videtur q pueri iudeoz ⁊ alioz infidelium sint baptizandi parentibus inuitis. Maius enim est vinculū matrimoniale q̄ ius patrie potestatis in pueris: qz ius patrie potestatis pōt per hominē solui cuz filius familias emancipetur. vinculū autē matrimoniale nō potest solui per hominem. fm illud Matth. 19. Quod deus

cōiungit hō non sepatet. sed ppter infidelitates soluitur vinculu matrimoniale. Dicit eni apls. i. ad Cor. 7. Si in fidelis discedit discedat. nō eni seruituti subiectus est frater aut soror in hmoi. Et Canon dicit q si cōiunx infidelis nō vult sine cōtumelia sui creatoris cū altero stare: tūc alter cōiugū nō debet ei cobabitare. ergo multo magis propter infidelitatē tollit ius patrie pātis in suos filios. pos sūt q̄ eoz filij baptizari eis iuitis. ¶ Magis dō hōi sub ueniri circa piclū mortis eterne q̄ circa piclū mortis tpa. lis: s; si aliq̄ videret hoies in piculo mortis tpalis: et ei nō ferret auxiliū: peccaret. cū q̄ filij iudeoz et alioz infidelū sint in piculo mortis eterne si parētib⁹ reliquunt q̄ eos in sua infidelitate informāt: videt q̄ sint eis auferendi et baptizandi: et in fide instruēdi. ¶ Filij seruoꝝ sunt serui et in pātē dñoz. sed iudei sunt serui regū et pncipū. ergo et filij eoz. reges ergo et pncipes habēt pātē de filijs iudeozū facere qd̄ voluerint. nulla ergo erit iniuria si eos baptizēt inuitis parentibus. ¶ S; glibet hō magis est dei a quo hz aiaz q̄ patris carnalis a quo hz corpus. nō ergo est iniustū si pueri iudeoz carnalibus parētibus auferant et deo per baptismū cōsecrent. ¶ Baptism⁹ efficacior est ad salu tes q̄ predicatio: q̄ p baptismū statim tollit peccati macula: reatus pene: et aperit ianuā celi. sed si piculus sequit ex defectu predicationis: iputat ei qui nō pdicauit: vt habet Ezech. 3. et 33. de eo q̄ videt gladiū veniētē et nō insonuerit tuba. ergo multo magis si pueri iudeoz dānent pp defectū baptismi: iputat ad peccatū eis qui potuerūt baptizare et nō baptizauerūt. ¶ S; d̄ q̄ nemini faciēdā ē iniuria fieret aut iudeis iniuria si eoz filij baptizarent eis iuitis: q̄ amitterēt ius patrie pātis i filios iā fideles. q̄ eis iuitis nō sūt baptizandi. ¶ Rñ. dōz q̄ maximā hz auctoritatē ecclie cōsuetudo q̄ semp ē i oib⁹ emulāda: q̄ et ipsa doctri na catholicoz doctoz ab ecclia auctoritatē hz. vñ magis standū est auctoritati ecclie q̄ auctoritati vel Augustini vñ Hieronymi vñ Cuiuscuq̄ doctozis. Hoc aut ecclie vsus nunq̄ habuit q̄ iudeoz filij inuitis parētib⁹ baptizaren tur: quos fuerint retro actis tpi⁹ multi catholici pncipes poterūt simi: vt Cōstātin⁹: Theodosi⁹: q̄bus familiares fue rūt sc̄ssimi epi: vt Siluester Cōstātin⁹: et Ambrosi⁹ Theo dosio: q̄ nullo mō p̄termisissent ab eis ipetrare si hoc esset psonū rōni. Et iō periculosū videt hāc assertionez de no uo inducere: vt p̄ter p̄suetudinē in ecclia hactenus ob s̄ uatā iudeoz inuitis parētib⁹ filij baptizent. Et hui⁹ rō est duplex. Una q̄dez ppter piculū fidei. Si eni pueri nōduz vsuz rōnis habētes baptismū susciperēt: postmodū eoz ad pfectā etatē puenirēt de facili possent a parētib⁹ iduci vt relinquerēt qd̄ ignorātes susceperūt: qd̄ vgeret in fidei de trimētū. Alia vō rō est: q̄ repugnat iustitie nāli. Silius. n. nāliter est aliqd̄ p̄ris. et p̄ quidē a parētib⁹ nō distinguit s; corpus q̄diu in matris vtero cōtinet. postmodū vō postq̄ ab vtero egredit̄ anteq̄ vsuz liberi arbitry habeat cōscie t̄ sub parētū cura: sicut sub quodā spūali vtero. q̄diu enim vsuz rōnis nō hz puer: nō differt ab aīali irrōnali. Un sic bos vel equus est alicuius vt vtaf̄ eo eū voluerit s; ius ci uile sicut p̄prio instrōita de iure nāli est q̄ fili⁹ anteq̄ ha beat vsuz rōnis sit sub cura p̄ris. Un i iustitiā nālez cēt si puer anteq̄ hēat vsuz rōnis a cura parentū subtrahat vel de eo aliqd̄ ordinē inuitis parētib⁹. Postq̄ aut̄ icipit ha bere vsuz liberi arbitry iaz incipit esse suus. et p̄t q̄tū ad ea que sunt iuris diuini vel nālis sibi ipsi puidere. et tunc est inducēdus ad fidē nō coactiōe s; psuasione. et p̄t etiaz inuitis parētib⁹ cōsentire fidei et baptizari: nō autē anteq̄ habeat vsuz rōnis. Un de pueris antiquoz patrū dicat q̄ saluati sunt in fide parentū: q̄ daf̄ itelligi q̄ ad parētes p̄tinet puidere filijs de sua salute p̄cipue anteq̄ habeant vsuz rōnis. ¶ Ad p̄ ergo dōm q̄ in vinculo ma: rimonia

li vterq̄ cōiugū hz vsuz liberi arbitry et vterq̄ p̄t inuito altero fidei assentire. sed hoc non hz locū in puero anteq̄ habeat vsuz rōnis: sed postq̄ hz vsuz rōnis tunc tenet si militudo si cōverti voluerit. ¶ Ad 2° dōz q̄ a morte nā li nō est aliq̄s eripiendus s; ordinē iuris ciuilis: puta si quis a suo iudice cōdēnet ad mortē t̄palē: nullus d; eū violēter eripere. vñ nec aliq̄s d; rumpere ordinē iuris nālis quo si lius est sub cura patris vt eū liberet a piculo mortis eter ne. ¶ Ad 3° dōm q̄ iudei sunt serui pncipū seruitute ciuili que nō excludit ordinē iuris nālis vel diuini. ¶ Ad 4° dōm q̄ hō ordinat̄ ad deū per rōnē per quā eū cognoscere p̄t. vñ puer anteq̄ vsuz rōnis habeat nāli ordine ordina tur in deū p̄ rōnē parētū: quoz cure nāliter subiacet. et fin eoz dispositionē sunt circa ipsuz diuina agenda. ¶ Ad 5° dōm q̄ piculū qd̄ sequit de pdicationē omīssa nō iminet nisi eis q̄bus pmissus est officii pdicandi. Un in Ezech. p̄e mittit. Speculatozē dedi te filijs isrl. Prouidere aut̄ pue ris infidelū de sacramētis salutis p̄tinet ad parētes eoz rum. vñ eis iminet piculū si ppter subtractionē sacroz eoz rum paruuli detrimētū salutis patiantur.

De heresi. Questio. XI. **Deinde** cōsiderandum est de heresi. Circa quā querunt qua tuor. p̄mo vtrūz heresis sit infidelitatis species. 2°. de materia eius circa quā est. 3°. vtrūz heretici sint tolerādi. 4°. vtrūz reuertentes sint recipiēdi.

Ad primum sic p̄cedit. Videt q̄ heresis nō sit infidelitatis sp̄s. Infidelitas eni in intellectu est: vt supra dictū est: sed heresis nō videt ad intellectus pertinere: sed magis ad vim appetitiuaz. Dicit eni Hiero. et habet in deere. 24. q. 3. Heresis grece ab electione dicit̄: q̄. s. eaz sibi vnusquisq̄ eligat disciplinā quaz putat esse meliozē. electio autē est actus appetitiue virtutis: vt supra dictū est. ergo heresis non est infidelitatis species. ¶ Viciū p̄cipue accipit specie a fine. Unde p̄bs dicit in. 5. et bi. q̄ ille qui mechaf̄ vt furef̄ magis est fur q̄ mechus. sed finis heresis est cōmodū tēporale: et maxime p̄cipatus et gloria: qd̄ pertinet ad viciū superbie vel cupi ditatis. Dicit eni Aug. in lib. de vtilitate credēdi q̄ hereticus est qui alicuius tēporalis cōmodi et maxime glorie p̄cipatusq̄ sui gratia falsas ac nouas opinioēs vel gignit vel sequit̄. ergo heresis nō est species infidelitatis s; magis superbie. ¶ Infidelitas euz sit in intellectu nō videtur ad carnē pertinere: s; heresis pertinet ad opera carnis. Dicit eni apls ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio: imūdicia: et iter cetera postmodū sub dit. Dissensiones secte: que sunt idez qd̄ hereses. ergo heresis nō est infidelitatis species. ¶ Sed cōtra est q̄ falsitas veritati opponitur. sed hereticus est qui falsas vel nouas opiniones vel gignit vel sequit̄. ergo opponit̄ veritati cui fides innitit̄. ergo sub infidelitate cōtinet̄. ¶ Rñ. dicitur q̄ nomē heresis sicut dictū est electionem importat. Electio autē: vt supra dictū est: est eoz que sunt ad fines p̄supposito fine. in credendis autēz voluntas assentit̄ alicui vero tanq̄ proprio bono: vt ex supra dictis patet. vnde quod est principale verūz habet rationē finis vltimi. que autē secundaria sunt habent rationē eozū que sunt ad finē Quia vō quicūq̄ credit alicuius dicto assentit̄: p̄cipale videtur esse et quasi finis in vna quaz credulitate ille cuius dicto assentit̄: quasi autē secundaria sunt ea que quis tenēdo vult alicui assentire. Sic ergo qui recte fidem xpianaz habet sua voluntate assentit̄ xpo in his que vere ad eius doctrinaz pertinent. A rectitudine ergo fidei xpiane diu pliciter quis potest deniare. Uno modo quia ipse xpo non vult assentire. et hic hz quasi malaz voluntatē circa ipsūm